KOMISJONI OTSUS (EL) 2022/639,

27. august 2021,

teemal „Abikava SA.54915 – 2020/C (ex 2019/N) „Belgia – reservvõimsuse mehhanism““

(teatavaks tehtud numbri C(2021 6431 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool nimetatud sätetele ([1]) ja võttes neid märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

(1) Belgia Kuningriik teavitas pärast teatise esitamisele eelnenud menetlust 19. detsembri 2019. aasta kirjaga komisjoni kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 108 lõikega 3 kogu turgu hõlmavast reservvõimsuse mehhanismist (edaspidi „meede“ või „reservvõimsuse mehhanism“).

(2) 21. septembri 2020. aasta kirjas teatas komisjon Belgiale, et on otsustanud algatada meetme suhtes ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud menetluse.

(3) Komisjoni otsus algatada menetlus (edaspidi „algatamisotsus“) avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ([2]). Komisjon palus huvitatud isikutel esitada oma märkused.

(4) 22. oktoobri 2020. aasta kirjaga esitas Belgia algatamisotsuse kohta oma märkused. Komisjon sai märkusi ka 15-lt huvitatud isikult. Komisjon edastas märkused Belgiale, kellele anti võimalus vastata. Belgia esitas oma märkused 24. detsembri 2020. aasta kirjaga.

(5) 9. juulil 2021 kinnitas Belgia erandkorras loobumist oma õigustest, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artiklist 342 koostoimes määruse nr 1/1958 ([3]) artikliga 3, ning nõustus sellega, et käesolev otsus võetakse vastu ja sellest teavitatakse inglise keeles.

([1]) ELT C 346, 16.10.2020, lk 27.
([2]) Vt joonealune märkus 1.
([3]) Nõukogu määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT 17, 6.10.1958, lk 385).

2. MEETME ÜKSIKASJALIK KIRJELDUS

2.1. Meetme kokkuvõte

(6) Belgia hinnangul peab ta alates 2025. aastast toime tulema elektritootmise piisavuse probleemiga, mis tuleneb eeskätt tema otsusest lõpetada aastatel 2022–2025 järk-järgult kogu tuumaenergia võimsuse kasutamine ning Belgias ja tema naaberriikides asuvate soojuselektrijaamade käitusest kõrvaldamisest.

(7) Seetõttu on meetme eesmärk tagada piisav elektritootmise võimsus ja sellise tootmise vastavus eeldatavale elektrinõudlusele.

(8) Reservvõimsuse mehhanismi raames valitakse abisaajad võistupakkumise teel ja neile makstakse tasu reservide kättesaadavuse eest. Võimsuse tagamise lepingu kestuse ajal makstakse toetust võimsustasu vormis. Vastutasuks teeksid edukad pakkujad oma reservid kättesaadavaks, et rahuldada põhivõrguettevõtja nõudlust ajal, mil võib tekkida suur koormus.

(9) Belgia on kehtestanud oma riiklikus energia- ja kliimakavas ([4]) riiklikud CO_2 heite vähendamise eesmärgid. Riiklikus energia- ja kliimakavas kavandatu kohaselt peaks taastuvate energiaallikate osakaal Belgia elektritarbimises suurenema 17 %-lt 2017. aastal vähemalt 40,4 %-le 2030. aastal. Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja lõimida olulised taastuvad energiaallikad, nagu tuule- ja päikeseenergia, mille muutlikkus võib tekitada energia piisavuse ja energiavarustuskindluse probleeme.

(10) Kuigi taastuvate energiaallikate arendamine ei ole reservvõimsuse mehhanismi peamine eesmärk, võetakse selle struktuuris arvesse ambitsioonikat eesmärki suurendada Belgia energiaallikate jaotuses taastuvate energiaallikate osakaalu ning see aitab uusi muutlikke taastuvenergia allikad edasi arendada.

2.2. Õiguslik alus ja valitsuse sätestatud kord

(11) Meetme õiguslik alus on 29. aprilli 1999. aasta elektriseadus Belgia elektrituru korralduse kohta (edaspidi „elektriseadus“), mida on muudetud Belgia ametlikus väljaandes 16. mail 2019 ja 19. märtsil 2021 avaldatud seadustega ([5]).

(12) Reservvõimsuse mehhanismi tingimuste täpsustamiseks töötati lisaks välja kuninglikud dekreedid ([6]) ja Belgia reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjad ([7]):

1) 28. aprilli 2021. aasta kuninglik dekreet, millega määratakse kindlaks võimsuse arvutamise meetod ja enampakkumise parameetrid seoses reservvõimsuse mehhanismiga ([8]);

([4]) https://ec.europa.eu/energy/en/content/national-energy-and-climate-plans-necps-belgium.

([5]) 22. aprilli 2019. aasta seadus, millega kehtestatakse reservvõimsuse mehhanism (*Loi modifiant la loi du 29 avril 1999 relative à l'organisation du marché de l'électricité portant la mise en place d'un mécanisme de rémunération de capacité*) (edaspidi „reservvõimsuse mehhanismi seadus“), ja 15. märtsi 2021. aasta seadus, millega muudetakse 22. aprilli 2019. aasta seadust (*Loi modifiant la loi du 29 avril 1999 relative à l'organisation du marché de l'électricité et modifiant la loi du 22 avril 2019 modifiant la loi du 29 avril 1999 relative à l'organisation du marché de l'électricité portant la mise en place d'un mécanisme de rémunération de capacité*) (edaspidi „reservvõimsuse mehhanismi muudetud seadus“).

([6]) Need tekstid on kättesaadavad energeetikaministeeriumi veebisaidil: https://economie.fgov.be/fr/themes/energie/securite-dapprovisionnement/mecanisme-de-remuneration-de.

([7]) 13. novembril 2020 esitati riiklikule reguleerivale asutusele esimene ettepanek. Pärast põhivõrguettevõtja ja reguleeriva asutuse vahelisi arutelusid esitas põhivõrguettevõtja 30. aprillil 2021 reguleerivale asutusele uue ettepaneku. Reguleeriv asutus algatas 30. aprillist kuni 7. maini 2021 kestnud täiendava avaliku konsultatsiooni muudatuste teemal, mida ta pidas põhivõrguettevõtja ettepanekus vajalikuks. Seejärel kehtestas reguleeriv asutus 14. mai 2021. aasta otsusega Belgia reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjad ja need kiideti heaks 30. mai 2021. aasta kuningliku dekreediga.

([8]) *Arrêté royal du 28 avril 2021 fixant les paramètres avec lesquels le volume de la capacité à prévoir est déterminé, y compris leurs méthodes de calcul, et les autres paramètres nécessaires pour l'organisation des mises aux enchères, ainsi que la méthode pour et les conditions à l'octroi d'une dérogation individuelle à l'application du ou des plafond(s) de prix intermédiaire(s) dans le cadre du mécanisme de rémunération de capacité.*

2) 21. mai 2021. aasta kuninglik dekreet kumulatiivset toetust ja minimaalset osaluskünnist käsitlevate rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide kohta ([9]);

3) 4. juuni 2021. aasta kuninglik dekreet investeerimiskünniste ja rahastamiskõlblike kulude kohta ([10]);

4) kuningliku dekreedi eelnõu välismaiste võimsuste omanike reservvõimsuse mehhanismis osalemise tingimuste kindlaksmääramise kohta ([11]) ning

5) 30. mai 2021. aasta kuninglik dekreet kontrollikorra kohta ([12]).

(13) 2020. aasta augustis korraldas Belgia põhivõrguettevõtja Elia Belgia reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjade kohta avaliku konsultatsiooni ([13]).

2.3. **Tootmise piisavus Belgias**

2.3.1. *Varustuskindluse norm*

(14) Nagu varustuskindluse normis sätestatud, on kavandatud reservvõimsuse mehhanismi peamine eesmärk tagada energiavarustuskindlus.

(15) Nagu 2019. aastal teatati, on Belgia varustuskindluse kriteeriumid määratud kindlaks võimsusvajaku ootuse (LOLE) kaheosalises kriteeriumis: eeldatav tundide arv, mille jooksul ei ole kõigi Belgia elektrivõrgule kättesaadavate tootmisressurssidega võimalik koormust ja talitlusreservide vajadust katta, võttes arvesse ka tarbimiskaja, energia salvestamist ja võrkudevahelisi ühendusi, ei tohi statistiliselt tavalise aasta jooksul ületada kolme tundi. Teine kriteerium näeb ette, et statistiliselt ebatavalise aasta puhul peab võimsusvajaku ootus jääma alla 20 tunni (LOLE95) ([14]). Need väärtused on sätestatud ka elektriseaduses.

(16) Varustuskindluse norm väljendab hinnangulist hinda, mida tarbijad on nõus maksma elektrikatkestuse ärahoidmise eest (edaspidi „saamata jäänud energia hind“), ja eeldatavaid uue turule siseneja kulusid Belgias.

(17) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määruse (EL) 2019/943 (milles käsitletakse elektrienergia siseturgu) (edaspidi „elektrienergia määrus“) ([15]) artikli 23 lõikes 6 on ette nähtud liidu metoodika kehtestamine saamata jäänud energia hinna, uue turule siseneja kulude ja varustuskindluse normi arvutamiseks.

(18) Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (ACER) kiitis 2. oktoobril 2020 heaks saamata jäänud energia hinna arvutamise metoodika, uue turule siseneja kulude arvutamise metoodika ja varustuskindluse normi arvutamise metoodika. Neid kolme metoodikat nimetatakse edaspidi koos „kolmikmetoodikaks“ ([16]).

(19) 7. juunil 2021 esitas Belgia kolmikmetoodika kohaselt tehtud uue saamata jäänud energia hinna, turule siseneja kulude ja varustuskindluse normi arvutuse.

([9]) *Arrêté royal du 21 mai 2021 relatif à l'établissement des critères de recevabilité visés à l'article 7undecies, § 8, alinéa 1er, 1° et 2°, de la loi du 29 avril 1999 relative à l'organisation du marché de l'électricité, en ce qui concerne les conditions dans lesquelles les détenteurs de capacité bénéficiant ou ayant bénéficié de mesures de soutien ont le droit ou l'obligation de participer à la procédure de préqualification et en ce qui concerne le seuil minimal, en MW.*

([10]) *Arrêté royal du 4 juin 2021 fixant les seuils d'investissements, les critères d'éligibilité des coûts d'investissement et la procedure de classement.*

([11]) *Projet d'arrêté royal relatif à l'établissement des conditions auxquelles les détenteurs de capacité étrangère directe et indirecte peuvent participer à la procédure de préqualification dans le cadre du mécanisme de rémunération de capacité.* Käesoleva otsuse vastuvõtmise ajal ei olnud see kuninglik dekreet veel vastu võetud.

([12]) *Arrêté royal du 30 mai 2021 déterminant des modalités du contrôle du bon fonctionnement du mécanisme de rémunération de capacité par la commission de régulation de l'électricité et du gaz.*

([13]) Vt https://www.elia.be/en/public-consultation/20200828_public-consultation-crm-functioning-rules.

([14]) LOLE95 viitab 95. protsentiili normile, mille kohaselt peab rasketes tingimustes, mille esinemise tõenäosus on 5 % (st väga külm talv, mida tuleb ette üks kord 20 aasta jooksul), olema võimsusvajaku ootus väiksem kui asjaomane norm, mis on Belgia puhul 20 tundi.

([15]) ELT L 158, 14.6.2019, lk 54.

([16]) ACERi 2. oktoobri 2020. aasta otsus saamata jäänud energia hinna, uue turule siseneja kulude ja varustuskindluse normi arvutamise metoodika kohta, https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Individual%20decisions%20Annexes/ACER%20Decision%20No%2023-2020_Annexes/ACER%20Decision%2023-2020%20on%20VOLL%20CONE%20RS%20-%20Annex%20I.pdf.

(20) 28. mail 2021 esitas Belgia energeetikasektorit reguleeriv asutus (edaspidi „CREG“) energeetikaministrile ettepaneku Belgia varustuskindluse normi kohta. CREGi kavandatud varustuskindluse norm oli 2 tundi ja 43 minutit.

(21) Föderaalse majandusasjade teenistuse energeetika peadirektoraadi peadirektor soovitas oma 2. juuni 2021. aasta arvamuses ümardada varustuskindluse norm kolme tunnini, et tagada ühtsus riiklike ja Euroopa ressursside piisavust käsitlevate varasemate uuringutega, võimaldada ühtsust varustuskindluse normi ümardatud tunniväärtuse väljendamise tavaga, mida rakendatakse naaberriikides, ning võtta arvesse asjaolu, et Belgia puhul kindlaks tehtud arvestatav puudujääk kaetakse energiaallikate jaotuse, mitte ühe viitetehnoloogia abil.

(22) Vastavalt kuningliku dekreedi eelnõule, mis käsitleb varustuskindluse normi kindlaksmääramist ning saamata jäänud energia hinna ja uue turule siseneja kulude väärtuse heakskiitmist, kehtestatakse uueks varustuskindluse normiks kolm tundi.

(23) Kuningliku dekreedi eelnõuga kiidetakse heaks ka saamata jäänud energia hinna ühtne hinnanguline väärtus, mis põhineb väärtusel, mille on kindlaks määranud föderaalse majandusasjade teenistuse energeetika peadirektoraat koostöös planeerimisbürooga, ja uue turule siseneja kulud tarbimiskaja tehnoloogia alusel ([17]).

(24) Saamata jäänud energia hinnaks määratakse 16 033 eurot/MWh ja uue turule siseneja kuludeks 45 eurot/kW aastas.

(25) Saamata jäänud energia hinna arvutamisel kasutati triangulatsiooni meetodit, milles võeti arvesse tootmisfunktsiooni, ja CREGi tehtud uuringut maksevalmiduse kohta. Belgia ametiasutuste sõnul ei olnud CREGi uuring usaldusväärne, muu hulgas seetõttu, et ainus väljapakutud stsenaarium (temperatuuril alla +5 °C) ei olnud enamiku nappusstsenaariumide puhul tüüpiline. Seetõttu ei peetud uuringu tulemusi saamata jäänud energia hinna prognoosimisel kuigi oluliseks.

(26) Elektriseaduse kohaselt tehakse reservvõimsuse mehhanismi jaoks olulised arvutused enampakkumisele eelneva aasta 15. septembril kehtinud varustuskindluse normi alusel.

(27) Tihedat ajakava arvesse võttes arvutas Belgia vastavalt 2021. aasta oktoobriks ja 2024. aasta oktoobriks kavandatud T-4 ja T-1 enampakkumistel hangitava võimsuse vana varustuskindluse normi alusel, võttes kohustuse võimsuse mahtusid vajaduse korral kohandada, kui uuest varustuskindluse normist ja piisavuse hinnangust ilmneb, et võimsusvajadus on oluliselt väiksem.

(28) Samuti võttis Belgia kohustuse ajakohastada saamata jäänud energia hinda maksevalmidust käsitleva uuringu alusel kooskõlas kolmikmetoodikaga ning kehtestada vajaduse korral enne 2022. aasta septembrit uus varustuskindluse norm, et kasutada seda hiljemalt 2023. aasta enampakkumisel hangitava võimsuse kindlaksmääramiseks.

2.3.2. *Piisavuse hinnang*

(29) Belgia ametiasutuste sõnul peab Belgia alates 2025. aastast tulema toime piisavuse probleemiga, mille peamine põhjus on tuumaenergia kasutamise järkjärguline kavakohane lõpetamine aastatel 2022–2025 ja mida suurendab soojusenergia tootmisvõimsuste kasutuselt kõrvaldamine naaberriikides. Piisavuse probleem on kindlaks tehtud riikliku ressursside piisavuse uuringuga, milles lähtuti mitmest stsenaariumist.

(30) Belgia põhivõrguettevõtja Elia poolt 2019. aasta juunis avaldatud riiklikus piisavusuuringus, mis hõlmab ajavahemikku 2020–2030 (edaspidi „2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring“), ([18]) tehti kindlaks, et 2025.–2026. aasta talveks tekib HiLo (suur mõju – vähene tõenäosus) stsenaariumi (EU-HiLo) korral süstemaatiline vajadus vähemalt 3,9 GW uue võimsuse järele. Selles stsenaariumis võetakse arvesse imporditud elektrienergiat ja eeldatakse, et mitu Prantsusmaa tuumaelektrijaama reaktorit võivad olla mittekättesaadavad (lisaks „tavalisele“ võimsuse mittekättesaadavusele). Sama stsenaariumi kasutati strateegilise reservi mahu hindamisel ([19]). ELi põhistsenaariumi ([20]) korral on puudujääk 2,4 GW, kui säilitatakse süsteemis olemasolev soojusenergia võimsus (vt 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu joonis 4-18).

([17]) Saamata jäänud energia hinna varasem väärtus Belgias oli 23,3 eurot/kWh ja uue turule siseneja kulude hinnanguline väärtus oli 65 eurot/kW aastas.

([18]) https://www.elia.be/fr/actualites/communiques-de-presse/2019/06/20190628_press-release-adequacy-and-flexibility-study-for-belgium-2020-2030.

([19]) Vt riigiabi käsitlev otsus C(2018) 589 final juhtumis SA.48648 (2017/NN) – Belgia – Strateegiline reserv.

([20]) Põhistsenaariumis (EU-BASE) võetakse arvesse kõigi mudelisse kaasatud Euroopa riikide uusimaid teadaolevaid poliitikameetmeid (tuumaenergia ja kivisöe trajektoorid, eeldatav uus paigaldatud gaasitootmisvõimsus, tarbimiskaja ja salvestamise muutused, võimsuse tagamise mehhanismid, voopõhisus, puhta energia paketi eeskirjad, eeldatav võrguarendus jne).

(31) 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu tulemustest nähtub, et EU-HiLo stsenaariumi korral oleks võimsusvajaku ootus sekkumismeetmeid võtmata 2025. aastal 10,5 tundi, mis ületab märkimisväärselt riiklikku varustuskindluse normi. Näitaja LOLE95 suureneks koguni 84 tunnini. Järgmises tabelis on esitatud riikliku piisavusuuringu EU-HiLo ja ELi põhistsenaariumi kohased võimsusvajaku ootuse tulemused.

Tabel 1

Belgia võimsusvajaku ootuse tulemused piisavuse ja paindlikkuse uuringus

	2025		**2028**		**2030**	
	EU-BASE	**EU-HiLo**	**EU-BASE**	**EU-HiLo**	**EU-BASE**	**EU-HiLo**
Ülejäänud turu võimsusvajaku ootus (tundides)	9,4	10,5	6	6,9	6	6,2
Ülejäänud turu LOLE95 (tundides)	89	84	63	76	43	51

Allikas: 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring

(32) 11. juulil 2019 avaldas CREG 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu analüüsi ([21]). Selles analüüsis seadis CREG muu hulgas kahtluse alla EU-HiLo stsenaariumi kasutamise peamise stsenaariumina. CREGi väitel tuleks olemasoleva ja uue võimsuse kasumlikkuse hindamise metoodikat parandada ning arvesse tuleks võtta kõiki Belgias ja välismaal kättesaadavaid tasakaalustamisreserve.

(33) 2019. aasta novembris avaldas Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E) süsteemi piisavuse prognoosi „Mid-Term Adequacy Forecast 2019“ (edaspidi „2019. aasta piisavuse prognoos“), ([22]) mille Belgiat käsitlevad 2025. aasta tulemused on järgmised.

Tabel 2

Belgia võimsusvajaku ootuse tasemed 2019. aasta piisavuse prognoosis

	Põhistsenaarium – 2025	**Väike CO_2 heitega seotud tundlikkus** ([23]) **– 2025**
Keskmine võimsusvajaku ootus	1,09 tundi	1,61 tundi
LOLE95	3,15 tundi	–

Allikas: ENTSO-E 2019. aasta piisavuse prognoos

(34) Belgia väitel ei ole aga ENTSO-E 2019. aasta piisavuse prognoosis Belgia kohta esitatud võimsusvajaku ootuse tulemused piisavalt täpsed, kuna selles eeldatakse täiendava 2,5 GW ([24]) kättesaadavust, mis ei ole tegelikult tagatud.

(35) Oma 2020. aasta aprilli lõpparuandes ([25]) esitas viiepoolne energiafoorum ([26]) Belgia kohta järgmised 2025. aasta tulemused.

([21]) https://www.creg.be/fr/publications/etude-f1957.
([22]) https://eepublicdownloads.blob.core.windows.net/public-cdn-container/clean-documents/sdc-documents/MAF/2019/MAF%202019%20Appendix%201%20-%20Detailed%20Results%2C%20Sensitivities%20and%20Input%20Data.pdf.
([23]) Tehakse kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamisega seotud tundlikkuse analüüs. Kokku jäeti 2025. aasta põhistsenaariumist välja ligikaudu 23,6 GW suurune tootmisvõimsus, peamiselt pruunsöe ja kivisöe tootmisvõimsuse vähendamise kaudu.
([24]) Belgia sõnul olid uuringus eeldatud 2,5 GW soojusenergia tootmine ja tehnoloogia valik meelevaldsed.
([25]) https://www.benelux.int/files/4515/8998/1576/PENTAreport_FINAL.pdf.
([26]) Viiepoolne energiafoorum on Austria, Belgia, Luksemburgi, Madalmaade, Prantsusmaa, Saksamaa ja Šveitsi vaheline Lääne-Euroopa keskosa piirkondliku koostöö raamistik.

Tabel 3

Belgia võimsusvajaku ootuse tulemused viiepoolse energiafoorumi 2020. aasta üldises piisavuse hinnangus

	Põhistsenaarium – 2025 ([27])	**Väike gaasiga seotud tundlikkus – 2025** ([28])	**Väike tuumaenergiaga / koostootmise netoülekandevõimsusega seotud tundlikkus – 2025** ([29])
Keskmine võimsusvajaku ootus	3,3 tundi	8,1 tundi	4,6 tundi

Allikas: viiepoolse energiafoorumi 2020. aasta aprilli üldise piisavuse hinnangu lõpparuanne

(36) 2020. aasta novembris avaldas ENTSO-E 2020. aasta piisavuse prognoosi. 2025. aasta põhistsenaariumi puhul näitavad 2020. aasta piisavuse prognoosi tulemused, et keskmine võimsusvajaku ootus on 0,4 tundi, mis vastab seega Belgia õiguses sätestatud kolmetunnisele võimsusvajaku ootuse kriteeriumile.

(37) 2020. aasta piisavuse prognoosile lisatud riikide märkustes märkis Belgia aga järgmist: „2020. aasta piisavuse prognoosis on märkimisväärne kogus eeldatavat uut tootmisvõimsust jaotatud suure hulga riikide vahel. Tuleks märkida, et üldiselt ei ole mingit kindlust, et need võimsused 2025. aastal lõpuks realiseeruvad, ning seetõttu tuleks neid eeldusi ja neil põhinevaid tulemusi, mis on esitatud 2020. aasta piisavuse prognoosis, tõlgendada ettevaatusega. Lisaks kuulub Belgia juba mitu aastat piirkonda, kus on voopõhine turgude liitmise süsteem juba rakendatud. Kuigi Elia on voopõhise simulatsiooni mudeli välja töötanud ja rakendanud, näiteks Elia 2019. aasta uuringus, mida kasutati ka viiepoolse energiafoorumi 2020. aasta üldises piisavuse hinnangus, ei ole seda meetodit kõnealuses 2020. aasta piisavuse prognoosi uuringus veel kasutatud“.

(38) Belgia ametiasutused märkisid oma teatises, et metoodika ja andmed on Euroopa tasandil ühtlustatud, nii et 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring on 2019. aasta piisavuse prognoosiga vastavuses.

(39) Elektrienergia määruse artikli 23 lõike 3 kohaselt peaks ENTSO-E välja töötama metoodika, mida kasutatakse Euroopa ressursside piisavuse hinnangu ja mis tahes riikliku ressursside piisavuse hinnangu koostamisel (vt elektrienergia määruse artikkel 24). ACER peaks selle metoodika heaks kiitma.

(40) 2. oktoobril 2020 kiitis ACER heaks Euroopa ressursside piisavuse hinnangu koostamise metoodika ([30]).

(41) 30. juunil 2021 avaldas Elia uue piisavuse ja paindlikkuse uuringu aastate 2022–2032 kohta (edaspidi „2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring“).

(42) Kooskõlas Euroopa ressursside piisavuse hinnangu koostamise metoodikaga lõimis Elia 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu raamistikku selle metoodika allpool kirjeldatud elemendid:

a) kliima-aastad: Elia otsustas rakendada Euroopa ressursside piisavuse hinnangu koostamise metoodikas kirjeldatud esimest võimalust, st tugineda tulevaste kliimaprojektsioonide parimale prognoosile;

b) majandusliku elujõulisuse hindamine: Elia töötas välja meetodi elektrisüsteemi eri varade majandusliku elujõulisuse arvutamiseks kooskõlas Euroopa ressursside piisavuse hinnangu koostamise metoodikaga;

([27]) Nii nagu 2019. aasta piisavuse prognoosis, „eeldatakse selles uuringus seega, et Belgia jaoks piisavuse saavutamiseks on 2025. aastaks vaja reservvõimsuse mehhanismi raames tarnida 2,5 GW uut võimsust“.

([28]) „Viiepoolse energiafoorumi hinnangus eemaldati „väikese gaasiga seotud tundlikkuse“ stsenaariumi puhul viiepoolse energiafoorumi põhistsenaariumist eeldatav 2,5 GW suurune uus võimsus“. „Belgia ja Prantsusmaa gaasi tootmisvõimsus on vastavalt 2,5 GW ja 2,2 GW väiksem kui põhistsenaariumi puhul. Austrias on gaasi tootmisvõimsus 1,2 GW väiksem, Madalmaades 1,6 GW võrra väiksem ja Luksemburgis 0,1 GW väiksem“.

([29]) „Väikese tuumaenergiaga / koostootmise netoülekandevõimsusega seotud tundlikkuse puhul on tuumaenergia tootmisvõimsus Prantsusmaal 1 700 MW väiksem ja Šveitsis 1 190 MW väiksem. Kõigi teiste riikide puhul on ülesseatud tootmisvõimsus põhistsenaariumiga võrreldes muutumatu. Lisaks vähendatakse Šveitsi ja naaberpiirkondade vahelisi netoülekandevõimsusi, et võtta arvesse Šveitsi läbivate plaaniväliste voogude suurenemist, mis tuleneb asjaolust, et 2025. aastal ei pruugi Šveits kuuluda voopõhisesse turgude liitmise süsteemi“.

([30]) ACERi otsus Euroopa ressursside piisavuse hinnangu koostamise metoodika kohta: https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Individual%20decisions%20Annexes/ACER%20Decision%20No%2024-2020_Annexes/ACER%20Decision%2024-2020%20on%20ERAA%20-%20Annex%20I.pdf.

c) voopõhisus: Elia modelleerimisraamistikus on voopõhise võimsuse arvutamise meetodisse lõimitud kõik teadaolevad ja kavandatud turukorralduse viisid, nagu piirkonna laiendamine põhivõrku, „täiustatud hübriidühendus“ või elektrienergia määruses kasutusele võetud minimaalse allesjäänud kättesaadava marginaali (edaspidi „minRAM“) reeglid;

d) paindlikkus: uuring hõlmab nii kogu süsteemi paindlikkuse vajaduste ja vahendite arvutamist kui ka sageduse hoidmise reservide ja sageduse taastamise reservide suuruse hindamist iga sihtaasta kohta, et kajastada reservivajadust, mis tasandab kooskõlas õiguslike nõuetega tasakaalustamatust, mis on piisavuse simulatsioonides mudeldatud. Lisaks on täpsustatud meretuuleenergia paindlikkusomadusi ning uutest tehnoloogialahendustest on lisatud Power-to-X tehnoloogia. Erilist tähelepanu on pööratud mõjule, mida avaldavad avamere tootmisvõimsuse teise laine lõimimine ja piiriülesed tasakaalustamisplatvormid;

e) valdkondlik lõimimine: valdkondade ühendamisel võetakse arvesse elektrisüsteemi ja eri valdkondade, näiteks transpordi-, kütte- ja gaasisektori vahelisi liideseid, lisades eeldused vastavalt elektrisõidukite, soojuspumpade ja gaasikütteseadmete tootmisvõimsuste kohta. Selleks et mõista kõnealuses uuringus rakendatud mudelis vesiniku tootmiseks kasutatud elektri mõju, lisati elektri (paindliku) tarbijana elektrolüüsiseadmed Belgias ja välismaal. Peale selle pöörati erilist tähelepanu transpordi ja küttega seotud täiendava elektritarbimise digiteerimisele;

f) kümne aasta prognoos: uuring põhineb kümneaastasel perioodil (2022–2032). Selleks et vähendada simulatsioonide ja arvutuste hulka, ei koostatud simulatsioone mitte kõigi aastate ega kõigi tundlike elementide ja stsenaariumide kohta; mõnda olulist aastat uuriti põhjalikumalt. Belgia ja välisriikide kontekstis analüüsiti suurt hulka tundlikke elemente, et teha kindlaks ja mõista teatavate eelduste muutmise mõju. Võrdluseks võib öelda, et Euroopa ressursside piisavuse 2021. aasta hinnangus koostatakse simulatsioon eeldatavasti üksnes 2025. ja 2030. aasta kohta;

g) võimsuse tagamise mehhanismidega variandid ja võimsuse tagamise mehhanismideta variandid: kooskõlas elektrienergia määrusega ja Euroopa ressursside piisavuse hinnangu koostamise metoodikaga analüüsis Elia stsenaariume nii koos kogu Euroopa turgu hõlmavate võimsuse tagamise mehhanismidega kui ka ilma nendeta.

(43) Belgia ametiasutused väitsid, et Euroopa ressursside piisavuse hinnangu koostamise metoodikas sätestatud peamised metoodilised nõuded on selles uuringus täidetud.

(44) Elektrienergia määruse kohaselt peab riiklik ressursside piisavuse hinnang sisaldama keskseid võrdlusstsenaariume. Need stsenaariumid hõlmavad muu hulgas tootmisvarade majandusliku elujõulisuse hindamist. Euroopa ressursside piisavuse hinnangu koostamise metoodikas on täpsustatud, et kindlaks tuleb määrata kaks keskset võrdlusstsenaariumi, millest üks hõlmab võimsuse tagamise mehhanisme kogu Euroopas ja teine ei hõlma selliseid mehhanisme.

(45) Sellest tulenevalt uuriti 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus kahte keskset stsenaariumi:

a) EU-BASE: stsenaarium, milles võetakse arvesse kogu turgu hõlmavaid võimsuse tagamise mehhanisme Prantsusmaal, Ühendkuningriigis, Poolas, Itaalias ja Iirimaal, mis on juba heaks kiidetud, ning eeldatakse, et neid rakendatakse kuni selle uuringuga hõlmatud ajavahemiku lõpuni;

b) EU-noCRM: stsenaarium, millest on kogu turgu hõlmavast võimsuse tagamise mehhanismist saadav tulu välja jäetud, eeldades seega, et Euroopas ei ole kogu turgu hõlmavaid võimsuse tagamise mehhanisme.

(46) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus võetakse arvesse kõigi ressursside panust, sealhulgas energia tootmise, energia salvestamise, valdkondade lõimimise, tarbimiskaja ning impordi ja ekspordi olemasolevaid ja tulevasi võimalusi ning nende panust süsteemi paindlikku toimimisse.

(47) Belgia ametiasutused märkisid, et 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus kasutatud kliiringhinna ülemmäärade mudeldamisel on arvesse võetud kõiki kehtivaid õigusnorme, nagu praegu kohaldatav hinna ülemmäär, st 60 % reegel, ([31]) mis on sätestatud komisjoni 24. juuli 2015. aasta määruses (EL) 2015/1222, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised, ([32]) ning ACERi 14. novembri 2017. aasta otsuses nr 04/2017.

([31]) ACERi 14. novembri 2017. aasta otsuses nr 04/2017 on sätestatud, et kui kliiringhind ületab päevas vähemalt ühe turuajaühiku jooksul ühes pakkumispiirkonnas või mitmes pakkumispiirkonnas väärtuse, mis vastab 60 %-le järgmise päeva turu mehhanismi jaoks kehtestatud kliiringhinna ühtlustatud ülemmäärast, suurendatakse kliiringhinna ühtlustatud ülemmäära 1 000 euro võrra MWh kohta.

([32]) ELT L 197, 25.7.2015, lk 24.

(48) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus on kliiringhinna ülemmäära automaatne tõstmine mudeldatud alates 2025. aastast. Belgia ametiasutuste sõnul on kõige tõenäolisem, et võimsusvajaku ootus ei teki enne 2025. aastat, ja seetõttu kliiringhinna ülemmäära tõusu enne 2025. aastat ei mudeldata. Isegi kui hinnapiirmäärasid peaks tõstetama, näitab mudeldamine Belgia ametiasutuste väitel, et 2025. aasta kohta tehtud majandusliku elujõulisuse hindamise tulemused ei muutuks (vt 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu joonis 3-72). Belgia võttis kohustuse tagada, et uues piisavusuuringus, mis avaldatakse 2023. aasta juuniks, võetakse täielikult arvesse dünaamilise hinnatõusu metoodikat alates simulatsiooni perioodi algusest.

(49) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu kohaselt tekib Belgial alates 2025. aastast, kui tuumaenergia kasutamine on järk-järgult lõpetatud, struktuurne vajadus uue võimsuse järele. Keskse stsenaariumi „EU-BASE“ kohaselt on see vajadus 2025. aastal 2 GW ja suureneb 2032. aastaks järk-järgult 3,9 GWni. Suurenenud vajadus on seotud elektritarbimise oodatava suurenemisega ja impordi vähenemisega nappuse perioodidel Belgias.

(50) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu kohaselt saab ainult väga väikest osa uuest võimsusest saavutada 2025. aastaks energiapõhise turu kaudu.

(51) Sellest tulenevalt leiavad Belgia ametiasutused, et kui meetmeid ei võeta, tekib Belgias alates 2025. aastast ressursside piisavuse probleem.

(52) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring on kõige uuem ja kõige parem ülevaade reservvõimsuse mehhanismi vajalikkusest.

2.3.3. *Turutõrked*

(53) Belgia on kindlaks teinud mitu turutõrget, mis kahjustavad hästi toimivat, kindlat, taskukohast ja kestlikku elektriturgu.

(54) Esimene turutõrge tuleneb mitmesugustest teguritest, mis takistavad tõhusaid hinnasignaale, ning asjaolust, et energiahindu ei lasta tõusta saamata jäänud energia hinnani, ja muudest turukorralduse puudujääkidest.

(55) Nende turutõrgete ja nendega seotud reguleerivate meetmete koosmõju võib elektriturgudel hinnasignaale n-ö summutada, nii et hinnad ei tõuse energianappuse ajal „tõhusale“ tasemele. See põhjustab elektrijaamade käitajatele ja tarbimiskaja pakkuvatele ettevõtjatele alalise tulude nappuse, mis mõjutab nende suutlikkust katta oma püsi- ja muutuvkulusid ning mida tavaliselt nimetatakse puuduolevaks rahaks, mis ei lase turujõududel nõutavat piisavustaset saavutada.

(56) Teoreetiliselt saaks probleemi, et tarbijad ei saa valida enda soovitud töökindluse taset, lahendada energiapõhisel turul, võimaldades tõsta hindu õigusnormidega kindlaksmääratud tasemeni, mis kajastab hinda, mida tarbijad ei oleks enam nõus energia eest maksma, ja võimaldades tootjatel saada tulu, mille kasumimarginaal põhineb defitsiidil. Kuna tarbimiskaja on väike, on tegelikku saamata jäänud energia hinda siiski keeruline kindlaks teha ja hüppeliste hinnatõusude puhul tekivad poliitilise vastuvõetavuse probleemid.

(57) Belgia ametiasutuste sõnul tuleneb teine turutõrge investorite soovimatusest võtta riske olukorras, kus volatiilsus on suurenenud ja valitseb suur regulatiivne ebakindlus. Muutlike taastuvenergia allikate üha suurem levik muudab hinnad volatiilsemaks ja suurendab ebakindlust seoses võimalusega katta elektriturul tekkivad püsikulud tavapärase tehnoloogia abil. Belgia sõnul võivad taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu tasemega seotud tingimuste väikesed erinevused, näiteks päikeseenergia, maismaa tuuleenergia ja meretuuleenergiaga seotud sihttasemed, avaldada märkimisväärset mõju tavapärasest tootmistehnoloogiast saadavale tulule. Nn puuduoleva raha probleem muutub muutliku võimsuse kasvades üha tõsisemaks. Selle tulemusena suurendab see Belgia ametiasutuste väitel majanduslikku riski, mis on seotud investeeringutega paindlikusse tavapärasesse tootmistehnoloogiasse. Lisaks sellele leiab Belgia, et tavaliselt ei tehta energiahindade kohta pikemat kui kolmeaastast riskimaandamisprognoosi, mis on investorite jaoks liiga lühike, et koostada investeerimismudel. Peale selle väidavad Belgia ametiasutused, et kuigi futuuriturud suudaksid nõudluse ja pakkumise täiendavate muutustega toime tulla, ei suudaks nad pakkuda riskimaandamist olulise struktuurse šoki korral, nagu tuumaenergia kasutamise kavandatud järkjärguline lõpetamine Belgias.

(58) Kolmandaks on elektrisüsteemide töökindlusel teatavad avaliku hüve tunnused. Selle põhjus on asjaolu, et investeeringud suurema energiavarustuskindluse saavutamiseks toovad kasu kõigile, samas ei ole võrguettevõtjal võimalik enamikku üksiklõpptarbijaid nende maksmisvalmiduse alusel valikuliselt võrgust lahti ühendada, nagu eespool selgitatud. Seega ei ole tootjatel tõenäoliselt tootmisvõimsusse investeeringute tegemiseks optimaalseid stiimuleid, mis tooks lõppkokkuvõttes kaasa süsteemi mitteoptimaalse töökindluse taseme.

(59) Belgia ametiasutuste väitel on need probleemid Belgias erilised, kuna tegemist on suhteliselt väikese ja omavahel tihedalt seotud turuga, mida seetõttu mõjutavad ka naaberriikide elektriturgudega seotud sarnased tarneriskid. Belgia ametiasutuste sõnul mõjutab Belgia puhul seetõttu piisavust suurel määral naaberriikide elektriturgude olukord.

(60) 2018. aastal kiitis komisjon heaks Belgia strateegilise reservi kuni 31. märtsini 2022 ([33]). Strateegilise reservi eesmärk on rahuldada tippkoormust talveperioodidel, kui turg seda ei suuda, hoides osa olemasolevast tootmis- ja tarbimiskaja võimsusest väljaspool turgu varuvõimsusena, mis võetakse kasutusele alles siis, kui tasakaalustamisressursid on ammendatud.

2.3.4. *Tururefor mid*

(61) 25. novembril 2019 sai komisjon Belgia energeetikaministeeriumilt rakenduskava, ([34]) mis on koostatud vastavalt elektrienergia määruse artikli 20 lõikele 3, milles on sätestatud nõue, et liikmesriigid, kellel on ressursside piisavusega seotud probleeme, kehtestavad rakenduskavas meetmed regulatiivsete moonutuste või turutõrgete kõrvaldamiseks oma turgudel. Pärast avalikku konsultatsiooni võttis komisjon 30. aprillil 2020 vastavalt elektrienergia määruse artikli 20 lõikele 5 vastu arvamuse Belgia rakenduskava kohta ([35]). Belgia võttis vastu oma rakenduskava lõpliku versiooni ([36]) ja esitas komisjonile.

(62) Seoses tasakaalustamisturgudega on Belgia võtnud oma tasakaalustamatuse hinnakujundusmehhanismis kasutusele nn alfa-komponendi. See kujutab endast tasakaaluhalduritele kehtestatud tasakaalustamisenergia hinna lisakomponenti, et suurendada reaalajas edastatavaid hinnasignaale, kui Belgia kontrolltsooni süsteemi tasakaalustamatus suureneb. Komisjon kutsus oma arvamuses Belgiat üles kaaluma, kas nappusest juhinduva hinnakujunduse funktsiooni tuleks kohaldada peale tasakaaluhaldurite ka tasakaalustamisteenuse osutajate suhtes. See võib toetada energiavarustuskindlust, tagades, et tasakaaluhaldurid ja tasakaalustamisteenuse osutajad maksavad toodetud/tarbitud energia eest sama hinda, kuna hindade diferentseerimine võib põhjustada turuosaliste-poolset ebatõhusat arbitraaži. Ühtlasi leiab komisjon, et nappusest juhinduva hinnakujunduse funktsiooni peaks käivitama reservide nappus süsteemis ning seda tuleks kalibreerida, et tõsta tasakaalustamisenergia hinnad saamata jäänud energia hinnani, juhul kui süsteemis reservid otsa saavad. Komisjon kutsus Belgiat üles kaaluma oma nappusest juhinduva hinnakujunduse kavas asjakohaste muudatuste tegemist hiljemalt 1. jaanuariks 2022. Lisaks rakendab Belgia tasakaalustamatuse tasaarvestust ning valmistab ette ühinemist ELi automaatselt aktiveeritavate sageduse taastamise reservide (aFRR) ja käsitsi aktiveeritavate sageduse taastamise reservide (mFRR) tasakaalustamisplatvormidega, mis peaksid olema sisse seatud vastavalt 2021. ja 2022. aasta lõpuks. Samuti on Belgia võtnud seoses tasakaalustamis- ja tugiteenuste hankimisega järgmised kohustused:

a) hiljemalt alates 2020. aasta juulist tuli sageduse hoidmise reservide puhul iga päev pakkumismenetlus korraldada ja neid üksnes piirkondlikult hankida;

b) hiljemalt alates 2020. aasta juulist tuli automaatselt aktiveeritavate sageduse taastamise reservide puhul iga päev pakkumismenetlus korraldada ning turul saavad osaleda kõik tehnoloogialahendused, kõik turuosalised ja kõik pingetasemed. Aktiveeritud tasakaalustamisenergia eest tasutakse hinnakujunduse marginaali kaudu niipea, kui on olemas piisav likviidsus;

c) alates 2020. aasta veebruarist mõõdetakse käsitsi aktiveeritavaid sageduse taastamise reserve ja hinnatakse nende suurust iga päev ning aktiveeritud tasakaalustamisenergia eest tasutakse hinnakujunduse marginaali kaudu.

(63) Belgia 2021. aasta juulis esitatud aastaaruandes kinnitatakse, et vahepeal on need meetmed võetud.

([33]) Vt riigiabi käsitlev otsus C(2018) 589 final juhtumis SA.48648 (2017/NN) – Belgia – Strateegiline reserv.
([34]) https://ec.europa.eu/energy/consultations/consultation-belgiums-market-reform-plan_et.
([35]) Komisjoni arvamus C(2020) 2654 final: https://ec.europa.eu/energy/topics/markets-and-consumers/capacity-mechanisms_et.
([36]) https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Energy/Belgian-electricity-market-Final-implementation-plan-CRM-22062020.pdf.

(64) Belgias võivad tarbimiskaja pakkujad osaleda nii elektri hulgimüügiturgudel (sh järgmise päeva turul ja päevasisesel turul) kui ka tasakaalustamisturul ning neid koheldakse samamoodi nagu teisi turuosalisi ja tasakaalustamisteenuse osutajaid. Tarbimiskajas saab osaleda individuaalselt või energiavahendajate kaudu. Selleks et tarbimiskajale veelgi kaasa aidata, võttis Belgia oma rakenduskavas (esitatud 2019. aastal) nutiarvestite kasutuselevõtmise kohustuse, mis on igas Belgia piirkonnas erinev:

a) Flandria ([37]):

1) hiljemalt 2023. aastaks peab nutiarvesti olema 33 %-l tarbijatest;

2) hiljemalt 2028. aastaks peab nutiarvesti olema 66 %-l Flandria tarbijatest;

3) hiljemalt 2034. aastaks peab nutiarvesti olema 100 %-l Flandria tarbijatest;

b) Valloonia:

1) hiljemalt 1. jaanuaril 2023 võetakse nutiarvestid süstemaatiliselt kasutusele i) maksehäiretega kodutarbijate puhul, ii) kui arvesti on vaja välja vahetada, iii) uute võrguühenduste puhul, iv) kui tarbija seda taotleb;

2) hiljemalt 31. detsembriks 2029 paigaldatakse 80 % nutiarvestitest i) tarbijatele, kelle tarbimine on vähemalt 6 000 kWh, ii) tootvatele tarbijatele, kui arendatav netovõimsus on vähemalt 5 kW elektrivõimsust; iii) üldkasutatavates laadimispunktides;

c) Brüsseli piirkond: nutiarvestid võetakse kasutusele i) arvestite väljavahetamise vajaduse korral või ii) uute võrguühenduste puhul.

65) 2020. aastal oli Belgia elektrivõrkude omavahelise ühendatuse määr 21 %. Juba kavandatud projektidega (vt föderaalne arengukava 2020–2030 ([38])) jõuab Belgia elektrivõrkude omavahelise ühendatuse määr 2030. aastaks ligikaudu 30 %ni ([39]). Hiljuti rakendati tööle (või rakendatakse tööle lähiaastatel) järgmised Belgia võrku tugevdavad projektid:

a) ALEGrO: Belgia ja Saksamaa vahel 1 GW võrkudevahelise ühenduse loomise ühishuviprojekt ALEGrO telliti 2020. aastal ([40]);

b) NEMO: Belgia ja Ühendkuningriigi vahel 1 GW võrkudevahelise ühenduse loomise ühishuviprojekt NEMO on toimiv alates 2019. aastast;

c) BRABO: ühishuviprojekt BRABO on seotud Belgia elektrivõrgu ajakohastamisega, mille eesmärk on muu hulgas suurendada Madalmaadest pärit impordi mahtu.

2.4. **Abisaajad**

2.4.1. *Rahastamiskõlblikkus*

(66) Reservvõimsuse mehhanism on avatud kõigile võimsustele, mis võivad toetada ressursside piisavust: nii olemasolevale kui ka uuele võimsusele, energia salvestamisele ja tarbimiskajale. Lubatud on võimsuse, sealhulgas erinevate tehnoloogialahenduste abil saadud võimsuse agregeerimine.

(67) Osaleda võib ka välismaise võimsusega. Eeskirju on täpsemalt kirjeldatud punktis 2.10.

(68) Reservvõimsuse mehhanismi raames saavad abi võimsusepakkujad, kes on välja valitud võistupakkumise protsessis.

([37]) 2020. aastal otsustas Flaami piirkonna valitsus kiirendada nutiarvestite kasutuselevõttu, eesmärgiga asendada 2024. aasta lõpuks 80 % kõigist Flandria kodumajapidamiste energiaarvestitest. Lisaks sellele seadis Flaami piirkonna valitsus 17. juuli 2020. aasta muudetud energiamääruses eesmärgi asendada 1. juuliks 2029 kõik Flandria tavaarvestid digitaalsete energiaarvestitega.

([38]) https://www.elia.be/en/grid-data/grid-development/investment-plan/federal-development-plan-2020-2030.

([39]) Need protsendimäärad põhinevad elektrivõrkude omavahelise ühendatuse eesmärgi eksperdirühma (ITEG) kasutatavatel määratlustel, st omavahelise ühendatuse määr = koguimport/kogutootmisvõimsus, kus koguimport tähendab „maksimaalset elektrivoogu, mida piiriülene rajatis suudab edastada kooskõlas süsteemi turvalisuse kriteeriumidega“.

([40]) ALEGrO energiaühenduse projekt Belgia ja Saksamaa vahel, mis võimaldab vahetada elektrit kahe riigi vahel, viidi lõpule 2020. aasta lõpus. Alates 2020. aasta novembrist on see ühendus kättesaadav äritegevuseks.

2.4.2. *Minimaalne osalemiskünnis*

(69) Minimaalseks osalemiskünniseks on kehtestatud 1 MW, eelkõige järgmistel põhjustel:

a) tasakaalustamisturuga vastavusse viimine;

b) see väärtus on turuosalistega peetava jätkuva dialoogi, sealhulgas mitme ametliku avaliku konsultatsiooni tulemus;

c) kui võimsus on alla 1 MW piiri, tähendab see, et paljude väikeste võimsuste puhul tuleb algatada reservvõimsuse mehhanismiga seotud kohustuslik eelkvalifitseerimine ja kanda sellega seotud kulud, kuigi nende puhul ei pruugigi olla kavatsust reservvõimsuse mehhanismi enampakkumisel osaleda;

d) 1 MW-st väiksemate võimsuste kaasamine suurendab märkimisväärselt ka halduskoormust.

(70) Kuninglikus dekreedis kumulatiivse toetuse ja minimaalse osalemiskünnisega seotud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide kohta on sätestatud, et reservvõimsuse mehhanismi kehtivusaja jooksul hinnatakse minimaalse osalemiskünnise taset vähemalt iga viie aasta järel.

(71) Agregeerimise eeskirjad võimaldavad osaleda väiksematel võimsusepakkujatel, kes ei vasta miinimumkünnise nõudele.

2.4.3. *Agregeerimine*

(72) Mitu võimsusepakkujat võivad otsustada koonduda üheks võimsusturu üksuseks, mille pakutav miinimumvõimsus on 1 MW, kusjuures suuruse ülempiiri ei ole. Ainus piirang on see, et koondportfelli ei saa kuuluda tarnekohad, mille puhul kohaldatakse energiaturgude päevaprogramme (tavaliselt tänase päeva tarnekohad, kus võimsus on üle 25 MW). Agregeerimine on lubatud kõikide tehnoloogialahenduste puhul. Lisaks on lubatud võimsusturu agregeeritud üksustes (edaspidi „võimsusturu üksus“) komponente ümber jaotada, et suurendada paindlikkust energiavahendajate suhtes ja julgustada neid enampakkumisprotsessis osalema.

(73) Belgia ametiasutused vaatavad agregeerimise eeskirjad korrapäraselt läbi ja muudavad neid, kui nad peavad seda vajalikuks, et agregeerimise eeskirjad ei takistaks enampakkumisel osalemist.

2.4.4. *Tõendamata võimsus*

(74) Mehhanismis on ette nähtud „tõendamata võimsuse“ erikategooria. See on määratletud võimsusena, mida ei saa T-4 eelkvalifitseerimise alguses tarnekohaga seostada ja mis seetõttu ei saa täita tarnekoha eelkvalifitseerimise nõudeid. Kategooria on avatud kõikidele tehnoloogialahendustele ja selle eesmärk on soodustada selliste võimsuste osalemist, mille puhul võib olla raskem tagada nõutud standardset valmidusastet juba T-4 enampakkumisel. Tõendamata võimsuse puhul on tegemist väiksema valmidusega projektidega, näiteks kui tarnekoht ei ole veel teada, projekti elluviimise kava ei ole kättesaadav ja projekt valmib alles tarne-eelsel perioodil. Belgia ametiasutused selgitasid, et „tõendamata võimsuse“ mõiste võeti kasutusele turu soovil ja see võib olla eriti kasulik energiavahendajatele / tarbimiskaja pakkujatele, kes leiavad, et on suutelised leidma sellise võimsuse tarne-eelsel perioodil, kuid peavad näiteks veel sõlmima kokkulepped nõudluskohtadega või kaaluvad mitut väljavaadet. Tõendamata võimsust tuleks pakkuda ainult T-4 enampakkumisel. Selle kategooria saab määrata ainult üheaastase lepingu standardsesse võimsuskategooriasse (vt põhjendused 138 ja 145).

(75) Selleks et vähendada ohtu süsteemi turvalisusele, mis tuleneb väiksema valmidusega projektide kasutamisest, on selles kategoorias vastuvõetav koguvõimsus piiratud esimesel enampakkumisel 200 MWga. Elektriseaduses on ette nähtud, et otsus maksimaalse üldvõimsuse kohta tehakse iga enampakkumise kohta eraldi. See künnis võib aja jooksul muutuda, võttes arvesse positiivset kogemust.

2.4.5. *Ümberhindamine*

2.4.5.1. Üldeeskirjad

(76) Reservvõimsuse mehhanism on avatud kõigile võimsuse omanikele olenevalt nende kättesaadavuse määrast ja nende panusest ressursside piisavuse eesmärgi saavutamisse. Võttes arvesse ilmastikutingimusi, hooldustsükleid ja rikkeid, ei eeldata, et 100 % võimsusturu üksuste võrdlusvõimsusest oleks kogu aeg kättesaadav.

(77) Sel põhjusel arvutatakse iga tehnoloogia puhul ümberhindamistegur, et hinnata tehnoloogia töökindlust ja selle panust energiavarustuskindlusesse neil hetkedel, mis on piisavuse seisukohast eriti olulised (nn simuleeritud nappuse tundidel). Võimsuse omanikud saavad ainult seetõttu enampakkumisel osaleda ja neil on seega õigus saada võimsuslepinguid ainult kuni nende ümberhinnatud võimsuse mahus ([41]).

(78) Nende ümberhindamisparameetrite arvutamise metoodika on eri tehnoloogialahendustel erinev ja seda on üksikasjalikumalt kirjeldatud kuninglikus dekreedis, milles on sätestatud võimsuse arvutamise metoodika ja enampakkumise parameetrid. See oleneb võimsuse kategooriast:

a) päevagraafikuga soojustehnoloogialahenduste ümberhindamistegurid määratakse kindlaks varasemate andmete statistilise analüüsi põhjal, arvates maha sundkatkestuste määra, kuna eeldatakse, et see parameeter ei sõltu ilmastikutingimustest;

b) ilma päevagraafikuta soojustehnoloogialahenduste ümberhindamistegurid määratakse kindlaks mõõtmistega. Kui mõõtmised ei ole piisavad, mudeldatakse need, jagades nende tehnoloogialahenduste eeldatava keskmise panuse simuleeritud nappuse tundidel tehnoloogia agregeeritud nominaalse võrdlusvõimsusega;

c) selliste päevagraafikuga ilmastikust sõltuvate tehnoloogialahenduste ja päevagraafikuta ilmast sõltuvate tehnoloogialahenduste ümberhindamistegurid, mille puhul ei ole valitud teenustaseme kokkulepet (vt allpool punkt e), määratakse kindlaks, jagades nende tehnoloogialahenduste abil simuleeritud nappuse tundidel saadud seotud keskmise panuse kohaldatava tehnoloogia agregeeritud nominaalse võrdlusvõimsusega;

d) sellise päevagraafikuga tehnoloogia ümberhindamistegurid, mis on energiapiiranguga, määratakse kindlaks, jagades selle tehnoloogia eeldatava keskmise panuse simuleeritud nappuse tundidel agregeeritud nominaalse võrdlusvõimsusega;

e) teenustaseme kokkulepe (tavaliselt tarbimiskaja või väike salvestamisvõimsus, kuid see on kättesaadav ka kõikidele ilma päevagraafikuta tehnoloogialahendustele, sealhulgas taastuvatele energiaallikatele): ümberhindamistegur on seotud iga teenustaseme kokkuleppega, mille võimsusturu üksus ise on eelkvalifitseerimise käigus valinud (ja nagu võimsuslepingus on kindlaks määratud), olenevalt valitud energiapiirangutest. See võimaldab päevagraafikuta tehnoloogialahenduste puhul ise kindlaks määrata, milline teenustaseme kokkulepe sobib kõige paremini nende tehniliste piirangutega, selle asemel et lisada need eelnevalt kindlaks määratud teenustaseme kokkuleppesse. Lisaks võib energiavahendaja valida teenustaseme kokkuleppe, mis sobib tema portfelliga kõige paremini.

(79) 4. mail 2021 esitas Belgia ajakohastatud ümberhindamistegurid, mis on esitatud järgmises tabelis.

Tabel 4

Ümberhindamistegurid

Teenustaseme kokkulepe		
Kättesaadavus/kestus [h]	TEENUSTASEME KOKKULEPE	Suuremahuline salvestamine
1 h	11 %	11 %
2 h	19 %	19 %
3 h	28 %	28 %
4 h	36 %	36 %
6 h	52 %	52 %
8 h	65 %	65 %

Päevagraafikuga soojustehnoloogialahendused

Alamkategooria	**Ümberhindamistegur**
Kombitsükliga gaasiturbiin	91 %
Avatud tsükliga gaasiturbiin	90 %
Turboreaktiivmootorid	96 %

([41]) Võimsusepakkujatel on õigus saada võimsuslepinguid ainult kuni nende osalemiskõlbliku mahuni, mis on määratletud kui nende võrdlusvõimsuse (võttes arvesse mitteosalevaid mahtusid) ja ümberhindamisteguri korrutis.

Gaasimootorid	95 %
Diiselmootorid	93 %
Koostootmisjaamad	93 %
Biomass	93 %
Jäätmed	93 %
Tuumaenergia	96 %
Kivisüsi	90 %
Päevagraafikuga energiapiiranguga tehnoloogialahendused	
Kättesaadavus/kestus [h]	**Ümberhindamistegur**
1	11 %
2	19 %
3	28 %
4	36 %
5–6	52 %
7–8	65 %
Ilmastikust sõltuvad tehnoloogialahendused	
Alamkategooria	**Ümberhindamistegur**
Meretuuleenergia	15 %
Maismaa tuuleenergia	6 %
Päikeseenergia	4 %
Otsevoolu hüdroelektrijaamad	34 %
Päevagraafikuta soojustehnoloogialahendused	
Alamkategooria	**Ümberhindamistegur**
Agregeeritud soojustehnoloogialahendused	62 %

Allikas: teatis ([42])

(80) Ümberhindamise reeglid võidakse igal aastal läbi vaadata ja vajaduse korral neid muuta. Eelkõige konsulteerib põhivõrguettevõtja turul olemasolevate tehnoloogialahenduste loetelu üle. Kui saadakse tagasisidet, et loetelu ei sisalda uut liiki tehnoloogiat, võib seda ümberhindamistegurite iga-aastasel kalibreerimisel siiski arvesse võtta. Seega ajakohastatakse ja muudetakse ümberhindamistegureid ja tehnoloogialahendusi vajaduse korral igal aastal.

2.4.6. Piiriülese osalemise suhtes kohaldatavad eeskirjad

(81) Mis puudutab piiriülest osalemist, siis määrab võrguettevõtja iga Belgia kontrollipiirkonnaga otse ühendatud turupiirkonna kohta kooskõlas elektrienergia määruse artikliga 26 kindlaks kaudsele välismaisele võimsusele kontrolltsoonis võimaldatava maksimaalse sisenemisvõimsuse.

(82) Kuni elektrienergia määruse artiklit 26 rakendavate asjakohaste strateegiate, ettepanekute või otsuste vastuvõtmiseni määratakse iga Belgiaga otse ühendatud turupiirkonna panus kindlaks vastavalt nende piirkondade panusele simuleeritud nappuse tundide ajal, nagu on kirjeldatud punktis 2.10.1.

([42]) Kättesaadav ka aadressil CRM-bijlage-reductiefactoren-veiling-10-2021.pdf (fgov.be).

2.4.7. *Tõendamata võimsuse suhtes kohaldatavad eeskirjad*

(83) Selleks et tagada T-4 enampakkumisel muude lepingutega hõlmatud võimsustega võrdsed võimalused, kasutab Elia tõendamata võimsuste standardse eelkvalifitseerimise sisendparameetrina T-4 enampakkumise ajal teada olevaid ümberhindamistegureid (sest nende võimsustega seotud standardset eelkvalifitseerimist võib korraldada kuni 24 kuud pärast T-4 enampakkumist).

2.5. **Enampakkumise protsess ja hinnakujunduse eeskirjad**

2.5.1. *Enampakkumiste sagedus*

(84) Teatise kohaselt korraldab põhivõrguettevõtja reservvõimsuse mehhanismi enampakkumise vastavalt võimsusressursside tasemele, mis on vajalik, et tagada varustuskindluse normis nõutud asjakohasel tasemel ressursside piisavus.

(85) Igal aastal korraldatakse nelja-aastase täitmisajaga võimsuse tarne enampakkumine („T-4 enampakkumine"). Lisaks toimub peamise enampakkumise tarneaastale vahetult eelneval aastal T-1 enampakkumine. Esimene T-4 enampakkumine on kavas korraldada 2021. aastal ning esimene T-1 enampakkumine peaks toimuma 2024. aastal.

2.5.2. *Enampakkumisel müüdava mahu kindlaksmääramine*

(86) Elektriseaduse varasemas redaktsioonis oli artikli 7 *undecies* paragrahvis 2 sätestatud, et ostetava võimsuse koguse parameetrite kindlaksmääramise metoodika kohta teeb ettepaneku põhivõrguettevõtja. Vastavalt elektrienergia määrusele, mida kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2020, kiidab liikmesriik enampakkumisel müüdava mahu heaks reguleeriva asutuse – käesoleval juhul CREGi – ettepaneku alusel. Seetõttu otsustas reservvõimsuse mehhanismi komitee (föderaalne majandusasjade teenistus, CREG, Elia ja energeetikaministri kabinet) juba 2019. aastal, et CREG töötab välja ettepaneku enampakkumistel hangitava mahu kindlaksmääramise parameetrite metoodika kohta. Ajalist järjestust on üksikasjalikumalt kirjeldatud järgmistes põhjendustes.

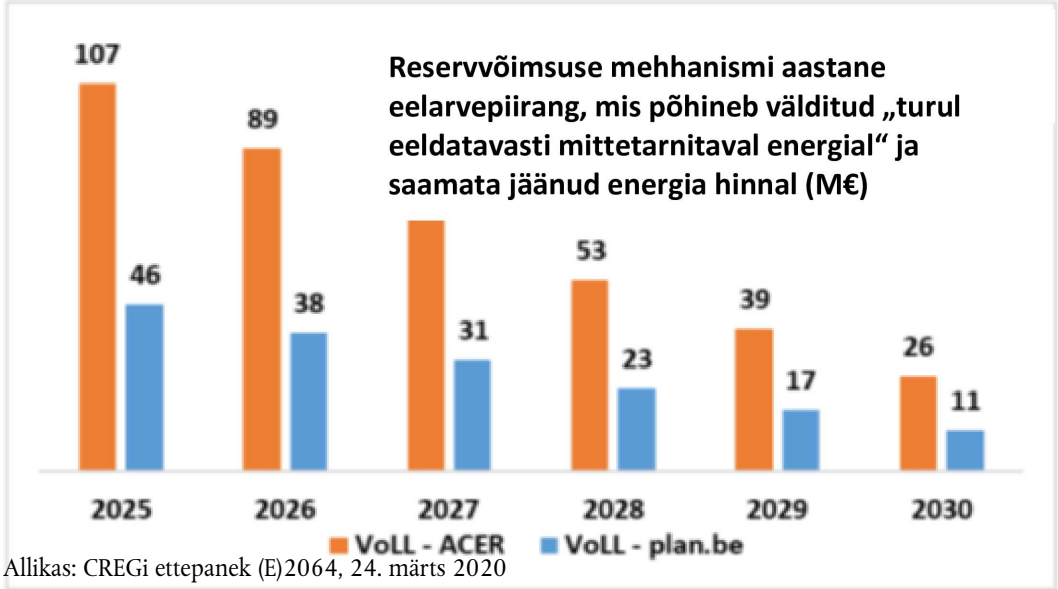
(87) 22. novembril 2019 valmis Elial ettepaneku projekti kuningliku dekreedi kohta, millega määratakse kindlaks enampakkumise parameetrite (nt ümberhindamistegurid, täitmis- ja võrdlushinnad, vahepealne hinnapiir) metoodika, sealhulgas vajaliku võimsuse kindlaksmääramise stsenaariumi paikapanemise protsess ([43]). 6. detsembril 2019 võttis CREG vastu Elia ettepanekut käsitleva arvamuse, ([44]) milles selgitatakse eelkõige, et EU-HiLo stsenaariumi kasutamine ostetava võimsuse kindlaksmääramiseks ei ole asjakohane ([45]) ega ole kooskõlas elektrienergia määruse artikli 24 lõikega 1.

(88) 18. märtsil 2020 esitas CREG Belgia energeetikaministrile ettepaneku projekti 2064 hangitava võimsuse mahu kindlaksmääramise kohta. Ettepaneku projektis juhindutakse suurel määral CREGi teatest (Z) 2024, mis esitati ministrile 20. detsembril 2019 pärast avalikku konsultatsiooni ([46]). CREG võttis lõpliku ettepaneku vastu 24. märtsil 2020 ([47]). Ettepanekus

a) määratakse kindlaks eelarvepiirang, mille kohaselt peavad reservvõimsuse mehhanismi kulud olema väiksemad kui tarbija kulud, mis tulenevad eeldatavast mittetarnitavast energiast, ([48]) mida reservvõimsuse mehhanismiga välditakse. Reservvõimsuse mehhanismi kulud on varustuskindluse normi täitmiseks vajaliku võimsuse maksumus. Puuduva energia eeldatavad kulud on eeldatavasti mittetarnitava energia ja nende tarbijate maksevalmiduse korrutis, kes seda energiat oma soovi vastaselt ei saa (saamata jäänud energia hind). Energiava-

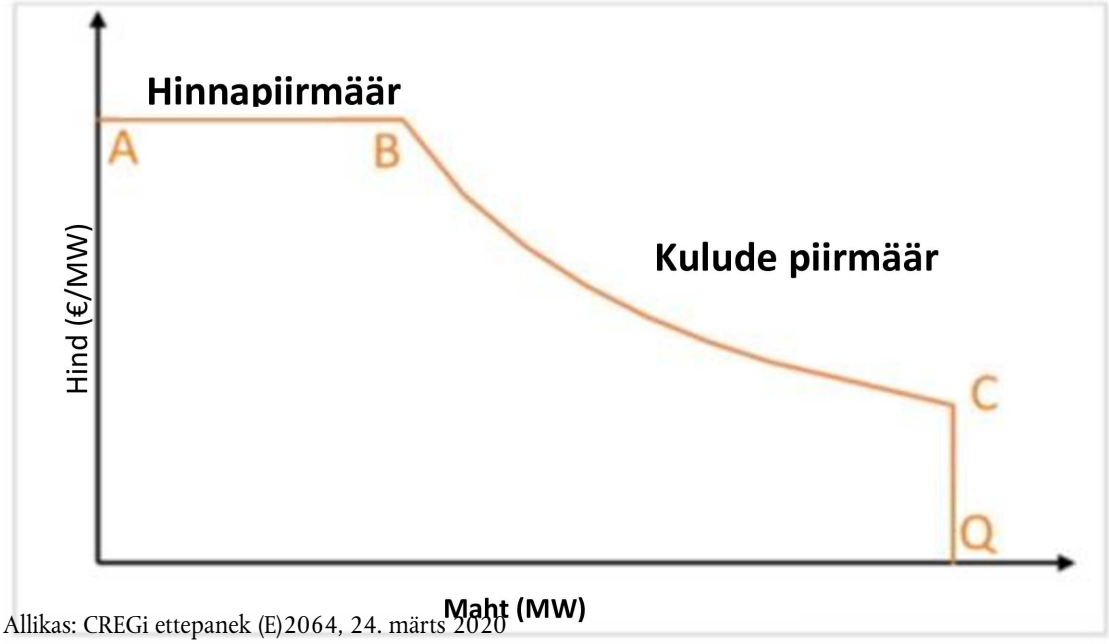
([43]) https://www.elia.be/fr/users-group/implementation-crm.
([44]) https://www.creg.be/fr/publications/avis-a2030.
([45]) „Vaevalt küll saab pidada „statistiliselt tavaliseks aastaks" HiLo stsenaariumi, mille kasutamisel eeldatakse põhistsenaariumina äärmuslikke sündmusi. Vastupidi, HiLo stsenaarium eeldab juba määratluse kohaselt erandlikku olukorda. CREG ei eita, et äärmuslikud olukorrad võivad tõepoolest tekkida, kuid need tuleb lisada tõenäosuslikku simulatsiooni koos nende tõenäosusega. Selle asemel sisaldab Elia HiLo stsenaariumil põhinev energiavarustuskindluse analüüs keskmise võimsusvajaku ootuse arvutust statistiliselt anomaalse põhieeldusega (st väike tõenäosus)".
([46]) https://www.creg.be/fr/publications/note-z2024.
([47]) https://www.creg.be/fr/publications/proposition-e2064.
([48]) Eeldatavasti mittetarnitav energia: prognoositud aastane nõudlus, mida ei saa rahuldada energiaturul kättesaadavatest ressurssidega, väljendatuna MWh-des.

rustuskindluse riski korral kajastab see saamata jäänud energia hind ette teatatud tarne puudumise kulusid. Kasutades planeerimisbüroo ([49]) poolt ja ACERi uuringus ([50]) kindlaksmääratud saamata jäänud energia hindu, määrab CREG kindlaks järgmise eelarvepiirangu:

Allikas: CREGi ettepanek (E)2064, 24. märts 2020

b) määratakse kindlaks järgmine nõudluskõver, mille puhul on enampakkumisel müüdav sihtmaht C-Q ([51]):

Allikas: CREGi ettepanek (E)2064, 24. märts 2020

(89) Võttes arvesse CREGi teadet 2024 käsitleva avaliku konsultatsiooni tulemusi, jõudis Belgia energeetikaministeerium järeldusele, et CREGi kavandatud metoodika (eelkõige eelarvepiirang) ei taga piisavalt, et reservvõimsuse mehhanismi eesmärki „tagada energiavarustuskindluse nõutav tase“ järgitakse kooskõlas õiguslike kriteeriumidega.

(90) Seetõttu töötas Belgia energeetikaministeerium välja alternatiivse meetodi ja sätestas parameetrid, mille alusel otsustatakse reservvõimsuse mehhanismi raames ostetava võimsuse kogus, võttes arvesse põhjenduses 87 mainitud Elia ettepanekut kuningliku dekreedi kohta ja põhjenduses 88 mainitud CREGi ettepanekut. Avalik konsultatsioon selle kohandatud metoodika üle toimus ajavahemikul 23. märtsist 2020 kuni 27. märtsini 2020. Reservvõimsuse mehhanismi muudetud seaduse artikli 7 *undecies* paragrahvis 2 on sätestatud, et hangitava mahu kindlaksmääramise

([49]) https://www.plan.be/admin/uploaded/201403170843050.WP_1403.pdf.
([50]) https://www.acer.europa.eu/en/Electricity/Infrastructure_and_network%20development/Infrastructure/Documents/CEPA%20study%20on%20the%20Value%20of%20Lost%20Load%20in%20the%20electricity%20supply.pdf.
([51]) CREGi ettepaneku muud elemendid on kättesaadavad järgmisel aadressil: https://www.creg.be/fr/publications/proposition-e2064.

parameetrid sätestatakse kuninglikus dekreedis reguleeriva asutuse ettepaneku alusel. Kuningliku dekreedi lõplik tekst avaldati Belgia ametlikus väljaandes 30. aprillil 2021 pärast reservvõimsuse mehhanismi muudetud seaduse heakskiitmist ([52]). Kõnealuses kuninglikus dekreedis sätestatud protsessi kirjeldatakse põhjendustes 91–99.

(91) Igal aastal määratakse reguleeriva asutuse ettepaneku alusel kindlaks konkreetsel tulevasel tarneaastal varustuskindluse normi täitmiseks vajalik võimsus (st sihtmaht). Reguleeriv asutus koostab selle ettepaneku, võttes arvesse põhivõrguettevõtja esitatud andmeid, kuid ka põhivõrguettevõtja omakorda arvutab need andmed stsenaariumi ja vahepealsete väärtuste põhjal, mille on esitanud reguleeriv asutus ja kindlaks määranud minister. Sihtmaht määratakse kindlaks seaduses sätestatud varustuskindluse normi alusel, mis vastab teatavale võimsusvajaku ootuse väärtusele. Selle kriteeriumi täitmise tagamiseks stsenaarium kalibreeritakse. Kui stsenaarium on kalibreeritud, tehakse turusimulatsioon, mille põhjal tehakse kindlaks simuleeritud nappuse tunnid. Seejärel arvutatakse sihtmaht simuleeritud nappuse tundide keskmise koormuse ja tasakaalustamisvajaduse summana, millest lahutatakse simuleeritud nappuse tundide ajal eeldatavasti mittetarnitava energia keskmine kogus.

(92) Põhjenduses 91 nimetatud stsenaarium on üks keskseid võrdlusstsenaariumeid, mida kasutatakse ressursside piisavuse probleemi kindlakstegemiseks kas viimase Euroopa ressursside piisavuse hinnangu ([53]) või viimase riikliku ressursside piisavuse hinnangu ([54]) põhjal, ning seda ajakohastatakse kõige uuema kättesaadava teabega ([55]). Hangitava võimsuse mahu lõplikul kindlaksmääramisel tuleb järgida ka elektrienergia määruse asjakohaseid sätteid.

(93) Kuninglikus dekreedis on võrdlusstsenaariumi kehtestamiseks ette nähtud järgmine menetlus. Energiaministri otsuse sisendina avaldab Belgia põhivõrguettevõtja pärast turuosalistega korraldatud avalikku konsultatsiooni soovituse andmete ja eelduste kohta. Seejärel teeb reguleeriv asutus ettepaneku võrdlusstsenaariumi kohta, võttes arvesse kuninglikus dekreedis ette nähtud metoodikat. Föderaalne majandusasjade teenistus avaldab selle ettepaneku kohta nõuande. Lõpliku otsuse stsenaariumi valiku kohta teeb energeetikaminister.

(94) Enampakkumise üldise ülempiiriga määratakse kindlaks maksimaalne tasu, mida reservvõimsuse mehhanismi enampakkumisel tehtud pakkumuse eest saada võib ja mida kohaldatakse kõigi võimsuskategooriate suhtes. Piirates maksimaalset tasu, mida võib saada, vähendab üldine enampakkumise ülempiir võimalust turuvõimu ebasobivate pakkumuste esitamisega kuritarvitada. Enampakkumishinna üldine ülemmäär arvutatakse uue turule siseneja netokulu ([56]) ja teguri X korrutisena. Paranduskoefitsiendi X väärtuses on arvesse võetud uue turule siseneja netokulude hindamisega seotud ebakindlust nii uue turuletulija eri tehnoloogialahendustega seotud kogukulude varieeruvuse tasandil kui ka iga-aastaste marginaalist väiksemate tulude kindlaksmääramisel energiaturul ja netotulu kindlaksmääramisel tasakaalustavate tugiteenuste turul. Enampakkumishinna üldine ülemmäär esimesel enampakkumisel on 75 eurot/kW aastas, mis võrdub uue turule siseneja netokulu ja paranduskoefitsiendi 1,50 korrutisega ([57]).

(95) T-4 enampakkumiste nõudluskõver on koostatud kolme punkti alusel, nagu on näidatud järgmisel joonisel.

([52]) https://economie.fgov.be/fr/themes/energie/securite-dapprovisionnement/mecanisme-de-remuneration-de.

([53]) Elektrienergia määruse artikkel 23.

([54]) Elektrienergia määruse artikkel 24.

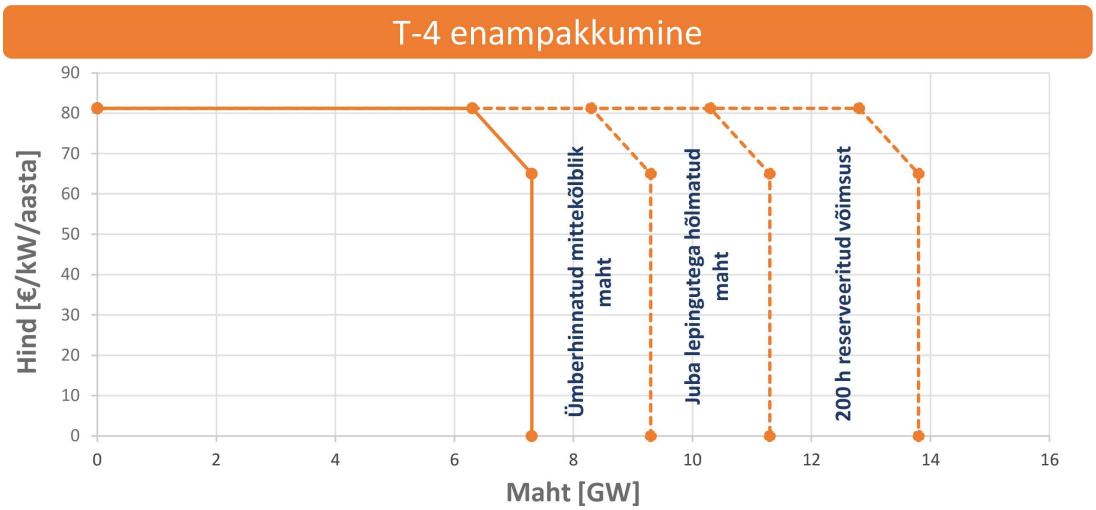
([55]) Esimese nõudluskõvera kalibreerimiseks kasutatud võrdlusstsenaariumi kirjeldatakse põhjenduses 287.

([56]) Uue turule siseneja netokulu väljendab tulu, mida parimal uuel turule siseneval tehnoloogial oleks vaja võimsusturul teenida, et kompenseerida oma „puuduolevat raha“ energiaturul ühe aasta jooksul. See arvutatakse nii, et uue turule siseneja brutokulust lahutatakse turu kogutulu ja tugiteenuste tulud.

([57]) Reguleeriv asutus CREG algatas ajavahemikus 1. juulist 2020 kuni 13. juulini 2020 kestnud avaliku konsultatsiooni ettepaneku kohta, mis käsitles uue turule siseneja kulude väärtusi võrdlustehnoloogialahenduste lühiloendi koostamiseks, kapitali kaalutud keskmist hinda ja paranduskoefitsienti X (vt põhjenduse 99 punkt b).

Joonis 1

Esialgne hinnanguline nõudluskõver T-4

Allikas: teatis

a) Punkt B vastab ordinaatteljel uue turule siseneja netokulule ([58]). Abstsissteljel vastab punkt B sihtmahule (võttes arvesse keskmist koormust simuleeritud nappuse tundidel, tasakaalustamisreserve, simuleeritud nappuse tundide jooksul mittetarnitud keskmist energiakogust, ümberhinnatud mittekõlblikku mahtu, sõlmitud lepingutega juba hõlmatud mahtu ja mahuosa, mis on reserveeritud T-1 enampakkumise jaoks, nagu on kirjeldatud põhjenduses 98).

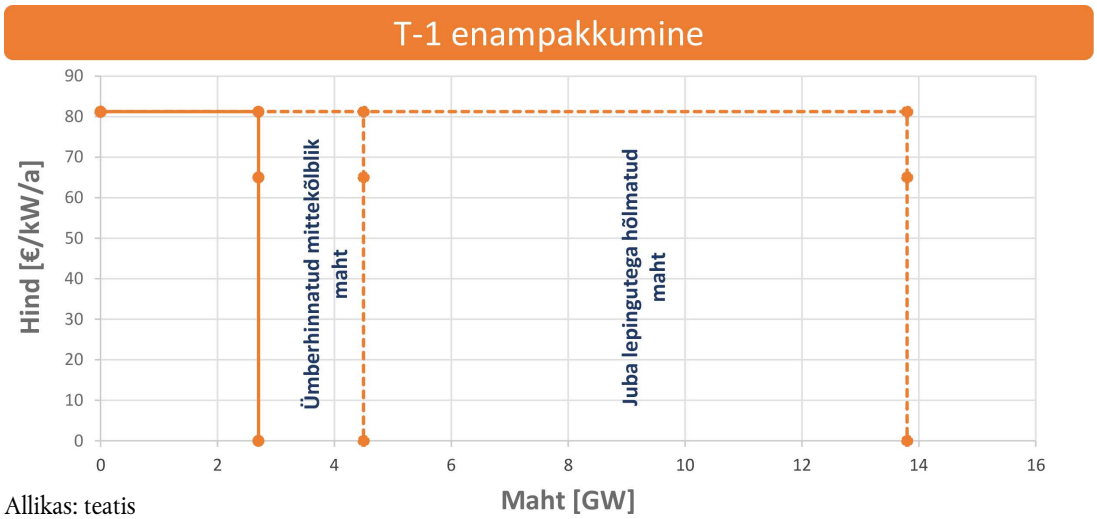
b) Punkt C vastab ordinaatteljel 0-le ja abstsissteljel sihtmahule.

c) Punkt A vastab ordinaatteljel enampakkumishinna üldisele ülemmäärale. Abstsissteljel vastab punkt A konkreetsele mahule, mis on arvutatud nagu punkti B maht (vt põhjenduse 95 punkt a), kuid kasutades erinevat võimsusvajaku ootust ($LOLE_A$). $LOLE_A$ vastab varustuskindluse normi (st võimsusvajaku ootuse võrdlusväärtus) ja paranduskoefitsiendi X korrutisele (vt põhjendus 94).

(96) T-1 enampakkumiste nõudluskõver on koostatud samade punktide B ja C alusel nagu T-4 enampakkumiste puhul, kuid sihtmahtu on kohandatud, et võtta arvesse võimsust, mille kohta on samale tarneperioodile vastaval T-4 enampakkumisel juba lepingud sõlmitud. Punkt A vastab ordinaatteljel enampakkumishinna üldisele ülemmäärale ja abstsissteljel sihtmahule.

Joonis 2

Esialgne hinnanguline nõudluskõver T-1

Allikas: teatis

([58]) Võttes arvesse võrdlustehnoloogialahenduste lühiloendis olevaid kombitsükliga gaasiturbiine, avatud tsükliga gaasiturbiine ja diiselgeneraatoreid ning kasutades uue turule siseneja brutokulu, energiaturult saadud tulu ja tugiteenuste tulude eeldatavaid keskmisi väärtusi.

(97) Belgia ametiasutused leiavad, et nõudluskõverate koostamisel järgitakse kahte põhimõtet:

a) energiavarustuskindluse tagamine: see tähendab, et pärast T-4 ja T-1 enampakkumiste lõppu peaks varustuskindluse norm olema täidetud, vastasel juhul ei täida reservvõimsuse mehhanism oma eesmärki. Kuna punkt B vastab varustuskindluse normi täitmiseks vajalikule mahule, tuleks tagada, et lepingud sõlmitakse vähemalt selle mahu peale. Kuna pärast T-4 enampakkumist on veel võimalus sõlmida lisavõimsuste lepinguid T-1 enampakkumisel, on võimalik punkti A ja punkti B vaheline tõusev kõver, mis võimaldab sõlmida lepinguid väiksemale kogusele, kui sellel T-4 enampakkumisel on punkti B jaoks kalibreeritud. Siiski ei tagaks lepingu sõlmimine väiksemale mahule kui maht, mis on T-1 enampakkumisel seotud punktiga B, et varustuskindluse norm on täidetud. See selgitab punkti A ja punkri B vahelist vertikaalset lõiku T-1 enampakkumise puhul ning

b) proportsionaalse kõige väiksemate kuludega mehhanismi tagamine: see tähendab, et hangitav kogumaht ei tohiks ületada mahtu, mis on vajalik varustuskindluse normi täitmiseks, sest vastasel juhul suurendaks see mehhanismi kogukulusid. See selgitab, miks on nõudluskõver nii T-4 kui ka T-1 enampakkumise puhul punkti B ja X-telje lõikepunkti vahel vertikaalne.

(98) Elektriseaduse kohaselt tuleb T-1 enampakkumistele reserveerida minimaalne võimsusmaht ja see tuleb T-4 enampakkumiste sihtmahust maha arvata. Reserveeritud maht peab olema vähemalt võrdne keskmise võimsusega, mida on vaja, et katta kogu tippvõimsus vähem kui 200 töötunni jooksul aastas. Vastavalt kuninglikule dekreedile, millega määratakse kindlaks võimsuse arvutamise metoodika ja enampakkumise parameetrid reservvõimsuse mehhanismi raames, määratakse võimsus, mis on vajalik kogu tippvõimsuse katmiseks keskmiselt vähem kui 200 tunni jooksul, iga 100 MW ploki kohta kindlaks koormuse kestuse kõveral põhineva energiavarustuskindluse kriteeriumi täitmiseks vajalike tundide keskmise arvu alusel. Need on tunnid, mida on teatavate võimsusvajaduste puhul vaja maksimaalse elektritarbimise katmiseks. Nõudluskõvera hindamise tulemusena reserveeriti 2024. aastaks kavandatud T-1 enampakkumisele ligikaudu 2,5 GW. Belgia sõnul kajastab otsus reserveerida osa hangitavast kogusest T-1 enampakkumise protsessi jaoks tahet rõhutada mehhanismi tehnoloogianeutraalsust ja tehnikaalast avatust. See meede soodustab tarbimiskaja pakkujate osalemist, kuna nende võimsuste kättesaadavust võib olla keerulisem pikalt ette kavandada, mis võib raskendada nende osalemist T-4 enampakkumisel. Hoolimata sellisest võimsusmahu üleviimisest T-1 enampakkumisele on kõigil võimsuse omanikel lubatud osaleda seoses konkreetse tarneperioodiga nii T-4 kui ka T-1 enampakkumisel.

(99) Tegevus kuni kuningliku dekreedi lõpliku eelnõu rakendamiseni.

a) Elia algatas avaliku konsultatsiooni stsenaariumide, tundlike elementide ja andmete kohta, et arvutada reservvõimsuse mehhanismi parameetrid 2025.–2026. aasta tarneperioodi T-4 enampakkumise jaoks. Avalik konsultatsioon toimus ajavahemikul 5. maist 2020 kuni 5. juunini 2020 ([59]). Elia käsitles kooskõlas kuningliku dekreediga konsultatsiooni raames ENTSO-E 2019. aasta piisavuse prognoosist saadud andmeid, mida ajakohastati avalikest allikatest pärit kõige uuema kättesaadava teabega, ja tundlikke elemente, mis tuleb lisada võrdlusstsenaariumi ja mis võivad mõjutada Belgia energiavarustuskindlust (vt põhjendus 93). Pärast avalikku konsultatsiooni soovitas Elia lisada võrdlusstsenaariumi „väikese nõudluse“ tundlikkus ja EU-HiLo stsenaariumile ([60]) vastav tundlikkus (vt põhjendus 30). Seejärel võttis CREG 10. juulil 2020 vastu võrdlusstsenaariumi ettepaneku, ([61]) milles ta kordab eelkõige oma kriitikat Elia soovituse kohta lisada tundlikkus seoses Prantsusmaa tuumaenergia kättesaadavuse vähendamisega nelja tuumareaktori võrra (vt põhjendus 87), osutades ka Prantsusmaa olemasolevale võimsuse tagamise mehhanismile, mis tagab piisavuse, ja hangitava võimsuse suurenemise riskile. Peagi pärast seda võttis föderaalse majandusasjade teenistuse energeetika peadirektoraat vastu soovituse energeetikaministrile, ([62]) milles ta soovitab lisada võrdlusstsenaariumi eeldatava nõudluse muudatus, kuna see nõudlus vähenes COVID-19 puhangu mõju tagajärjel. See hõlmas ka Prantsusmaa tuumaelektrijaama reaktorite täiendavat mittekättesaadavust. Seega lükkas föderaalse majandusasjade teenistuse energeetika peadirektoraat enamiku CREGi kriitikast tagasi, kuid kutsus Eliat siiski üles oma analüüsi läbi vaatama, võttes arvesse viiepoolse energiafoorumi tegevust (vt põhjendus 35).

([59]) https://www.elia.be/en/public-consultation/20200505_public-consultation-on-the-scenarios-sensitivities-and-data-for-the-crm.

([60]) „2.2.1 Prantsusmaa tuumaenergia kättesaadavus – Esimene tundlikkus on kooskõlas kümneaastase perioodi piisavuse ja paindlikkuse uuringuga aastateks 2020–2030 (Elia, 2019) ja on esitatud punktis 2.6.8. See hõlmab tuumaenergia kättesaadavust, mida on talvel vähendatud nelja reaktori võrra“.

([61]) https://www.creg.be/fr/publications/proposition-c2105.

([62]) https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Energy/avis-dg-energie-projet-proposition-2105-signed.pdf.

b) CREG korraldas ajavahemikul 1. juulist 2020 kuni 13. juulini 2020 kestnud avaliku konsultatsiooni ettepaneku kohta, mis käsitleb uue turule siseneja brutokulu väärtusi, kapitali kaalutud keskmist hinda ja paranduskoefitsienti X ([63]). Energeetikaminister teeb igal aastal otsuse CREGi ettepaneku alusel, kuid võib sellest kõrvale kalduda.

(100) 2021. aasta oktoobris toimunud T-4 enampakkumise nõudluskõver põhineb 2019. aasta piisavuse prognoosi kesksel stsenaariumil, mida on täiendatud ajakohastatud andmete ja parandustega, mis põhinevad viiepoolse energiafoorumi koostatud ja 2020. aasta aprillis avaldatud üldisel piisavuse hinnangul (vt ka põhjendused 287–289).

(101) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus on kasutatud 2020. aasta piisavuse prognoosi keskset stsenaariumi, mida on täiendatud kõige uuema andmekogumiga, mis on kättesaadav iga riigi kohta ja mida kogutakse ENTSO-E raames, ning avaliku teabe või ajakohastatud riiklike uuringutega teiste riikide kohta. Belgia sõnul tagatakse sidusus, kasutades teabekogumina sama allikat (piisavuse prognoos) nii ressursside piisavuse hindamisel kui ka nõudluskõvera kalibreerimisel.

(102) Belgia selgitas, et 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus on modelleeritud ka tundlikkus, mida kasutati nõudluskõvera arvutustes esimesel enampakkumisel seoses Prantsusmaa tuumaenergiavõimsuse mittekättesaadavusega (kooskõlas viiepoolse energiafoorumi koostatud üldise piisavuse hinnanguga).

(103) Esimestel T-4 ja T-1 enampakkumistel hangitav maht on hinnanguliselt 9,5 GW. Kogumaht määratakse kindlaks enampakkumise kohta ja see põhineb punktis 2.5.2 kirjeldatud metoodikal. T-4 enampakkumise nõudluskõvera puhul on Belgia ametiasutused eraldanud märkimisväärse mahu T-1 enampakkumisele, millega tagatakse, et uus kalibreerimine toimub tarneaastale lähemal, ja välditakse liiga suure võimsuse müümist T-4 enampakkumisel. See suur T-1 enampakkumise jaoks reserveeritud maht võimaldab Belgia ametiasutustel tulla toime väikeste kõrvalekalletega, mis tulenevad uutest sisendandmetest ja metoodika täiustamisest, kuid tagab ka, et uutele ja uuenduslikele tehnoloogialahendustele antakse laialdased osalemisvõimalused, mis tagab praktikas meetme tehnoloogianeutraalsuse.

(104) 2021. aasta T-4 enampakkumisel sõlmitavad lepingud hõlmavad kokku ligikaudu 54 % keskmisest tipptarbimisest nappuse hetkedel, vähendades seega sihtmahu rangelt vajalikuni.

(105) Belgia võttis kohustuse kontrollida ja vajaduse korral kohandada T-4 enampakkumisel 2023. aastal ja T-1 enampakkumisel 2026. aastal hangitavaid koguseid vastavalt 2023. aasta riikliku ressursside piisavuse hinnangu tulemustele.

2.5.3. *Eelkvalifitseerimise etapp*

(106) Kohustuslik eelkvalifitseerimise menetlus on kohaldatav kõigi üle 1 MW tootmisvõimsuse omanike suhtes, Sellest hoolimata ei ole eelkvalifitseeritud võimsuste puhul pakkumismenetluses osalemine kohustuslik (loobumisklausel). Kohustusliku eelkvalifitseerimise hõlbustamiseks on ette nähtud eelkvalifitseerimise kiirmenetlus, mis võimaldab võimsuse omanikel täita eelkvalifitseerimise kohustust minimaalse jõupingutusega (nõutav on ainult miinimumteave, näiteks identifitseerimisnumber, tarnekoha liik ja ülesseatud koguvõimsus): pärast eelkvalifitseerimise kiirmenetlust käsitatakse võimsuse omanikke automaatselt pakkumismenetlusest loobunutena.

(107) Eelkvalifitseerimise nõuded hõlmavad heite piirnormi ja võimsusepakkujad, kes ületavad allpool esitatud heite piirnormi, ei saa võimsuse enampakkumisel osaleda:

a) võimsuste suhtes, mille tootmist alustati 4. juulil 2019 või hiljem, kohaldatakse heite piirnormi 550 g fossiilkütustest pärit CO_2 kWh elektri kohta;

b) võimsused, mille tootmist alustati enne 4. juulit 2019, ei tohi tekitada rohkem kui 550 g fossiilkütustest pärit CO_2 kWh elektri kohta ja rohkem kui 350 kg fossiilkütusest pärit CO_2 aastas ühe kW ülesseatud elektrivõimsuse kohta.

([63]) https://www.creg.be/fr/consultations-publiques/consultation-publique-relative-au-projet-de-proposition-2086-relative-au.

(108) Peale selle peavad kandidaadid eelkvalifitseerimise käigus esitama enampakkumisel osalemiseks esialgse finantstagatise. Esialgne finantstagatis jõustub siis, kui võimsusturu üksus enampakkumisel välja valitakse. Kui võimsusepakkuja ei täida pärast enampakkumisel välja valimist oma lepingulisi kohustusi või kui ta ei soovi võimsuslepingut sõlmida, kohaldatakse tarne-eelse kontrolli osana rahalisi karistusi. Kui need rahalise karistused jäetakse tasumata, on teisel lepingupoolel õigus finantstagatis sisse nõuda. Eelkvalifitseerimise ajal on esialgse finantstagatise summa virtuaalsete ja täiendavate võimsusturu üksuste puhul 20 000 eurot/MW ning olemasolevate võimsusturu üksuste puhul 10 000 eurot/MW vastavalt võimsusturu üksuse abikõlblikule mahule (arvestades, et lepinguline võimsus ei ole veel teada, ning tagades, et finantstagatis on proportsionaalne projekti suurusega ja tarnimata jätmise korral süsteemile tekkiva ohuga). Kui võimsusturu üksuse lõplik lepinguline võimsus on väiksem kui tema abikõlblik maht, vähendatakse finantstagatise summat abikõlbliku mahu ja lepingulise võimsuse positiivse vahe võrra, mis korrutatakse 20 000 euroga (virtuaalsete ja täiendavate võimsusturu üksuste puhul) või 10 000 euroga (olemasolevate võimsusturu üksuste puhul).

(109) Lisaks peavad isikud, kes soovivad taotleda fossiilkütustel töötavate uute käitiste eelkvalifitseerimist (15aastase võimsuslepingu sõlmimiseks), teadma, et võimsuslepingu sõlmimine ei vabasta neid kehtivatest ja tulevastest õigusaktidest ja eesmärkidest, mille Euroopa Liit ja/või Belgia on kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks kehtestanud või kehtestavad. Lisaks peavad nad teadma, et võimsuslepingu sõlmimine kohustab neid toetama poliitika ettevalmistamist nende eesmärkide saavutamiseks. Selleks peavad nad lisama kirjaliku deklaratsiooni, milles nad kohustuvad

a) uurima 31. detsembriks 2026 asjaomase käitise kasvuhoonegaaside heite vähendamise tehnilist ja majanduslikku teostatavust kooskõlas asjakohaste Euroopa ja Belgia õigusaktide ja eesmärkidega;

b) koostama 31. detsembriks 2027 heite vähendamise kava, milles näidatakse, kuidas nad aitavad minna 2050. aastaks üle kliimaneutraalsusele, ning esitatakse 2035. ja 2045. aasta vahe-eesmärgid, ning

c) saavutama 2050. aastaks null- või negatiivse heite. Heite vähendamise kava koostamises osalevad isikud võivad otsustada teha selle uuringu ühiselt.

(110) Põhjenduses 109 nimetatud kohustuste täitmist tuleb tõendada föderaalse majandusasjade teenistuse energeetika peadirektoraadile.

2.5.4. *Enampakkumise ülesehituse erijooned*

2.5.4.1. Hinnareegel

(111) Konkurentsipõhise enampakkumismehhanismi puhul kasutatakse kinnise pakkumisega enampakkumise vormi, mille puhul pakkujad esitavad pakkumused anonüümselt ja turg kliiritakse seejärel ühes voorus. Belgia ametiasutuste sõnul piirab kinnise pakkumisega enampakkumise vorm turuvõimu kuritarvitamise võimalust, kuna see ei anna turu kliirimise ajal turule teavet ega võimalda pakkujatel oma pakkumusi ajakohastada. Ka märgivad nad, et erinevalt tagurpidi enampakkumistest ei ole pakkujaid kinnise pakkumisega enampakkumise puhul seotud (tavaliselt) 2–3 päevaks, mille jooksul nad peavad olema valmis reageerima enampakkumisprotsessis kättesaadavaks tehtud teabele. Vähem keerukas ja aeganõudev enampakkumisprotsess võib turule sisenemise takistust veelgi vähendada, mis on eriti oluline uutele ja väikestele turuosalistele ning tarbimiskaja osalistele, kelle põhitegevus ei ole seotud energiaturuga.

(112) Kõikidele edukatele pakkujatele makstakse võimsustasu, mis põhineb kõigi vähemalt kahe algse tarneperioodiga seotud enampakkumiste (T-4 ja T-1 enampakkumised seoses tarneperioodidega, mis algavad 2025. aasta novembrist ja 2026. aasta novembrist) puhul pakkumishinna (*pay-as-bid*) reeglil. Teisisõnu saavad edukad võimsusepakkujad oma pakkumishinna võimsustasuna.

(113) Pärast seda, kui parlamendile on esitatud hindamisaruanne, võidakse järgnevate tarneperioodidega seotud enampakkumiste suhtes kohaldada piirkulupõhise (*pay-as-cleared*) hinna reeglit. Piirkulupõhise hinna reegli kohaselt võrdub võimsustasu kõige kallima valitud pakkumuse hinnaga (võttes arvesse vahepealset hinnapiiri, vt punkt 2.5.4.2).

(114) Belgia ametiasutuste arvates on piisavuse probleemi tõttu Belgias vaja 2025. aasta paiku uut võimsust (vt põhjendus 29). Seetõttu konkureerivad reservvõimsuse mehhanismi esialgsetel enampakkumistel tõenäoliselt võimsuse omanikud, kelle kulustruktuur on väga heterogeenne. Belgia ametiasutused kardavad sel põhjusel, et kui kohaldatakse piirkulupõhise hinna reeglit, võivad mõned võimsusepakkujad saada reservvõimsuse mehhanismi raames väiksematest piirkuludest tulenevat tulu ja seega juhuslikku kasumit. Belgia sõnul annaks täiusliku teabe olukorras, kus turuosalised saavad piirkulupõhiselt prognoosida võimaliku turu kliiringhinna, pakkumishinna reegel teoreetiliselt sama tulemuse, sest pakkujatel on stiimul teha pakkumus selle eeldatava kliiringhinnaga. Praktikas on aga esimeste reservvõimsuse mehhanismi enampakkumistega vältimatult seotud võimaliku piirkulupõhise turuhinna teatav ebakindlus ja prognoosimatus. Seetõttu võivad turuosalised tegutseda pakkumishinna reegli korral ettevaatlikumalt, et vältida riski, et neid ei valita, ja seega võib pakkumishind anda vähem kuluka tulemuse.

(115) Belgia leiab siiski, et pakkumishinnapõhiste enampakkumiste kulutõhususe eelis aja jooksul tõenäoliselt väheneb, mitte ainult seetõttu, et uue võimsuse nõue võib kaduda, vaid ka seetõttu, et korduvad pakkumishinnapõhised enampakkumised võimaldavad turuosalistel turu kliiringhinda paremini prognoosida, mille tulemuseks on „lame“ pakkumiskõver. Pealegi võib juhul, kui puuduoleva raha probleem keskmises kuni pikas perspektiivis kaob, pakkumishind takistada hinna võrdsustumist nulliga, sest pakkumishinna reegli korral ei ole võimsusepakkujatel stiimulit pakkuda nullhinnaga.

(116) Belgia arvates võib pärast mitut enampakkumist muutuda piirkulupõhise hinna reegel paremaks valikuks, et stimuleerida konkurentsi, anda läbipaistev hinnasignaal ja võimaldada võimsustasude võrdsustumist nulliga, kui tarnitav võimsus on eeldatavasti piisav, et vastata nõutavale võimsuse tasemele. Piirkulupõhise hinna reegli oluline tunnus on see, et ratsionaalne pakkumiskäitumine on pakkuda vastavalt tegelikele kuludele. Pealegi, kuna piirkulupõhine hind annab turule läbipaistva hinnasignaali, võib see teave olla eriti väärtuslik väikestele üksustele ja uutele turuosalistele, kuna see võib anda neile parema ettekujutuse praegustest ja tulevastest eeldatavatest turutingimustest, ergutades seega aja jooksul osalemist. Lisaks hõlbustab piirkulupõhise hinna reegel lepingulisi kokkuleppeid, eriti agregeerimise puhul. Seetõttu näeb Belgia ette menetluse, mis võimaldab piirkulupõhise hinna reeglile üle minna, kui on tõendatud, et see üleminek on kasulik.

2.5.4.2. Vahepealne hinnapiir

(117) Nagu punktis 2.6 üksikasjalikult kirjeldatud, võib märkimisväärseid investeeringuid vajav võimsusturu üksus taotleda mitmeaastase võimsuslepingu sõlmimist. Praegu ei kohaldata seda reeglit kaudse välismaise võimsuse osalemise suhtes, mille puhul võib saada vaid üheaastase lepingu (vt põhjendused 143 ja 144). Belgia ametiasutuste sõnul ei ole üheaastaste lepingute kategooriasse kuuluvatel võimsusturu üksustel vaja katta mingeid investeerimiskulusid või on need väikesed (vastasel juhul kvalifitseeruksid nad mitmeaastasele lepingule). Seetõttu on ette nähtud kohaldada üheaastaste lepingute kategooriasse kuuluvate võimsusturu üksuste suhtes juhusliku kasumi vältimiseks vahepealset hinnapiiri. Seda reeglit kohaldatakse ka lepingute suhtes, mis on seotud kaudse välismaise võimsusega (täpsem teave punktis 2.10.1).

(118) Üheaastaste lepingute kategooriasse kuuluvatel võimsusturu üksustel ei ole lubatud teha pakkumisi vahepealsest hinnapiirist kõrgema hinnaga. Lisaks ei saaks need võimsusturu üksused isegi piirkulupõhise hinna reegli alusel (vt põhjendus 113) võimsuse eest vahepealsest hinnapiirist suuremaid makseid.

(119) Belgia ametiasutuste sõnul takistab vahepealne hinnapiir ka märkimisväärse turujõuga turuosalistel tegemast strateegilist otsust tootmine konserveerida või olemasolev tootmisvõimsus sulgeda, kõrvaldades sellega tegelikult võimsuse turult, mis mõjutab turu kliiringhinda. Kuna vahepealne hinnapiir piirab maksimaalseid võimsuse eest makstavaid tasusid üheaastaste võimsuslepingute kategoorias (mille hulka kuuluvad olemasolevad varad), piiraks see ka väiksematest piirkuludest tuleneva ülemäärase tulu väljavaadet.

(120) Belgia ametiasutused märgivad, et vahepealne hinnapiir peaks ühelt poolt olema juhusliku kasumi vältimiseks piisavalt madal, kuid teiselt poolt ei tohiks see olla liiga madal, nii et see takistab investoritel saada tavapärast tulu või koguni takistab võimsusturu üksuste osalemist reservvõimsuse mehhanismi enampakkumisel ja tekitab soovimatu väljumissignaali.

(121) Metoodika, mida on kirjeldatud kuninglikus dekreedis, millega kehtestatakse reservvõimsuse mehhanismi enampakkumise parameetrite arvutamise metoodika, näeb ette, et vahepealne hinnapiir tuleb kalibreerida praegu turul oleva kõige halvemate tulemustega tehnoloogia puhul eeldatava „puuduoleva raha“ tasemel, võttes arvesse nii kulusid kui ka tulusid.

(122) Arvesse võetakse järgmisi kulusid:

a) aastased püsivad käitus- ja hoolduskulud;

b) aasta peale arvestatud aastast erineva ajavahemiku hoolduskulud (v.a kulud, mis on seotud käitise võimsuse suurendamise või kasutusea pikendamisega);

c) kättesaadavuskatse aktiveerimiskulud.

(123) Need kulukomponendid jagatakse kohaldatavate ümberhindamisteguritega, kuna vahepealset hinnapiiri kohaldatakse enampakkumisel, kus hinnad on väljendatud ümberhinnatud MW kohta. Belgia ametiasutused esitasid allpool tabelis 5 olevad andmed ([64]).

Tabel 5

Lühiloendisse kantud olemasolevate tehnoloogialahenduste aastased kogukulud ([65])

	Aastased püsivad käitus- ja hoolduskulud (eurot/kW aastas)			Kättesaadavuskatse aktiveerimiskulud (eurot/kW aastas)	Ümberhindamistegur ([66])
	MADALAD	KESKMISED	KÕRGED		
Kombitsükliga gaasiturbiinid	29	30	41	0	91 %
Avatud tsükliga gaasiturbiin	19	19	40	0	90 %
Turboreaktiivmootor	23	29	29	0	96 %
Turule reageerimine	5	10	15	0,18	36 %

Allikas: teatis

(124) Arvesse võetakse järgmisi aastaseid tulusid:

a) elektriturul teenitud aastased tulud, mis tulenevad väiksematest piirkuludest;

b) aastane netotulu sagedusega seotud tasakaalustamisteenuste osutamise eest.

(125) Belgia ametiasutused esitasid allpool tabelis 6 olevad andmed.

([64]) Elia avas avaliku konsultatsiooni stsenaariumide, tundlike elementide ja andmete kohta, et arvutada reservvõimsuse mehhanismi parameetrid 2025.–2026. aasta tarneperioodi T-4 enampakkumise jaoks (vt põhjenduse 99 punkt a).

([65]) Elia kalibreerimisaruandest saadud andmed. Kättesaadav aadressil https://www.elia.be/nl/users-group/implementatie-crm.

([66]) Kuna „suuremahulise soojustootmise“ ümberhindamistegur on vahemikus 85–95 %, kohaldatakse kombitsükliga gaasiturbiiniga elektrijaama, avatud tsükliga gaasiturbiiniga elektrijaama ja turboreaktiivmootori tehnoloogia puhul vähemalt 90 % ümberhindamistegurit. Turule reageerimise (*Market Response*) tehnoloogia puhul on ümberhindamistegur keskmine väärtus, et võtta arvesse turule reageerimise tehnoloogias sisalduvaid erinevaid võimalusi.

Tabel 6

Lühiloendisse kantud olemasolevate tehnoloogialahenduste aastased kogutulud ([67])

	Aastased kogutulud (eurot/kW aastas] ([68])		
	MADALAD	KESKMISED	KÕRGED
Kombitsükliga gaasiturbiinid	5	11	20
Avatud tsükliga gaasiturbiin	10,2	12,6	15,5
Turboreaktiivmootor	19,3	23,2	27
Turule reageerimine	14,3	17,1	20

Allikas: teatis

(126) Lõpuks arvutatakse „puuduolev raha“, lahutades aastaste kulude väärtusest aastased tulud. Saadud arvule lisatakse 5 % mõõtemääramatuse marginaal, et võtta arvesse üldist ebakindlust, mis on seotud puuduoleva raha hinnanguga, võttes eeskätt arvesse seda, et vahepealse hinnapiiri kalibreerimine nõuab kulude ja tulude üldistamist tehnoloogia kohta ning et see hindamine tehakse mitu aastat enne asjaomast tarneperioodi.

(127) Belgia ametiasutused esitasid allpool tabelis 7 olevad andmed. „Puuduoleva raha“ väärtuse erinevad „tasemed“ on järgmised: 1. tase – väikesed kulunäitajad ja suured tulunäitajad; 2. tase – väikesed kulunäitajad ja keskmised tulunäitajad; 3. tase – väikesed kulunäitajad ja väikesed tulunäitajad; 4. tase – keskmised kulunäitajad ja suured tulunäitajad; 5. tase – keskmised kulunäitajad ja keskmised tulunäitajad; 6. tase – keskmised kulunäitajad ja väikesed tulunäitajad.

Tabel 7

Lühiloendisse kantud olemasolevate tehnoloogialahenduste kohta arvutatud „puuduoleva raha“ väärtused ([69])

„Puuduolev raha“ (eurot ümberhinnatud kW kohta aastas)	1. tase	2. tase	3. tase	4. tase	5. tase	6. tase
Kombitsükliga gaasiturbiinid	10,4	20,8	27,7	11,5	21,9	28,8
Avatud tsükliga gaasiturbiin	4,1	7,5	10,3	4,1	7,5	10,3
Turboreaktiivmootor	0	0	4	2,2	6,4	10,6
Turule reageerimine	0	0	0	0	0	0

Allikas: teatis

([67]) Elia kalibreerimisaruandest saadud andmed. Kättesaadav aadressil https://www.elia.be/nl/users-group/implementatie-crm.

([68]) Tuleb märkida, et üldise keskmise väärtuse arvutamisel võetakse arvesse üksnes neid käsitsi aktiveeritavate sageduse taastamise reservide reserveerimistasusid, mis on väiksemaid kui 10 eurot/MWh, sest sellest piirväärtusest kõrgemaid hindu peetakse omaseks piisavuse probleemiga perioodidele ja seetõttu ei ole need käesoleva analüüsi puhul representatiivsed. Väärtused MADALAD/KESKMISED/KÕRGED on arvutatud kui 60/75/90 % keskmisest koguväärtusest, et võtta arvesse käsitsi aktiveeritavate sageduse taastamise reservidega seotud muutuvkulusid, näiteks pakkumuse tegemise kulusid. Selleks et vältida topeltarvestust ja võtta arvesse ainult netotulu, on sagedusega seotud tasakaalustamisteenuste osutamisest saadud puhastulu arvesse võetud järgmises ulatuses: kuna akud muutuvad tõenäoliselt sageduse hoidmise reservide tarnimisel peamiseks tehnoloogiaks, siis sageduse hoidmise reservidega seotud tulusid arvesse ei võeta. Vahepealse hinnapiiri kalibreerimisel ei võeta arvesse akutehnoloogiat, kuna seda peetakse sageduse hoidmise reservide tarnimise positiivseks ärimudeliks. Automaatselt aktiveeritavate sageduse taastamise reservidega seotud tulusid arvesse ei võeta, sest eeldatakse, et automaatselt aktiveeritavate sageduse taastamise reservide tehnoloogia tekitab arbitraaži automaatselt aktiveeritavate sageduse taastamise reservide ja energia müügi vahel. Seepärast eeldatakse, et automaatselt aktiveeritavate sageduse taastamise reservide reserveerimistasud ei kujuta endast netotulu, mis lisandub energiaturul teenitud tulule, mis tuleneb väiksematest piirkuludest. Käsitsi aktiveeritavate sageduse taastamise reservide eest saadavat tulu peetakse asjakohaseks turboreaktiivmootori tehnoloogia (eeldatavasti käsitsi aktiveeritavate sageduse taastamise reservide standardtoote pakkumiseks) ja turule reageerimise tehnoloogia (eeldatavasti käsitsi aktiveeritavate sageduse taastamise reservide paindliku toote pakkumiseks) puhul, kuna praegu on nende teenuste pakkumine turul tüüpiline. Täpsemalt öeldes määratakse turboreaktiivmootori ja turule reageerimise tehnoloogiast saadavad tulud kindlaks protsendina keskmisest käsitsi aktiveeritavate sageduse taastamise reservide reserveerimistasust või energiaturul teenitud tulust, mis tuleneb väiksematest piirkuludest, olenevalt sellest, kumb neist annab suurema väärtuse.

([69]) Elia kalibreerimisaruandest saadud andmed. Kättesaadav aadressil https://www.elia.be/nl/users-group/implementatie-crm.

(128) Elia esitatud teabe ja andmete põhjal ning tuginedes soovitusele, mille reguleeriv asutus nende andmete kohta andis, kehtestasid Belgia ametiasutused esimese enampakkumise, st 2025. aasta novembrist kuni 2026. aasta oktoobrini kestva tarneperioodiga T-4 enampakkumise vahepealseks hinnapiiriks 20 eurot ümberhinnatud kW kohta aastas.

(129) Ametliku uurimismenetluse käigus võttis Belgia kasutusele mehhanismi, mis võimaldab teha vahepealsest hinnapiirist individuaalse erandi ([70]).

(130) Erandi tegemise mehhanism kehtestati kuningliku dekreediga, millega määratakse kindlaks võimsuse arvutamise metoodika ja enampakkumise parameetrid reservvõimsuse mehhanismi raames. Erandi tegemise mehhanismi kohaldatakse võrdselt nii riigisiseste kui ka kaudsete piiriüleste võimsuste suhtes.

(131) Kuna erandi tegemise mehhanismi kavandamise ja esimese enampakkumise ettevalmistamise vaheline aeg on lühike, tehakse kuningliku dekreedi alusel erand tagantjärele, st pärast enampakkumise sulgemist. Belgia selgitas, et võimalikud abisaajad taotlevad erandit enne enampakkumisi ja esitavad kogu asjakohase teabe enne enampakkumisi. Kõik erandi tegemise kriteeriumid ja eeskirjad kehtestatakse läbipaistvalt enne enampakkumisi. Erand ei olene ühegi enampakkumisel osaleja esitatud pakkumustest. Kui tagantjärele jõutakse järeldusele, et mõnel üksusel ei ole õigust erandit saada ja nende makseid vähendatakse, ei mõjuta see tulemust (leping, maksed ja eraldatud kogus) teiste enampakkumisel osalenud üksuste jaoks.

2.5.4.3. Kliirimiseeskirjad

(132) Võimsuse enampakkumine tuleks kliirida, valides sellise pakkumuste kombinatsiooni, mis maksimeerib sotsiaalset heaolu, võttes arvesse nõudluse kõverat (mis on koostatud halduslikult) ja pakkumise kõverat (milles on agregeeritud võimsuse omanike erinevad pakkumused) ning võttes arvesse eri pakkumuste mahu- ja hinnakomponente. Sellega seoses arvutatakse sotsiaalne heaolu tarbija kasu (kasu ühiskonna jaoks, mis saadakse energiavarustuskindluse nõudluse rahuldamisest hinnaga, mis on madalam kui nõudluse kõveral kindlaks määratud valmidus võimsuse eest maksta) ja tootja kasu (kasu, mida saavad võimsusepakkujad nende pakkumishinnast kõrgema hinnaga pakkumuste valimisest) summana.

(133) Kui majandusliku kasu maksimeerimise seisukohast on samaväärsed mitu kliirimislahendust (st pakkumuste kombinatsioon), valitakse kõige väiksema CO_2 heitega lahendus. Kui kaks lahendust on samaväärsed nii majandusliku kasu maksimeerimise kui ka kaalutud keskmise CO_2 heite seisukohast, valitakse mitmeaastase seotuse piiramise eesmärgil lahendus, mille leping on lühima kaalutud keskmise kestusega ([71]).

(134) Enampakkumise algoritmis võetakse arvesse ka võrgupiiranguid sellisel viisil, et algoritm lükkab tagasi teatavad pakkumuste kombinatsioonid, mis ei ole koos võrgus teostatavad. Võrgupiirangud, mis on seotud põhivõrguettevõtja võrguga ja mida kohaldatakse enampakkumisel kliirimise toimumise ajal, määratakse kindlaks enne enampakkumisel kliirimise toimumist ning neid mõjutavad kas süsteemi turvalisusega seotud kaalutlused või füüsilised ruumipiirangud.

2.6. **Lepingu kestus**

(135) Belgia ametiasutuste väitel võimaldab võimuslepingu pikem kestus võimsusepakkujal kindlustada pikaajaline rahastamine, et jaotada investeerimiskulud pikemale ajale. See võib vähendada aastas nõutavat võimsustasu ja aidata tagada, et uus projekt on võimeline konkureerima turul olemasolevate projektidega. Potentsiaal siseneda turule uue sisenejana konkurentsivõimelise hinnaga on ülioluline ka selleks, et kontrollida olemasolevate võimsusepakkujate turuvõimu.

([70]) Individuaalse erandi saamise metoodikat käsitleti 2021. aasta veebruaris korraldatud avaliku konsultatsiooni raames.

([71]) Eelkvalifitseerimise käigus peavad võimsusepakkujad esitama oma võimsusturu üksuste kohta CO_2 andmed. Belgia reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjades (vt punkt 18.1.17) on esitatud eri- ja aastase heite arvutamise suunised, tuginedes ACERi arvamusele nr 22/2019.

(136) Võimsuslepingu pikem kestus võib siiski tehnoloogia ka pikemaks ajaks energiaturule n-ö kinnistada. Seetõttu on Belgia riik valinud erinevad võimsuskategooriad (1 aasta, kuni 3, 8 ja 15 aastat). Seega ei anta uusi investeeringuid kohe maksimaalse pikkusega (15 aastat) võimsuslepingutele, millega välditakse tulevase energiaturu suletust uutele (ja potentsiaalselt keskkonnasõbralikumatele) tehnoloogialahendustele.

(137) CREGi esitatud 12. detsembri 2019. aasta kuninglikus dekreedis ([72]) on rahastamiskõlblikud kulud kindlaks määratud järgmiselt: „Esialgsed ja ühekordsed investeerimiskulud, mille tegemise korraldus antakse alates kuupäevast, millal avaldatakse enampakkumise tulemused, kus selle võimsuse pakkumus on jätkuvalt alles, ja mis tehakse hiljemalt tarnimise perioodi esimesele päevale eelneval päeval ning mis on vajalikud võimsuse oluliste füüsiliste elementide ehitamiseks ja/või tarnimiseks ning täiendava võimsuse pakkumiseks Belgia turule alates võimsuslepinguga hõlmatud esimesest tarneperioodist“. Olemasoleva võimsuse puhul on lisavõimsuse pakkumisega seotud kulud järgmised: i) tehtud kulutused, mis on vajalikud võimsuse keskkonnanormidele vastavuse tagamiseks ja seega nende turul hoidmiseks; ii) kulud, mis on vajalikud käitise ülesseatud võimsuse suurendamiseks või tehnilise kasutusea pikendamiseks, ja iii) otsese välismaise võimsuse puhul kulud, mis on vajalikud üksuse ühendamiseks Belgia kontrollipiirkonnas asuva võrguga (vt punkt 2.10.2).

(138) Kavandatud kuningliku dekreediga on ette nähtud tabelis 8 esitatud künnised. Need investeerimiskünnised on arvutatud selliselt, et keskmised hinnangulised aasta kohta arvestatud investeerimiskulud oleksid maksimaalselt 15-, 8- ja 3-aastase kestusega võimsuslepinguga seotud võimsuskategooriates võrdsed. CREG teeb vajaduse korral ja vähemalt iga kolme aasta järel investeerimiskünniste ajakohastamise ettepaneku ([73]). Künnistes võetakse arvesse ülesseatud võimsust, mitte ümberhinnatud võimsust. Belgia on seisukohal, et juhul, kui investeerimiskünniste arvutamisel võetaks ülesseatud võimsuse asemel arvesse võimsusturu üksuse pakutavat ümberhinnatud võimsust, saavutataks suure ümberhindamisteguriga võimsuste puhul mitmeaastaste lepingute investeerimiskünnised hõlpsamini, mis oleks vastuolus reservvõimsuse mehhanismi eesmärgiga.

Tabel 8

Pikaajaliste reservvõimsuse lepingute investeerimiskünnised

Lepingu kestus	**CREGi kavandatud künnised**	**Belgia valitsuse uus ettepanek**
Aastat	***€/kW***	***€/kW***
15	600	360
8	400	239
3	177	106

Allikas: föderaalne majandusasjade teenistus

(139) CREG jälgib investeerimiskulusid nii enne, kui üksus asjakohase teabe esitab, kui ka tagantjärele, tagamaks, et igale võimsusepakkujale määratud võimsuskategooria on asjakohane. Eelkõige peab võimsusepakkuja esitama tagantjärele investeerimistoimiku, mida reguleeriv asutus saab kasutada määratud võimsuskategooria järelhindamiseks. Kui järelanalüüsist selgub, et kulukriteeriumid ei ole täidetud (sh lubatud hälbe piirnormid, et võtta arvesse väikest ebakindlust), võib lepingutingimused läbi vaadata (nt võimsusturu üksuse ümberklassifitseerimine asjakohasesse lepingukategooriasse). Kui tagantjärele investeerimistoimikut (õigel ajal) ei esitata, on lisaks võimalik ka see, et reguleeriv asutus klassifitseerib võimsusturu üksuse ümber üheaastaste võimsuslepingute kategooriasse.

(140) Esialgse ettepaneku kohaselt määratakse lepingukategooria ka koondpakkumustele Kui koondpakkumus sisaldab erinevatele lepingukategooriatele vastavaid võimsusi, määratakse koondpakkumus lühimate lepingute kategooria võimsusele vastavasse lepingukategooriasse.

([72]) https://www.creg.be/fr/publications/proposition-c1907.

([73]) Investeerimiskünnised kehtestatakse kuningliku dekreediga reguleeriva asutuse ettepaneku alusel (avaldatud kuningliku dekreedi artikli 6 paragrahv 2).

(141) Pärast ametlikku uurimismenetlust vaadati ettepanek läbi. Kuningliku dekreedi alusel, millega kehtestatakse investeerimiskünnised, investeerimiskulude rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid ja järjestamismenetlus, klassifitseeritakse iga koondpakkumuse osaks olev võimsus võimsuskategooriasse. Vajaduse korral määrab CREG võimsuste klassifikatsiooni alusel kindlaks oma erinevad klassifitseerimise kombinatsioonid ja seob iga kombinatsiooni maksimaalse nominaalse võrdlusvõimsusega, mis vastab nende koondpakkumuse võimsuste nominaalsete võrdlusvõimsuste summale, mis liigitatakse kindlaksmääratud võimsuskategooriaga võrdsesse või sellest kõrgemasse võimsuskategooriasse. Selle põhjal valib koondpakkumuse haldaja koondpakkumuse suhtes kohaldatava võimsuskategooria.

(142) Pärast ametlikku uurimismenetlust muutis Belgia ka kuningliku dekreedi sätteid rahastamiskõlblike investeerimiskulude kohta. Muudetud kuninglikus dekreedis on sätestatud, et reservvõimsuse mehhanismi raames on rahastamiskõlblikud üksnes kulud, mis tehakse liidu tulevaste standarditega kohandumiseks.

(143) Belgia ametiasutuste sõnul ei saa välismaise võimsuse jaoks mitmeaastaste lepingute sõlmimise võimalust ette näha, sest pikas perspektiivis ei ole piisava sisenemisvõimsuse tagamine alati võimalik. Piisava sisenemisvõimsuse tagamine ei sõltu mitte ainult süsteemidevahelise ühenduse tasemest ja kättesaadavusest, vaid ka riskist, et naaberriikidega üheaegselt tekib süsteemistress. Viimati nimetatud oht võib eri aegadel oluliselt erineda olenevalt piisavusest ja turuolukorrast teistes riikides.

(144) Belgia ametiasutused võtsid siiski kohustuse vaadata läbi välismaiste võimsuste võimalus saada juurdepääs mitmeaastastele lepingutele. Esimene läbivaatamine tehakse 15. jaanuariks 2023 ja seejärel iga kahe aasta tagant. Kui läbivaatamisest nähtub, et omavaheliste ühenduste taseme ja kättesaadavusega seotud riskid ning samaaegse süsteemistressi risk on piisavalt maandatud, nii et kaudse välismaise võimsuse lepingud, mis on pikemad kui üks aasta, ei tekita piisavusega seoses ebamõistlikke riske, võib välismaiste võimsuste puhul sõlmida mitmeaastaseid lepinguid.

(145) Samuti võib tõendamata võimsuse puhul sõlmida ainult üheaastase võimsuslepingu, sest täpseid kulunäitajaid, mis võimaldaksid neid liigitada mõnda mitmeaastaste lepingute kategooriasse, on keeruline põhjendada (vt punkt 2.4.4).

2.7. **Kohustused**

2.7.1. *Varustuskindluse võimalused*

(146) Belgia reservvõimsuse mehhanismi raames ostab lepingupool võimsusepakkujatelt võimsust varustuskindluse võimalustel põhineva süsteemi kaudu. Enampakkumisel valitud võimsusepakkujad müüvad varustuskindluse võimalused kesksele ostjale ja saavad selle eest fikseeritud võimsustasu. Kui võrdlushind ületab eelnevalt kindlaksmääratud taseme (nn täitmishind), peab võimsusepakkuja maksma kesksele ostjale tagasi võrdlushinna ja täitmishinna vahe, mis arvutatakse lepinguliste võimsuse mahtude alusel.

(147) Selle tulemusena on võimsusepakkujate tulud energiapõhisel turul piiratud täitmishinnaga, kuid vastutasuks tagatakse võimsusepakkujatele fikseeritud ja kindel võimsustasu. Teisisõnu loobuvad võimsusepakkujad osaliselt oma ebakindlast tulust, mille kasumimarginaal põhineb defitsiidil, et saada vastutasuks kindel võimsustasu, mis vähendab märkimisväärselt volatiilsete tulude riski ja seega tehtavate investeeringutega seotud riske. Varustuskindluse võimalustel on kaks eesmärki. Esiteks piirab tagasimaksmise kohustus juhusliku kasumi saamise võimalust ja teiseks motiveerib see võimsusturu üksusi tegema energiavarustuskindluse seisukohast olulistel hetkedel võimsused kättesaadavaks.

2.7.2. *Võrdlushind*

(148) Belgia on valinud võrdlushinnaks järgmise päeva turuhinna. Belgia sõnul on selle peamised eelised järgmised:

(a) järgmise päeva turg kujutab endast kõige asjakohasemat piisavuse probleemidega seotud turusignaali, sest tootmise planeerimises ja prognooside tegemises võetakse arvesse enamikku turuosaliste positsioonide mõjureid;

(b) järgmise päeva turul on tugev signaali andmise funktsioon ning oma detailsuse ja eelduste suure täpsuse tõttu on see kõige tugevam ja likviidsem hetketurg, mis kajastub vahetatud mahtudes;

(c) pärast järgmise päeva süsteemi sobitamist Belgia süsteemi peavad kõik tasakaaluhaldurid olema tasakaalus (järgmise päeva andmete registreerimine kell 15.00) ja sellel kordumatul hetkel on turg arveldatud. Sel viisil on järgmise päeva turg elektritoote ajakavas viimane võimalus, et vastata pärast futuuriturgu ning enne päevasisese turu ja tasakaalustamise paindlikkusvajadusi kõigile järelejäänud nõudmistele ja pakkumistele;

(d) tänu selle ajastamispositsioonile hetketurgudel peaks see võimaldama reageerida kõikidel (nt ka aeglase võimsusega) tehnoloogialahendustel.

(149) Belgia selgituse kohaselt võidakse võrdlushinna metoodika tulevikus läbi vaadata, tagamaks, et see saadab kõige asjakohasema hinnasignaali, kui teiste hetketurgude valmidus tõuseb järgmise päeva turu lähedasele tasemele. Eelkõige võidakse päevasisese turu hindu uuesti arvesse võtta, kui likviidsus on piisav ja pidev.

(150) Belgia on valinud ühtse täitmishinna koos mõningate parandustega, et tagada süsteemi avatus tehnoloogialahendustele ja piirata kalibreerimisel juhuslikku kasumit. Belgia ametiasutuste sõnul on need parandused vajalikud, et piirata ühtse täitmishinna riski, kui reservvõimsuse mehhanismis osalevad teatavad tehnoloogialahendused. Ilma nende parandusteta võib takistusi tekkida eelkõige täitmishinnast suuremate lühiajaliste piirkuludega tehnoloogialahenduste puhul.

(151) Nagu on sätestatud elektriseaduse artikli 7 *undecies* paragrahvis 2, kalibreeritakse täitmishinna parameeter igal aastal ministri käskkirjaga hiljemalt sama aasta 31. märtsiks (nii T-4 kui ka T-1 enampakkumise jaoks) ja see põhineb metoodikal, mis on sätestatud enampakkumise parameetreid käsitlevas kuninglikus dekreedis.

(152) See põhineb analüüsil, mis tehakse agregeeritud kõveratega, mis koondavad järgmise päeva turul täheldatud turu reaktsioonimahu paindliku osa, mida kaalutakse kolme aasta kohta nende kolme aasta asjakohaste ajavahemike (talveperioodi tööpäevade) puhul. Metoodika näitab, et kalibreeritud täitmishind tuleks valida sellele reageeriva turu hinnapaindliku reaktsioonimahu vastavas vahemikus [75–85 %] ja võttes arvesse mitut juhtpõhimõtet:

a) esimene kriteerium – päevagraafikuga tehnoloogialahenduste lühiajalised piirkulud peaksid olema kaetud valitud täitmishinnaga;

b) teine kriteerium – täitmishinna kalibreerimisel võetakse arvesse kalibreerimiskõvera kuju;

c) kolmas kriteerium – täitmishinna kalibreerimisel võetakse arvesse energiaturu arengut;

d) neljas kriteerium – täitmishinna stabiilsus ajas ning

e) viies kriteerium – realistlik võimalus, et täitmishind saavutatakse võrdlushinnaga.

(153) Esimese kriteeriumi hindamisel võetakse arvesse 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus, eriti punktides 2.9.3 ja 2.9.4 kasutatud tulemusi ja hüpoteese. Nende lühiajaliste piirkulude arvutamine põhineb mitmel eeldusel: kütusehindade hinnang, CO_2 hinna võimaliku muutumise hinnang, 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus käsitletud erinevate tehnoloogialahenduste (käesoleval juhul kombitsükliga gaasiturbiin, avatud tsükliga gaasiturbiin ja diiselgeneraator) tulemuslikkuse (tõhususe) hinnang.

(154) Belgia tegi ettepaneku kehtestada kolme viimase talveperioodi (2016/2017. aasta talvest 2018/2019. aasta talveni) põhjal esialgne kalibreeritud täitmishinna vahemik, mida tuleks kitsendada [320–500] euroni MWh kohta.

(155) See tähendab, et täitmishind võib aja jooksul kooskõlas energiaturu arenguga muutuda (kuid jääb võimsusturu üksuse jaoks võimsuslepingu kestuse ajal fikseerituks) ning et ühe enampakkumise tulemusel sõlmitud võimsuslepingud ei pruugi tingimata sisaldada sama täitmishinda nagu teise enampakkumisega seotud võimsuslepingud. Igal juhul teavitatakse võimsusepakkujaid kohaldatavast täitmishinnast enne iga enampakkumist, mis võimaldab neil seda teavet oma pakkumustes arvesse võtta.

(156) Lisaks on Belgia otsustanud pakkuda ilma individuaalse ajakava kohustuseta võimsusturu üksustele (tavaliselt kuuluvad sellesse kategooriasse tarbimiskaja pakkujad ja energiavahendajad) võimalust asendada tagasimaksmise kohustuse puhul üks ühtne täitmishind nende deklareeritud turuhinnaga (st nende lühiajalise piirkuluga) alati, kui see oleks kõrgem kui ühtne täitmishind. Teisisõnu kohaldatakse nende individuaalse ajakava kohustuseta võimsusturu üksuste suhtes (ja seega ka tarbimiskaja pakkujate suhtes) tagasimaksmise kohustust ainult siis, kui võrdlushind ületab nende deklareeritud turuhinda (järgmise päeva turg), mis on hind, millest kõrgema hinnaga

energia tarnimisest energiaturul on need võimsusepakkujad teatanud. Teisisõnu, kui ühtse täitmishinna kalibreerimise tulemuseks oleks nende aktiveerimiskuludest madalam hind, ei ole need võimsusturu üksused kohustatud tagasi maksma tulusid, mida energiaturult ei saadud (kui võrdlushind ületaks täitmishinda, kuid oleks nende deklareeritud turuhinnast madalam). See meede võeti kasutusele pärast avalikku konsultatsiooni, et leevendada tarbimiskaja pakkujate ja teiste isikute muret, et vastasel juhul oleks neil raskem osaleda, kuna nende suhtes võidakse kohaldada tagasimaksmise kohustust, ilma et nende võimsusi oleksid üldse tarninud ja nad oleksid tulu teeninud. Belgia sõnul tagab see ka avatuse tehnoloogiale, piirates samal ajal juhuslikku kasumit. Ametiasutuste väitel peaks see kavandamiselement eelkõige hõlbustama just tarbimiskaja pakkujate ja mis tahes muude suuremate lühiajaliste piirkuludega tehnoloogialahenduste osalemist.

(157) Lisaks võivad ilma individuaalse ajakava kohustuseta võimsusturu üksused otsustada deklareerida järgmise päeva turuhinnana mitu järgmise päeva hinda. See on eriti oluline energiavahendajate puhul, kellel võib olla erinevate piirhindadega võimsusturu üksustest koosnev portfell ja kes kajastavad nende tegelikku kulukõverat. Selle eesmärk on vältida tagasimaksmise kohustuse kohaldamist energia suhtes, mida ei ole turul müüdud ja millelt ei ole teenitud tulu.

2.7.3. *Tagasimaksed*

2.7.3.1. Kirjeldus

(158) Kui elektri hind järgmise päeva hulgiturul on kõrgem kui täitmishind, peab võimsusepakkuja maksma Eliale võrdlushinna ja täitmishinna vahe, mis arvutatakse lepinguliste võimsuse mahtude alusel. Selle tulemusena on võimsusepakkujate tulud energiapõhisel turul piiratud täitmishinnaga, kuid vastutasuks tagatakse võimsusepakkujatele fikseeritud ja kindel võimsustasu.

(159) Võimsusepakkuja suhtes kohaldatakse tagasimaksmise kohustust olenemata sellest, kas ta müüs asjaomasel arvelduperioodil elektrienergiat kõrge hinnaga.

(160) Oluline on lisada, et varustuskindluse võimalus on kavandatud nii, et kui varade kavandatud või kavandamata seisakust on nõuetekohaselt ette teatatud, vabastatakse seisaku ajaks sellest tagasimaksmise kohustusest. Tagasimaksmise kohustuse eesmärk ongi vältida juhuslikku kasumit sellega, et energiaturult ootamatult saadud tulu makstakse tagasi. Seisakute (nii kavandatud kui ka kavandamata) korral energiat aga ei tarnita. Sellest tulenevalt ei ole võimsusepakkujal (nõuetekohaselt teatatud) seisakute korral võimalik saada suurtest hinnatõusudest tulenevat suurt energiatulu, mistõttu ei tohiks tagasimaksmise kohustust selliste asjaolude korral kohaldada.

(161) Tarbimiskaja üksuste ja muu päevagraafiku kohustuseta võimsusepakkujate suhtes kehtib tagasimaksmise kohustus juhul, kui võrdlushind on kõrgem kui nende deklareeritud turuhind (vt põhjendus 156).

(162) Belgia ametiasutused võtsid kohustuse teha tehniline ja majanduslik analüüs, milles uuritakse pakkumusi ja enampakkumiste tulemusi, pöörates erilist tähelepanu tagasimaksmise kohustuse mõjule. Analüüs tehakse iga kahe aasta tagant alates esimesest enampakkumisest, mis toimub 2022. aasta kevadel. Analüüsi tulemused esitatakse aruteluks avalikule konsultatsioonile.

2.7.3.2. Kahju peatamise mehhanism

(163) Belgia rakendab ka kahju peatamise mehhanismi nii tagasimaksmise kohustuse (seotud varustuskindluse võimalustega) kui ka mittekättesaadavuse korral kohaldatavate karistuste suhtes, mida kohaldatakse kumulatiivselt (vt punkt 2.8.4).

(164) Selline kahju peatamise mehhanism tähendab, et võimsusepakkuja ei pea reservvõimsuse mehhanismi raames kunagi tagasi maksma oma aastasest võimsustasust suuremat summat. Teisisõnu, kui lepingu väärtus vähendatakse nullini, siis maksekohustust ei ole (ei varustuskindluse võimaluste ega ka kättesaadavusega seotud maksete puhul). See põhimõte tähendab võimsusepakkuja jaoks kasulikku riskipiiramist, mis võimaldab teha nullpakkumuse juhul, kui energiaturul puuduoleva raha summa vähendatakse nullini. Kui aga sellist kahju peatamise mehhanismi ei oleks, tekiks võimsusepakkujal oht, et tema suhtes kohaldatakse tagasimaksmise kohustust ja/või trahvi, isegi kui tal ei ole

puuduolevat raha ja võimuslepingu väärtus on 0 eurot. Ilma selle kahju peatamise mehhanismi rakendamiseta ei teeks võimsusepakkuja selle riski katmiseks kunagi pakkumusi hinnaga 0 eurot/MW aastas (isegi juhul, kui tal ei oleks puuduolevat raha).

2.8. **Kättesaadavuse jälgimine, katsetamine ja karistused**

2.8.1. *Tarne-eelne kontroll*

(165) Tarne-eelsel perioodil (st pärast seda, kui võimsusturu üksus on enampakkumisel välja valitud, kuid enne tarneperioodi algust) kohaldatakse valitud võimsusepakkujate suhtes nõudeid, millega tagatakse, et nende lepinguline võimsus on tarneperioodi alguses kättesaadav ja toetab energiavarustuskindlust. Eelkõige on nende eesmärk vähendada kuritarvitamise ohtu ja katta uute investeeringutega kaasnevat ebakindlust (nt viivitused ehitustöödes).

(166) Nõutav on tingimuslik rahaline tagatis, et tagada võimuslepingust ja/või reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjadest tulenevate tarne-eelsete kontrollidega seotud kohustuste nõutav ja täpne täitmine (vt põhjendus 108). Kui võimsusepakkuja ei täida tarne-eelsel perioodil oma kohustusi, võidakse finantstagatis realiseerida.

(167) Olemasolevatele võimsusturu üksustele korraldatakse tarne-eelsed kättesaadavuskatsed, mille puhul kohaldatakse mittevastavuse korral karistusi. Lisaks on täiendavate ja virtuaalsete võimsusturu üksuste puhul nähtud T-4 ja tarnevaheliseks perioodiks ette lisakohustused ja täiendavad seirenõuded. Nende uute võimsuste tarne-eelne seire põhineb võimsusepakkuja esitatud üksikasjalikul projektikaval. Kui võimsusepakkuja ei täida projektikavas seatud vahe-eesmärke, mille tagajärjeks on jääkviivitus, kohaldatakse karistusi, sealhulgas rahalisi karistusi (mis kaetakse finantstagatisega), või mõnel juhul esialgse lepingujärgse võimsuse (ja seega aastase võimsustasu) vähendamist ja/või võimuslepingu kestuse vähendamist (ja seega nende aastate arvu vähendamist, mille jooksul võimsuse eest tasu saadakse).

2.8.2. *Kättesaadavuse seire*

(168) Eesmärgiks seatud energiavarustuskindluse taseme saavutamiseks tagab Belgia põhivõrguettevõtja kõigi lepingutega hõlmatud võimsusturu üksuste kättesaadavuse (võttes arvesse ümberhindamist). Kuna reservvõimsuse mehhanismi peamine eesmärk on tagada süsteemis võimsuse piisav tase, toimub kättesaadavuse seire energiavarustuskindluse seisukohast olulistel hetkedel. Sellega seoses on määratud kindlaks kättesaadavuse seire käivitustegur (Availability Monitoring Trigger, edaspidi „AMT“), et teha kindlaks piisavuse seisukohast olulised hetked, mille jooksul põhivõrguettevõtja jälgib võimsusturu üksuste kättesaadavust.

(169) AMT põhineb järgmise päeva turuhinnal. Järgmise päeva turuhinna valimise põhjused on samad nagu tagasimaksmise kohustuse puhul, nagu on kirjeldatud punktis 2.7.2. AMT hetkedel (st hetked, mil järgmise päeva turuhind ületab kättesaadavuse seire käivitusteguri) saab põhivõrguettevõtja kontrollida, kas hangitud võimsus suudab tõepoolest reageerida järgmise päeva turu signaalile. Kui võimsus ei vasta kohustuslikule võimsusele ([74]) (võimuslepingus sätestatud tingimuste ja toimimiseeskirjade alusel), kohaldatakse selle kohustuse osa eest, mis ei olnud kättesaadav, karistusi, välja arvatud juhul, kui võimsusturu üksus suudab katta kohustusliku võimsuse ja kättesaadava võimsuse ([75]) positiivse vahe reservvõimsuse mehhanismi järelturu kaudu (vt punkt 2.9). Kohustuste müümisega järelturul saab võimsusepakkuja tõhusalt vähendada kohustuslikku võimsust, et vältida kohustusliku ja olemasoleva võimsuse vahelisi lahknevusi ning seega karistusi.

(170) Kohustusliku võimsuse arvutamisel eristatakse energiapiirangutega ja energiapiiranguteta varasid, sest need toetavad energiavarustuskindlust erineval viisil. Energiapiiranguga vara (nt akud, tarbimiskaja) võib olla kättesaadav ainult teatava arvu järjestikuste tundide jooksul, samas kui energiapiiranguta varal neid piiranguid ei ole.

([74]) Maht, mille võimsusturu üksus on kohustatud kättesaadavuskatsete ja kättesaadavuse seire ajal kättesaadavaks tegema.
([75]) Võimsusturu üksuse võimsus, mis on kättesaadavuse seire või kättesaadavuskatse ajal tegelikult kättesaadav.

(171) Energiapiiranguga varade (nt soojusenergiaseadmed, tuulepargid) puhul ei mõjuta AMT hetke kestus (väljendatuna tundides) olemasolevat võimsust. Need varad peaksid keskmiselt suutma pakkuda vähemalt oma ümberhinnatud võimsust. Seetõttu võrdub kohustuslik võimsus võimsuslepingu kestel igal AMT tunnil vara ümberhinnatud võimsusega, mis on eelkvalifitseerimise etapis kindlaks määratud.

(172) Kuna energiapiiranguga varad (nt akud, tarbimiskaja) saavad olla kättesaadavad ainult teatava arvu järjestikuste tundide jooksul, võivad need võimsusturu üksused valida eelkvalifitseerimise etapis teatava teenustaseme kokkuleppe. Seega on nende energiapiirangute raamesse jäävatel tundidel kohustuslik võimsus võrdne nende ümberhindamata võimsusega. Sama päeva mis tahes muul AMT tunnil on kohustuslik võimsus 0 MW. Võimsusturu üksusele jääb vabadus jaotada oma vara omal valikul AMT tundide mis tahes AMT hetkele, tingimusel et nad on tarninud päeva kõigil AMT tundidel võimsust vähemalt oma teenustaseme kokkuleppe mahus.

(173) Eeldatakse, et võimsusepakkujatel, kellel on energiaturul päevagraafiku kohustus, on igal maksimaalse võimsuse (Pmax) AMT tunnil olemas kättesaadav võimsus ([76]).

(174) Teisalt on sellise graafiku kohustuseta võimsusepakkujate tegelik kättesaadavus vähem nähtav. Seetõttu on viimati nimetatud võimsusepakkujad alati kohustatud teatama enne järgmise päeva turu sulgemist järgmise päeva hinna, millest kõrgema hinnaga nad tarniksid võimsusturu üksusega energiat turule vähemalt kohustusliku võimsuse mahus ja mis võib olla kõrgem kui AMT hind. Kui turg kliiritakse sellest hinnast madalama hinnaga, siis eeldatakse, et üksus on deklaratsiooni kohaselt kättesaadav (kuid ei tarni energiat). Kui turg kliiritakse deklareeritud järgmise päeva hinnast kõrgema hinnaga, kontrollib põhivõrguettevõtja energia tarnimist. Sel viisil ei panda seirega kohustust tarnida energiat kõigil AMT hetkedel, vaid üksnes siis, kui turutingimused (st deklareeritud järgmise päeva hind) on võimsusturu üksusele soodsad.

(175) Soovi korral võib graafiku kohustuseta võimsusepakkuja deklareerida ka muid hindu, et näidata tarnimist muudel turgudel (päevasisesed või tasakaalustamisturud) ja/või väiksemate mahtude korral. Selle eesmärk on kajastada turu toimimist, sest osa energiast võidakse müüa reaalajale lähemal. Põhivõrguettevõtja jälgib kättesaadavust, kasutades hinda, mis vastab energia tarnimise ajal kehtinud hinnale. Kui deklareeritud hinda (hindu) ei ületata vastaval turul (vastavatel turgudel) kunagi, ei ole vara turul piisavalt nähtav ja seetõttu on selle suhtes katsete tegemise tõenäosus suurem. Reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjadesse lisatakse põhivõrguettevõtja õigust nõuda tarneperioodi jooksul teatava arvu katsete tegemist (vt punkt 2.8.3).

(176) Seoses tagasimaksmise kohustuse ja kättesaadavuse seirega on Belgia sõnul võimsusepakkujal kaks peamist ajendit deklareerida oma võimsusturu üksuste kohta õiged hinnad:

a) võimsusturu üksuse võimsuse edukas jaotamine vastuseks deklareeritud hinnale aitab suurendada kindlust, et üksus on suuteline turu nõudlusele vastama. Nagu eespool öeldud, vähendab see kättesaadavuskatsete võimalust. Nende katsetega seotud kulud kannab võimsusepakkuja (vt põhjendus 181), mis loob stiimuli näidata kättesaadavust deklareeritud hindade mehhanismi abil;

b) AMT tundidel, mille puhul kehtib tagasimaksmise kohustus, kontrollitakse võimsusturu üksuse võimsuse jaotamist vastavalt võimsusepakkuja deklareeritud hindadele. Teisisõnu peaks põhivõrguettevõtjal olema võimalik mõõta teatatud tarnitavat mahtu ja varu, mis tuleb säilitada. Näiteks kui võimsusturu üksus on märkinud, et saadud turuhindade põhjal tarniks ta energiat 90 % lepingulisest võimsusest, tuleks 90 % suurust tarnet ja 10 % suurust varu mõõta võrdluses tehnilise piirhinnaga. Kui kas teatatud energiatarnest või teatatud varust ei peeta kinni, kaasnevad sellega kättesaadavusega seotud karistused. Sellega välditakse, et tagasimaksmise kohustuse täitmata jätmiseks esitatakse hindade kohta valeandmeid. Väljaspool tagasimaksmise kohustusega AMT tunde selliseid kontrolle ei tehta, sest võimsusepakkujal ei teki sellist potentsiaalset kasu.

([76]) Maksimaalne võimsus (MW), mida tarnekoht suudab sisestada Elia võrku (või sealt võtta) teatava veerandtunni jooksul, võttes arvesse kõiki tehnilisi, talitluslikke, meteoroloogilisi või muid piiranguid, mis olid teada ajal, mil Eliat teavitati päevagraafikust, võtmata arvesse tarnekoha osalemist tasakaalustamisteenuste osutamises.

2.8.3. *Katsetamine*

(177) Elia võib võimsusturu üksuse kättesaadavust kontrollida etteteatamata kättesaadavuskatsete abil. Elia teavitab võimsusepakkujat sellistest katsetest hiljemalt kättesaadavuskatsele eelneval päeval kell 15.00–15.30 Kesk-Euroopa aja järgi, st samal ajal, millal teatatakse kindlaksmääratud AMT tunnid.

(178) Talveperioodil võib Elia teha ühe võimsusturu üksuse puhul kuni kolm edukat katset ja väljaspool talveperioodi ühe eduka katse. Lisaks sellele on Elial õigus teha teenusetaseme kokkuleppe (kui see on olemas) kogukestuse kohta maksimaalselt üks edukas katse. Elia ei tee ajal, mille kohta tal on eelteave asjaomase võimsusturu üksuse kavandatud kättesaadamatuse kohta, kättesaadavuskatseid seoses võimsusega (osaga), mis ei ole kättesaadav (st kohustuslik võimsus piirdub sellega, mis on teadaolevalt kättesaadav).

(179) Elia valib kontrollitava võimsusturu üksuse vastavalt ettevõttesisesele menetlusele, mida ei avalikustata. Sellest hoolimata tugineb Elia oma menetluses kriteeriumidele, mis hõlmavad muu hulgas järgmist (loetelu ei ole ammendav):

a) võimsusturu üksuse tõendatud kättesaadav võimsuse kogus võrreldes kõigi teiste võimsusturu üksustega, kellega on sõlmitud jooksvaks tarbeperioodiks võimsusleping;

b) varasemad võimsusturu üksuse puhul tehtud ebaõnnestunud kättesaadavuskatsed;

c) puuduv võimsus kättesaadavuse seire ajal;

d) võimsusturu üksuse toodangu ja deklareeritud turuhindade korrelatsioon.

(180) Kui Elia teavitab võimsusepakkujat kättesaadavuskatsest ja selle eeldatavast kestusest (teenusetaseme kokkuleppe kogukestus või 1 veerandtund), sisaldab teade ka selle algus- ja lõpuaega. Sellel ajal on võimsusepakkujal vabadus korraldada energiatarneid talle kõige sobivamal viisil.

(181) Kui sellel perioodil on puudu mis tahes võimsus, kohaldatakse kättesaadavusega seotud karistust. Kõik kättesaadavuskatsete kulud kannab võimsusepakkuja.

2.8.4. *Karistused*

(182) ATM tunnil puudu oleva võimsuse eest, st kui kohustusliku ja kättesaadava võimsuse vahe on positiivne, kohaldatakse kättesaadavusega seotud karistust.

(183) Selliste kättesaadavusega seotud karistuste kogusumma, mida võimsusepakkuja võib saada ühe võimsusturu üksuse kohta ühe tarneperioodi eest ja puuduva võimsuse eest, millega on seotud esmaturu kohustus või järelturu tehing, mille tehinguperiood hõlmab vähemalt ühte täielikku tarneperioodi, on piiratud tarneperioodi enampakkumistel lepingute sõlmimiseks valitud pakkumushindade ja enampakkumistel sõlmitud lepingutega hõlmatud võimsuste korrutisega.

(184) Selliste kättesaadavusega seotud karistuste kogusumma, mida võimsusepakkuja võib saada ühe võimsusturu üksuse kohta ühe kuu eest ja puuduva võimsuse eest, mis tuleneb esmaturuga seotud kohustusest või järelturu tehingust, mille tehinguperiood hõlmab vähemalt ühte täielikku tarneperioodi, on piiratud 20 %ga tarneperioodi enampakkumistel lepingute sõlmimiseks valitud pakkumushindade ja enampakkumistel sõlmitud lepingutega hõlmatud võimsuste korrutisest.

(185) Kui sama võimsusturu üksuse puhul tehakse kolme eraldi ATM hetke jooksul ja/või kolmes kättesaadavuse katses kindlaks, et puudub rohkem kui 20 % kohustuslikust võimsusest, korrigeerib Elia selle võimsusturu üksuse kohta makstavat võimsustasu allapoole proportsionaalselt sellel perioodil kindlaks tehtud maksimaalse puuduva võimsusega. Võimsusepakkuja kättesaadavuse kohustus jääb siiski alles ja selle võimsusturu üksuse eest võidakse tema suhtes kohaldada kättesaadavusega seotud karistusi, nagu see oli ette nähtud algses võimsuslepingus. Lepingu kogumaksumust ei muudeta. Algne võimsustasu taastatakse pärast seda, kui võimsusturu üksus on kolme järjestikuse AMT hetke või kättesaadavuse katse ajal tarninud edukalt oma kohustusliku võimsuse, mis vastab algses lepingus ette nähtud võimsusele ja teenustaseme kokkuleppele.

(186) Kui võimsusturu üksuse suhtes on kohaldatud kahe järjestikuse tarneperioodi ajal võimsustasu allapoole korrigeerimist ja võimsusturu üksus ei ole suutnud ühelgi korral taastada algset võimsustasu 12 nädala jooksul alates igast tasu läbivaatamisest, kaotab võimsusturu üksus algse võimsustasu taastamise võimaluse ja kõik tarneperioodide suhtes kohaldatavad võimsuslepingud lõpetatakse alates lepingust, mida hõlmab esimene selle klausli kohaldamise järgne eelseisev T-1 enampakkumine.

2.9. **Järelturg**

(187) Belgia seab sisse järelturu, et anda võimsusepakkujatele vahend nende riskijuhtimise parandamiseks reservvõimsuse mehhanismi raames. Kui võimsusepakkuja kättesaadavus on oodatust väiksem (väiksem kui tema kohustuslik võimsus, mis on arvutatud turu reeglite kohaselt), on tal võimalus katta oma lepingujärgse kohustusliku võimsuse ja oma kättesaadava võimsuse positiivne vahe järelturul, ilma et tema suhtes kohaldataks kättesaadavusega seotud karistusi. Järelturul tehtavate tehingute puhul toimub kohustuste, sealhulgas algse kohustuse täitmishinna täielik üleandmine.

(188) Järelturg seatakse sisse hiljemalt üks aasta enne esimese tarneperioodi algust. Järelturu mehhanismi toimimist on üksikasjalikult kirjeldatud reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjades.

2.10. **Piiriülese võimsuse osalemine**

(189) Belgia lubab välismaisel võimsusel, mis asub Belgiaga otsest võrguühendust omavas liikmesriigis, osaleda alates esimesest tarnest. Eeskirjad on sätestatud kuninglikus dekreedis ([77]). Belgia väidab, et kuna elektrienergia määruse artikli 26 lõikes 11 nimetatud metoodika, ühised eeskirjad ja tingimused kiideti heaks alles 2020. aasta detsembris ([78]) ning põhivõrguettevõtjad ei ole veel jõudnud vajalikke lepinguid sõlmida, ei ole olnud võimalik korraldada piiriülest osalemist alates esimesest T-4 enampakkumisest. Belgia ametiasutuste sõnul tehakse seda niipea kui võimalik. Vahepeal on teatav maht reserveeritud T-1 enampakkumisele, millega tagatakse, et piiriülene võimsus saab osaleda alates esimesest tarneaastast, st 2025. aastast.

(190) Osaleda võib kõigi tehnoloogialahendustega. Osalemisel eristatakse kahte liiki välismaist võimsust – otsest ja kaudset.

2.10.1. *Kaudse välismaise võimsuse osalemine*

(191) Kaudne välismaine võimsus on naaberliikmesriikides asuv võimsus. Iga naaberliikmesriigi jaoks korraldatakse eelenampakkumine. Võttes arvesse võrkudevaheliste ühenduste piiratud võimsust, on eelenampakkumise eesmärk tagada tõhus eelkvalifitseerimine, kuna see on põhienampakkumise eeltingimus. Iga eelenampakkumist alustatakse hiljemalt 1. juunil ja selle korraldab põhivõrguettevõtja vastavalt ministri juhistele, millele on osutatud elektriseaduse artikli 7 *undecies* paragrahvis 6, ja naaberliikmesriigi täpsustustele. Vajaduse korral võib minister oma juhistes otsustada, et naaberliikmesriigiga eelenampakkumist ei korraldata. Eelenampakkumise parameetrid on samad nagu asjakohase enampakkumise parameetrid. Siiski peab võrdlushind iga naaberliikmesriigi puhul kajastama hinda, mida kaudne välismaise võimsusepakkuja oleks saanud elektriturgudel, mida haldab kaudse välismaise võimsuse nimetatud määratud elektriturukorraldaja ([79]).

(192) Igal aastal määrab põhivõrguettevõtja elektrienergia määruse artikli 26 lõikes 7 osutatud piirkondliku koordineerimiskeskuse soovituse põhjal iga naaberliikmesriigi jaoks kindlaks välismaisele võimsusele võimaldatava maksimaalse sisenemisvõimsuse kooskõlas ACERi heakskiidetud metoodikaga, millele on osutatud elektrienergia määruse artikli 26 lõike 11 punktis a.

(193) Kuni elektrienergia määruse artiklit 26 rakendavate asjakohaste strateegiate, ettepanekute või otsuste vastuvõtmiseni määratakse iga Belgiaga otse ühendatud turupiirkonna panus kindlaks Euroopa ressursside piisavuse hinnangu või riikliku ressursside piisavuse hinnangu põhjal vastavalt nende piirkondade panusele simuleeritud nappuse tundide ajal.

([77]) Kuninga dekreedi eelnõu, millega kehtestatakse tingimused, mille alusel saavad otsese ja kaudse välismaise võimsuse omanikud osaleda reservvõimsuse mehhanismi eelkvalifitseerimise menetluses.

([78]) Vt ACERi 22. detsembri 2020. aasta otsus nr 36/2020, mis käsitleb reservvõimsuse mehhanismides piiriülese osalemise tehnilisi kirjeldusi.

([79]) „Määratud elektriturukorraldaja“ on üksus, kelle pädev asutus on nimetanud täitma ülesandeid ühtse järgmise päeva turu mehhanismis või ühtse päevasisese turu mehhanismis (vt elektrienergia määruse artikkel 2).

(194) Muud piiriülese osalemise tingimused on sätestatud ACERi otsuses nr 36/2020, mis käsitleb reservvõimsuse mehhanismides piiriülese osalemise tehnilisi kirjeldusi.

(195) Kui Belgia ja muu elektriliselt otse ühendatud turupiirkonna vahel on modelleeritud netoülekandevõimsuse ühendus, siis

a) iga simuleeritud nappuse tunni kohta:

1) kui turupiirkond ekspordib Belgiasse, võrdub tema panus simuleeritud börsi omaga;

2) kui turupiirkond impordib Belgiast, on selle panus null;

b) turupiirkonna maksimaalne sisenemisvõimsus on määratluse järgi selle keskmine panus simuleeritud nappuse tundidel.

(196) Kui Belgiat hõlmavas simulatsioonis on määratletud voopõhine domeen, siis

a) esiteks kontrollitakse Belgia netopositsiooni simuleeritud nappuse tundidel:

1) kui Belgia netopositsioon on positiivne, on muude turupiirkondade panus voopõhises domeenis null;

2) kui Belgia netopositsioon on negatiivne, kontrollitakse teiste turupiirkondade netopositsiooni:

— kui muude turupiirkondade netopositsioon on negatiivne, on selle turupiirkonna panus null;

— kõikide positiivse netopositsiooniga turupiirkondade kohta leitakse turupiirkondade netopositsioonide kaalutud keskmine, et saada Belgia netopositsiooni tase;

b) turupiirkonna maksimaalne sisenemisvõimsus on määratluse järgi selle keskmine panus simuleeritud nappuse tundidel.

(197) Kui seoses kaudse välismaine võimsusega soovitakse esitada pakkumus eelenampakkumisel, tuleb anda põhivõrguettevõtjale teavet pärast ümberhindamisteguri kohaldamist saadud pakutava võimsuse mahu, pakutava hinna ja asjaomase võimsuse CO_2 heite kohta.

(198) Eelenampakkumise lõpus välja valitud kaudse välismaise võimsuse kohta esitatakse eelkvalifitseerimise toimik. Naaberriigi põhivõrguettevõtja hindab eelkvalifitseerimise toimikut koostöös Eliaga vastavalt eeskirjadele, mis on ette nähtud elektrienergia määruse artikli 26 lõike 11 punktis f osutatud metoodikas, ja vajaduse korral kooskõlas põhivõrguettevõtjate vahel sõlmitud kokkuleppega.

2.10.2. *Naaberliikmesriigis asuva, kuid Belgia võrguga otse ühendatud ja naaberliikmesriigi võrgust lahti ühendatud otsese välismaise võimsuse osalemine*

(199) Belgia ametiasutuste sõnul on otsene välismaine võimsus selline võimsus, mis asub naaberliikmesriigis, kuid millel on otsene ja ainuõiguslik ühendus Belgia võrguga ning mis on selle naaberliikmesriigi võrgust lahti ühendatud.

(200) Samuti peab see võimsus asuma naaberliikmesriigis, kellega Belgia on sõlminud lepingu otsese välismaise võimsuse osalemise kohta reservvõimsuse mehhanismis, tagades, et

(a) otsese välismaise võimsuse osalemine sõltub selle võimsuse asukohaks oleva naaberliikmesriigi kinnitusest, et kõnealune võimsus vastab mitmele kokkuleppes sätestatud tehnilisele, korralduslikule ja rahalisele nõudele ning et kõik kõnealuse võimsuse jaoks vajalikud load on korrakohaselt ja tingimusteta välja antud või need antakse välja mõistliku aja jooksul;

(b) otsese välismaise võimsuse osalemine sõltub selle võimsuse asukohaks oleva naaberliikmesriigi kinnitusest, et selline osalemine ei tekita tõsiseid probleeme seoses energiavarustuskindlusega naaberliikmesriigis ega jäta teda ilma taristust, mis on vajalik teadaolevate ülekoormusprobleemide asjakohaseks lahendamiseks.

(201) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 21 lõikega 2 konsulteeris Belgia 2019. aasta oktoobrist detsembrini naaberliikmesriikidega.

2.10.3. *Ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu*

(202) Piiriüleste võimsusepakkujatega sõlmitud lepingutega (st välismaiste võimsusepakkujate juurdepääsuõigused Belgia reservvõimsuse mehhanismis osalemiseks) seotud tulu jaotamine on täielikult reguleeritud elektrienergia määruse artikli 26 lõikega 9.

(203) Belgia märkis, et ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu kasutatakse elektrienergia määruse artikli 19 lõikes 2 sätestatud eesmärkidel, nagu on nõutud kõnealuse määruse artikli 26 lõikes 9.

(204) Belgia kinnitas, et ta järgib ACERi otsust nr 36/2020, milles on muu hulgas sätestatud sisenemisvõimsuse jaotamisest saadava tulu jagamise metoodika.

2.11. **Kumuleerimine**

(205) Kuningliku dekreedi (kumulatiivse toetuse ja minimaalse osalemiskünnisega seotud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide kohta) artikli 3 kohaselt jäetakse eelkvalifitseerimise etapist välja võimsus, mille eest saadakse juba tegevusabi. Võimsused, mille eest sellist abi saadakse, võivad osaleda eelkvalifitseerimise etapis tingimusel, et abist loobutakse, kui nende võimsuste peale sõlmitakse reservvõimsuse mehhanismi leping. Energeetikaministeerium avaldab kõnealust loobumiskohustust kinnitava vormi. Lisaks võetakse nende võimsustega seoses kohustus mitte taotleda muud tegevusabi perioodil, mille kohta on eelkvalifitseerimise etapis taotluse esitamise ajal olemas võimsusleping.

2.12. **Eelarve ja rahastamismehhanism**

2.12.1. *Eelarve*

(206) Meetme täpsed kulud määratakse kindlaks enampakkumistega. Belgia ametiasutuste esitatud kõige uuema kuluprognoosi kohaselt, mille koostas 2021. aasta jaanuaris konsultatsioonifirma Haulogy, on meetme üldkulud hinnanguliselt 238–253 miljonit eurot aastas.

2.12.2. *Meetme rahastamine*

(207) Belgia parlament võttis 16. juulil 2020 vastu resolutsiooni, ([80]) milles on märgitud, et reservvõimsuse mehhanismi kulusid rahastab Elia „avaliku teenindamise kohustuse“ kaudu võrgutariifidega.

(208) Belgia ametiasutused märgivad, et reservvõimsuse mehhanismi rahastatakse abisaajale määratud maksutaolistest tasudest või maksudest. Vastavalt elektriseaduse artikli 12 paragrahvile 1 kohaldatakse võrguettevõtja võrguühenduse, taristu ja elektrisüsteemide kasutamise ning vajaduse korral tugiteenuste suhtes ülekandesüsteemi ja transpordifunktsiooniga võrkude haldamise tasusid. Lisaks teatab võrguettevõtja kooskõlas elektriseaduse artikli 12 paragrahviga 13 võimalikult kiiresti oma võrgu kasutajatele tariifid, mida ta peab kohaldama, ja teeb need kättesaadavaks kõigile isikutele, kes seda taotlevad.

([80]) https://www.dekamer.be/kvvcr/showpage.cfm?section=/none&leftmenu=no&language=fr&cfm=/site/wwwcfm/flwb/flwbn.cfm?lang=F&legislat=55&dossierID=1220

(209) Elektriseaduse artikli 12 paragrahvi 5 punkti 11 kohaselt võetakse selle seadusega kehtestatud avaliku teenindamise ülesannete netokulusid tariifides arvesse läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil kooskõlas kohaldatavate õigusnormidega.

(210) Vastavalt CREGi poolt 28. juunil 2018 elektriseaduse artikli 12 alusel vastu võetud dekreedi artikli 4 lõikele 2, ([81]) milles on määratud kindlaks võrgutariifid ajavahemikuks 2020–2023, on võrgutariifid hinnad, mida võrgu kasutajad võrguettevõtjale maksavad. Sama dekreedi artikli 4 lõike 7 kohaselt tehakse tariifide üldstruktuuris vahet transporditariifidel, mis katavad võrguettevõtja kogutulu, ja avaliku teenindamise kohustustega seotud tariifidel. Dekreedi artiklis 6 on sätestatud, et avaliku teenindamise kohustustega seotud tariifid hüvitavad võrguettevõtjale pandud avaliku teenindamise kohustuste netokulud, sealhulgas haldus- ja finantskulud, mille jaoks ei ole seaduses, dekreedis või määruses või nende rakendusmäärustes ette nähtud konkreetset hüvitamismehhanismi ülekoormus- või muu maksuna vastutasuks süsteemi toimimise eest.

(211) Selle alusel esitab põhivõrguettevõtja igal aastal CREGile heakskiitmiseks avaliku teenindamise kohustuse tariifi ettepaneku koos eelarvega, mis sisaldab reservvõimsuse mehhanismi kõigi kulude (võimsustasu, põhivõrguettevõtja juhtimis- ja arenduskulud) ja tulude järgmise aasta prognoosi. Kavandatud avaliku teenindamise kohustuse tariifis võetakse arvesse ka eelmisest eelarveaastast üle kantud saldot.

(212) Aasta lõpus esitab põhivõrguettevõtja CREGile heakskiitmiseks tariifiaruande, milles esitatakse eelmise aasta tegelikud kulud ja tulud ning tariifi kohaldamisest saadud tulu. Pärast andmete täpsuse ning põhivõrguettevõtja kantud reservvõimsuse mehhanismi juhtimis- ja arenduskulude põhjendatuse kontrollimist määrab CREG kindlaks ülekantava saldo.

(213) Ilma et see piiraks elektrienergia määruse artikli 26 lõike 9 kohaldamist, kasutatakse reservvõimsuse mehhanismiga seotud tulusid avaliku teenindamise kohustuse tariifi alla kuuluvate kulude katmiseks.

(214) Tariifi kohaldatakse MWh eest eurodes makstava summa alusel ühetaoliselt kõigile tarbijatele (ülekandevõrku ühendatud tarbijate puhul otse või jaotusvõrku ühendatud tarbijate puhul kaudselt jaotusvõrguettevõtja ja tarnijate kaudu).

(215) Reservvõimsuse mehhanismi rahastamise erikorda hakatakse kohaldama kõige varem 2025. aasta jaanuaris, nagu on sätestatud elektriseaduse artikli 7 *undecies* paragrahvis 15.

(216) Parlamendi resolutsiooni kohaselt kehtestatakse tariif hiljemalt alates 2029. aastast tippvõimsuse alusel olenevalt nutiarvestite kasutuselevõtust piirkondades. Seetõttu analüüsib valitsus hiljemalt 2023. aasta lõpuks nutiarvestite eeldatavat kasutuselevõttu.

2.13. **Kestus**

(217) Belgia on taotlenud reservvõimsuse mehhanismi heakskiitmist maksimaalselt lubatud kümneks aastaks ([82]) alates esimese enampakkumise kuupäevast.

(218) Belgia on võtnud kohustuse lisada elektriseadusesse sätte, et kui kolme järjestikuse aasta jooksul ei ole sõlmitud ühtegi uut võimsuslepingut vastavalt elektriseaduse artikli 7 *undecies* paragrahvile 11, siis ei korraldata alates järgmisest aastast reservvõimsuse mehhanismi raames uusi enampakkumisi.

([81]) https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Decisions/Z1109-10FR.pdf.
([82]) Vt elektrienergia määruse artikli 21 lõige 8.

2.14. **Abi läbipaistvus ja raskustes olevad äriühingud või äriühingud, kes ei ole täitnud varasemat abi tagasimaksmise korraldust**

(219) Belgia teatas, et ta täidab läbipaistvusteatise nõudeid ([83]).

(220) Belgia võttis kohustuse peatada teatatud abikava alusel abi andmise ja/või maksmise, kui abisaaja käsutuses on veel varem saadud ebaseaduslik abi, mis on komisjoni otsusega tunnistatud siseturuga kokkusobimatuks.

(221) Belgia teatas, et raskustes olevatele abisaajatele ([84]) abi ei anta.

2.15. **Menetluse algatamise põhjused**

(222) Komisjonil oli kahtlusi meetme teatavate aspektide kokkusobivuses siseturuga.

(223) Komisjon palus kättesaadavale teabele ja menetluse algatamise otsuses kirjeldatud elementidele tuginedes selgitusi ja seisukohti järgmistes küsimustes:

a) meetme vajalikkus:

— kas ressursside piisavuse probleem on piisavalt kindlaks tehtud ja kas Belgia ametiasutused on seda nõuetekohaselt analüüsinud ja kvantifitseerinud;

b) meetme asjakohasus:

— kas mitmeaastastele lepingutele juurdepääsu andmise eeskirjad tagavad võrdsed võimalused kõikidele tehnoloogialahendustele, eelkõige neile, mille investeerimiskulud ja ümberhindamistegurite väärtused on suured;

c) meetme proportsionaalsus:

— kas enampakkumisel hangitav kogus on energiavarustuskindluse eesmärgi saavutamisega proportsionaalne;

d) konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju vältimine:

— kas meetmega välditaks sellist mõju, sest kaudne välismaine võimsus võib saada ainult üheaastaseid lepinguid ja selle suhtes kohaldatakse vahepealset hinnapiiri;

— kas meede ei vähenda stiimulit investeerida ülekandevõimsusse.

(224) Komisjon kahtles ka selles, kas meede vastab liidu õiguse lahutamatult seotud sätetele, nimelt elektrienergia määruse artiklitele 22 ja 24.

3. **HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED**

(225) Selles osas tehakse kokkuvõte märkustest, mille komisjon sai konsultatsiooniperioodil 15 huvitatud isikult, eeskätt energiasektoris tegutsevatelt sidusrühmadelt ning kutseorganisatsioonidel ja valitsusvälistelt organisatsioonidelt. Märkusi saadi ka ühelt naaberriigilt ja selle põhivõrguettevõtjalt.

3.1. **Meetme vajalikkus**

(226) Eri sidusrühmad esitasid märkusi reservvõimsuse mehhanismi vajaduse tõendamise ja enampakkumiste jaoks mahu arvutamise kohta, käsitledes mõnikord mõlemat teemat koos.

([83]) Komisjoni teatis, millega muudetakse järgmisi komisjoni teatisi: ELi suunised riigiabieeskirjade kohaldamiseks seoses lairibavõrkude kiire kasutuselevõtuga, regionaalabi suunised aastateks 2014–2020 filmidele ja muudele audiovisuaalteostele antava riigiabi kohta, suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta ning suunised lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta (ELT C 198, 27.6.2014, lk 30).

([84]) Nagu on määratletud suunistes raskustes olevate mittefinantsettevõtete päästmiseks ja ümberkorraldamiseks (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

(227) Neli huvitatud isikut ei olnud nõus väitega, et see vajadus on piisavalt tõendatud. Teisalt kinnitasid kolm isikut, et vajadus on olemas, ja rõhutasid selle pakilisust.

(228) Kolm huvitatud isikut märkisid, et EU-HiLo stsenaariumi kasutamine ei tundu olevat ressursside piisavuse probleemi taseme kindlaksmääramiseks asjakohane, sest selle puhul on oht probleemi üle hinnata ja elektriturgu moonutada.

(229) Neli huvitatud isikut juhtisid tähelepanu sellele, et hiljutise Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika ja kolmikmetoodika on Belgia kavandatava reservvõimsuse mehhanismi suhtes täielikult kohaldatavad.

(230) Viis huvitatud isikut väitsid, et reservvõimsuse mehhanismi vajaduse tõendamiseks kasutatud varasemad piisavusuuringud ei ole Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodikaga kooskõlas, eelkõige seoses järgmisega:

a) Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika kohaselt peab kliimateabe andmebaas piirduma 30 varasema aastaga, kuid Belgia kasutas 35 aastat;

b) uuringutes ei võeta piisavalt arvesse rakenduskava oodatavaid tulemusi ja/või mediaantulude asemel eeldatavasti turult saadavate tulude kasutamist;

c) uuringutes ei võeta arvesse eeldatavat nappuse funktsiooni ega hinnapiirmäärade puudumist, mis oleks vastuolus elektrienergia määruse artikli 20 lõike 3 punktiga c ja artikli 23 lõike 5 punktiga e;

d) nagu on soovitatud Euroopa Komisjoni arvamuses Belgia rakenduskava kohta, tuleks riiklikus ressursside piisavuse hinnangus võtta arvesse nutiarvestite kiirendatud kasutuselevõttu ja meretuuleenergia arengut. Reservvõimsuse mehhanismi vajaduse analüüsis tuleks arvesse võtta ka 70 % minRAMi reeglit.

(231) Üks huvitatud isik väitis, et Belgia ei saa korraldada 2021. aastal esimest enampakkumist aegunud ja nõuetele mittevastava riikliku ressursside piisavuse hinnangu alusel. Tema arvates ei tohiks reservvõimsuse mehhanismi enne Euroopa ressursside piisavuse hinnangu avaldamist üldse rakendada.

(232) Neli huvitatud isikut juhtisid tähelepanu sellele, et varustuskindluse norm, mida Belgia reservvõimsuse mehhanismi vajalikkuse tõendamiseks ja/või esimese enampakkumise jaoks mahu arvutamiseks kasutas, ei ole kooskõlas elektrienergia määruses nõutud metoodikaga.

(233) Üks huvitatud isik väitis, et tagada tuleks järjepidevus menetlustes, metoodikates, andmetes ja stsenaariumides, mida kasutatakse ühelt poolt selleks, et tõendada vajadust reservvõimsuse mehhanismi järele, ning teiselt poolt selleks, et määrata kindlaks sellise reservvõimsuse mehhanismi raames enampakkumisele pandav nõutav maht.

(234) Üks teine huvitatud isik tõi esile, et varustuskindluse norm ning saamata jäänud energia hinna ja uue turule siseneja kulude kindlaksmääramise metoodika võivad algse T-4 enampakkumise ja järgnevate enampakkumiste vahelisel ajal muutuda, mille tulemusena on kindlaksmääratud maht erinev.

3.2. **Meetme asjakohasus**

3.2.1. *Vahendi valik*

(235) Kolm huvitatud isikut leiavad, et strateegiline reserv aitaks kindlakstehtud piisavuse probleemi paremini lahendada kui kogu turgu hõlmav reservvõimsuse mehhanism. Mõned isikud märkisid, et strateegilise reservi võimalust ei ole hinnatud.

3.2.2. *Meetme avatus kõikidele asjaomastele võimsusepakkujatele*

(236) Üks huvitatud isik tegi ettepaneku korraldada T-2 enampakkumine, et vältida liiga turvalistel eeldustel põhinevat ülemäärast hankimist T-4 enampakkumisel ning võtta arvesse ACERi metoodikal põhinevat muudetud varustuskindluse normi.

(237) Üks huvitatud isik väitis ka, et osalemise tingimustele vastavad võimsuse omanikud (näiteks üle 1 MW võimsusega koostootmisjaamad) jäetakse osalejate hulgast välja, kui nad saavad roheliste sertifikaatide ja/või koostootmise sertifikaatide kaudu teataval ajavahemikul tegevusabi.

3.3. **Ergutav mõju**

3.3.1. *Rahastamiskõlblikud investeerimiskulud*

(238) Üks huvitatud isik märkis, et kulutused, mis võimaldavad täita kuningliku dekreedi eelnõu artikli 3 lõike 2 punktis 1 ette nähtud keskkonnanõudeid, ei tohiks olla pikema kestusega lepingute puhul rahastamiskõlblikud.

3.4. **Proportsionaalsus**

3.4.1. *Hangitav maht*

(239) Ühe huvitatud isiku arvates tuleks parameetrid, millega määratakse kindlaks enampakkumisel hangitava võimsuse maht, heaks kiita reguleeriva asutuse ettepaneku alusel. Sama huvitatud isik väitis, et reguleeriva asutuse ettepanekut ei saa muuta ning et liikmesriik saab selle üksnes tagasi lükata ja uut ettepanekud taotleda.

3.4.2. *Rahastamismehhanism*

(240) Üks huvitatud isik väitis, et salvestusvahendid peaksid olema vabastatud avaliku teenindamise kohustusest rahastada reservvõimsuse mehhanismi. Erand peaks hõlmama nii enne arvesti läbimist kui ka pärast arvesti läbimist toimuvat salvestamist.

(241) Üks teine isik väitis, et rahastamismehhanism võib mõjutada reservvõimsuse mehhanismi võimsuse mahtu. Näiteks võib reservvõimsuse mehhanismi rahastamiseks kehtestatud tasude sidumist elektrienergia tarbimisega tippkoormuse ajal pidada asjaomaste isikute jaoks stiimuliks vähendada tippkoormuse ajal tarbimist, mis vähendab vajadust võimsuse enampakkumisele panemise järele.

3.5. **Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu mõju vältimine**

3.5.1. *Meetme avatus kõikidele asjaomastele võimsusepakkujatele*

3.5.1.1. Agregeerimine

(242) Kaks huvitatud isikut väitsid, et agregeerimist takistavad mitmeaastaste lepingute puhul kehtivad valikukriteeriumid ja täpsemalt öeldes reegel, et kogu portfelli jaoks määrab lepingu kestuse koondportfellis olev kõige lühema kestusega lepinguga hõlmatud vara.

(243) Veel kaks huvitatud isikut väitsid, et individuaalse agregeerimise künnist tuleks kohandada. Praegu on reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjade eelnõus ette nähtud, et võimsused, mille suhtes kehtib päevagraafiku kohustus, ei saa kuuluda võimsusturu koondüksusesse.

(244) Üks huvitatud isik väitis, et üle 25 MW võimsusega käitistel ei ole võimalik agregeerimise kaudu osaleda. Huvitatud isik sooviks seega, et see künnis oleks 75 MW.

3.5.1.2. Investeerimiskünnised

(245) Kolm huvitatud isikut väitsid, et mitmeaastaste lepingute puhul ei ole investeerimiskünniste tase kooskõlas hiljutiste turusuundumustega ega järgi seetõttu tehnoloogianeutraalsust ning põhjustab diskrimineerimist teatavate tehnoloogiaklasside vahel (kombitsükliga gaasiturbiinide ja avatud tsükliga gaasiturbiinide H-/HL-klass võrreldes F-klassiga) ning olemasolevate ja uute võimsuste vahel.

(246) Üks isik väitis, et rahastamiskõlblike kuludena tuleks käsitada ka investeeringuid, millega luuakse paindlikkust või suurendatakse ümberhinnatud võimsust, suurendamata samal ajal ülesseatud võimsust. Selle huvitatud isiku sõnul jääksid seega mitmeaastastest lepingutest kõrvale investeeringud kasutajapõhisesse mõõtmisse, olemasoleva aku energiamahutavuse suurendamisse või tööstusprotsesside jaoks salvestusvõimsuse suurendamisse.

3.5.1.3. Ümberhindamistegurid

(247) Kaks huvitatud isikut väitsid, et võrreldes naaberriikide, näiteks Prantsusmaa või Ühendkuningriigi reservvõimsuse mehhanismidega võivad Belgia ümberhindamistegurid olla väga karistavad selliste tehnoloogialahenduste suhtes nagu salvestamine, tarbimiskaja või taastuvad energiaallikad.

(248) Üks huvitatud isik väitis, et Belgia reservvõimsuse mehhanismis kavandatud ümberhindamistegurid, mis on algatamisotsuses avaldatud, loovad kõrged turule sisenemise tõkked eelkõige salvestamisele ja üldiselt energiapiiranguga võimsusepakkujatele.

3.5.1.4. Tagasimaksmise kohustus

(249) Kaks huvitatud isikut väitsid, et võimsuslepingutes sätestatud tagasimaksmise kohustused tekitavad „täisgraafikuga“ ja „osalise graafikuga“ võimsusturu üksuste vahelist diskrimineerimist ning rikuvad „ühtse täitmishinna“ põhimõtet.

(250) Ühe huvitatud isiku sõnul diskrimineerib tagasimaksmise kohustuse mehaanika täisgraafikuga võimsuse käitajaid, kuna selles ei võeta arvesse nende käitajate riskimaandamise tegevust, mis seisneb selles, et nad müüvad suurema osa oma eeldatavast mahust ette futuuriturgudel, mistõttu nad peavad tagasi maksma tulu, mida nad ei teeninud. Osalise graafikuga käitajatel on seevastu tegelikult märkimisväärne paindlikkus, et deklareerida individuaalsed turuhinnad, mis toimivad täitmishinnana, piirates riski, et nad peavad tagasi maksma teenimata tulu, ja pakkudes ka võimalusi tagasimaksmise kohustuse vältimiseks.

(251) Teine isik väitis, et tagasimaksmise kohustus teeb diskrimineerivalt vahet täisgraafikuga ja osalise graafikuga võimsusturu üksuste vahel, esiteks seetõttu, et futuuriturgudel juba müüdud võimsust (mis ei hõlma nappuseaegseid hindu) ei vabastata tagasimaksmise kohustusest, ja teiseks seetõttu, et nende võimsusturu üksuste jaoks, kes ei kasuta täisgraafikuid, on kehtestatud „deklareeritud turuhind“, kehtestades seega praktikas mitu täitmishinda.

3.5.1.5. Vahepealne hinnapiir

(252) Üks huvitatud isik väljendas muret, et vahepealse hinnapiiri kehtestamine moonutab enampakkumisel konkurentsi, sest mõne olemasoleva võimsuse puhul, mis nõuab investeeringuid majandusliku kasumlikkuse säilitamiseks, ei pruugi olla tagatist „puuduoleva raha“ kättesaamiseks ja need võimsused võivad olla sunnitud turult lahkuma.

(253) Ühe huvitatud isiku sõnul on kolmeaastaste lepingute investeerimiskünnise (praegu 177 eurot/kW) ja vahepealse hinnapiiri (praegu eeldatavalt 21–31 eurot/kW) vahel oluline investeerimislünk, mis põhjustab diskrimineerimise investeeringuid nõudvate olemasolevate võimsuste suhtes, mille puhul võib olla samuti tegemist märkimisväärse „puuduoleva rahaga“.

3.5.1.6. Otsene piiriülene võimsus

(254) Kaks huvitatud isikut märkisid, et otsese piiriülese osalemise võimaldamine võib avaldada põhjendamatut negatiivset mõju konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele.

(255) Nende huvitatud isikute sõnul võib otsene piiriülene osalemine vähendada stiimuleid investeerida ülekandevõimsusesse. Peale selle võib meede kahjustada turgude liitmist, kuna reservvõimsuse mehhanism võib tekitada olukorra, kus võimsusepakkujad otsivad juurdepääsu kõige atraktiivsemale turule, millega on otsene ja ainuõiguslik ühendus. Meetmes tuleks arvesse võtta ka seda, kui palju võib süsteemidevaheline ühendus võimalikku tootmise piisavuse probleemi lahendada.

3.6. **Vastavus elektrienergia määrusele**

3.6.1. *Artikli 24 lõike 1 tõlgendamine*

(256) Elektrienergia määruse artikli 24 lõike 1 kohaselt võivad liikmesriigid lisada piisavuse hindamisse tundlikke elemente, mis on seotud „riikliku elektrienergia nõudluse ja -pakkumise [eripäraga]“. Algatamisotsuses väljendas komisjon kahtlust, kas reservvõimsuse mehhanism on artikli 24 lõikega 1 kooskõlas, sest Belgia 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus kasutati EU-HiLo stsenaariumi, mis põhineb Prantsusmaa elektrivarustust käsitlevatel eeldustel. Viis huvitatud isikut esitasid kriitilisi märkusi selle kohta, kuidas komisjon on elektrienergia määruse artikli 24 lõiget 1 tõlgendanud, märkides, et see on liiga piirav.

(257) Nende huvitatud isikute väitel kinnitab Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika, et riiklikel ressursside piisavuse hinnangutel peab olema piirkondlik ulatus ja need võivad hõlmata täiendavaid tundlikke elemente. Selles ei täpsustata ega piirata nende täiendavate tundlike elementide olemust. Nagu on mainitud nimetatud metoodika artikli 3 lõikes 6, võivad need tundlikud elemendid hõlmata paljusid eelduste muutusi kogu asjaomasel geograafilisel alal, sealhulgas sisendandmetega (nagu ülesseatud võimsused) seotud erinevate eelduste muutusi.

(258) Üks huvitatud isik märkis, et ka keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunistes aastateks 2014–2020 ([85]) (edaspidi „riigiabi suunised“) on otsesõnu kinnitatud, et ressursside piisavuse hindamisel tuleks arvesse võtta „mitmel allikal, sealhulgas naabersüsteemidel põhineva tootmise mõju [hindamist]“.

3.6.2. *Järkjärguline lõpetamine*

(259) Kaks huvitatud isikut juhtisid tähelepanu sellele, et seadusandlikes või õigusaktides ei ole ühtegi sätet reservvõimsuse mehhanismi järkjärgulise lõpetamise kohta.

3.7. **Muud märkused**

3.7.1. *Kestlikkus*

(260) Kaks huvitatud isikut väitsid, et reservvõimsuse mehhanismis gaasile reserveeritud võimsuse suur osakaal ei ole kooskõlas eesmärgiga vähendada liidu CO_2 heidet ja kaotada järk-järgult fossiilkütuste toetused kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe, riigiabi suuniste ja Belgia föderaalvalitsuse toetusega kliimaneutraalsuse saavutamiseks 2050. aastaks.

3.7.2. *Tuumaenergia kasutamise järkjärguline lõpetamine*

(261) Üks huvitatud isik märkis, et Belgia kaalub 2 GW tuumaenergia säilitamist, kui esimeste võimsuse enampakkumiste hindamisaruandest ilmneb ootamatu probleem seoses energiavarustuskindlusega. Selle isiku sõnul tõstatab see hulga küsimusi reservvõimsuse mehhanismi vajaduse ja ülesehituse kohta.

3.7.3. *Kestus*

(262) Üks huvitatud isik märkis, et pikaajaliste lepingute sõlmimise viisis tuleks võtta arvesse seda, et ressursside piisavuse probleem aasta lõikes väheneb, ja vältida mis tahes seotuse efekti.

(263) Üks huvitatud isik viitas lepingute kestusele (15 aastat), mis võib olla pikem kui meetme enda kestus (10 aastat) ja oleks tema arvates vastuolus meetme ajutise iseloomuga.

4. **BELGIA MÄRKUSED**

(264) Selles osas tehakse kokkuvõte Belgialt 22. oktoobril 2020 algatamisotsuse kohta saadud märkustest ja 24. detsembril 2020 kolmandate isikute tähelepanekute kohta saadud märkustest. Ka sisaldab see osa ajakohastatud teavet, mille Belgia esitas 28. jaanuaril 2021, 1. märtsil 2021, 13. ja 27. aprillil 2021, 4., 5., 19. ja 26. mail 2021 ning 17. augustil 2021.

([85]) ELT C 200, 28.6.2014, lk 1, mida on korrigeeritud komisjoni vastu võetud parandusega (ELT C 290, 10.8.2016, lk 11). Komisjon võttis 2. juulil 2020 vastu teatise, millega pikendati riigiabi suuniste kehtivust 31. detsembrini 2021 ja muudeti neid. Vt teatis C(2020) 4355 final.

4.1. **Meetme vajalikkus**

(265) Belgia sõnul näitab tema analüüs, mida toetab põhivõrguettevõtja seisukoht, et tuumaenergia võimsuse (mis moodustab praegu üle poole Belgia soojusenergia tootmisvõimsusest) järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise tõttu aastatel 2022–2025 mõjutaks reservvõimsuse mehhanismi puudumine negatiivselt Belgia elektrienergia varustuskindlust. Põhivõrguettevõtja analüüsist sõltumatult kinnitavad seda vajadust ka mitu muud teadlaste, tehnoloogiainstituutide ja föderaalse planeerimisbüroo uuringut aastatel 2017–2020.

(266) Belgia märkis, et nii EU-HiLo stsenaarium kui ka ELi põhistsenaarium näitasid märkimisväärset probleemi energiavarustuskindlusega, st Belgia õiguses kehtestatud võimsusvajaku ootuse kriteeriumist kolm korda suuremat võimsusvajaku ootust, ning see põhjendab vajadust sekkumise järele reservvõimsuse mehhanismi abil.

(267) Belgia märkis, et ACER kiitis metoodika, millel Euroopa ressursside piisavuse hinnang / riiklik ressursside piisavuse hinnang peaks põhinema, heaks alles 2. oktoobril 2020. ACERi metoodika sisaldab märkimisväärseid muudatusi ja näeb seetõttu ette järkjärgulise rakendamise, mis tähendab, et esimene Euroopa ressursside piisavuse hinnang, mis avaldatakse 2021. aasta lõpus, hõlmab üksnes teatavaid ACERi metoodika aspekte. ENTSO-E näeb ette, et Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika rakendatakse täielikult 2023. aastaks.

(268) Belgia väitel ei saa temalt eeldada ACERi Euroopa ressursside piisavuse hinnangu ja riikliku ressursside piisavuse hinnangu metoodika täielikku rakendamist varasemates uuringutes, sest metoodika ei olnud sel ajal veel teada. Belgia tõi esile, et paljusid metoodikast tulenevaid olulisi elemente, näiteks majandusliku elujõulisuse hindamist, voopõhist modelleerimist, tõenäosuslikku modelleerimist ja arengusuundumusi teistes riikides, rakendati sellegipoolest juba enne metoodika heakskiitmist.

(269) Belgia vaidlustas väite, et reservvõimsuse mehhanismi ei tohiks enne Euroopa ressursside piisavuse hinnangu avaldamist rakendada. Belgia sõnul võivad liikmesriigid teha ka täiendavaid riiklikke hindamisi ja hinnata reservvõimsuse mehhanismi vajadust sellise riikliku ressursside piisavuse hinnangu alusel ning nad ei saa oodata, kuni Euroopa ressursside piisavuse hinnangut täielikult rakendatakse (kavandatud 2023. aastaks).

(270) Varustuskindluse normi kohta märkis Belgia, et ACER avaldas saamata jäänud energia hinna ja uue turule siseneja kulude arvutamise metoodika ning varustuskindluse normi kindlaksmääramise metoodika alles 2. oktoobril 2020. Seetõttu ei ole ajaliselt võimalik reservvõimsuse mehhanismi peatada, kuniks uut varustuskindluse norm kindlaks määratakse. Lisaks lasub lõplik vastutus energiavarustuskindluse soovitud taseme kehtestamise eest liikmesriigil.

(271) Riiklikes piisavusuuringutes kasutatud kliima-aastate kohta selgitas Belgia, et avaldatud metoodika puudumise tõttu kasutati nendes uuringutes ühtsuse huvides sama kliimateabe andmebaasi, mida kasutati piisavuse prognoosis.

(272) Turult saadavate tulude kohta märkis Belgia, et kuni 2019. aastat hõlmavates olemasolevates riiklikes piisavusuuringutes mudeldatakse eeldatavaid tulusid, kasutades kõigi mudelis hõlmatud aastate mediaantulusid. Kuigi seda lähenemisviisi on lihtsustatud, võib seda vaadelda kui eeldatavate tulude kajastust, milles võetakse arvesse hinnariske, mida ACERi metoodikas peetakse oluliseks elemendiks.

(273) Mis puudutab hinnapiirmäärasid ja kogu turu mudeldamist üldiselt, siis selgitas Belgia, et riiklikes piisavusuuringutes kasutatud ülesehitus on identne Euroopa tasandil kasutatava struktuuriga (ENTSO-E, viiepoolne energiafoorum). Seda peetakse parimaks võimalikuks lähenemisviisiks, mis kajastab Euroopa turu ülesehitust, sealhulgas määratud elektriturukorraldajate poolt seatud tehnilisi pakkumispiire.

(274) Mis puudutab nappusest juhinduva hinnakujunduse funktsiooni, siis nagu on märgitud Belgia ajakohastatud rakenduskavas, kaalub Belgia, millises ulatuses võiks sellise algatuse ette näha. Belgia selgitas, et riiklik reguleeriv asutus ja põhivõrguettevõtja teevad praegu sellekohast uuringut.

(275) Belgia märkis, et juba 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus kasutati parimaid olemasolevaid prognoose paindlikkuse ja meretuuleenergia kasutuselevõtu kohta kooskõlas riikliku energia- ja kliimakavaga ning kohaldati 70 % minRAMi reeglit. Põhistsenaariumis arvestatakse sellega, et kõik Euroopa riigid täidavad selle reegli õigel ajal.

(276) Ressursside piisavuse probleemi kohta märkis Belgia, et kuigi on õige, et uuringud näitavad konkreetselt arvutatud võimsusvajaduse kõikumist, ei pisenda see fakti, et võimsuse vajadus 2025. aastal nõuab sekkumismeetmeid, mis on suunatud ka uuele võimsusele.

(277) Värskeimast piisavuse ja paindlikkuse uuringust nähtub, et vajadus võimsuse järele suureneb aastatel 2025–2032.

4.2. **Meetme asjakohasus**

4.2.1. *Vahendi valik*

(278) Belgia ei jaga mõne huvitatud isiku seisukohta, et kogu turgu hõlmavale reservvõimsuse mehhanismile tuleks eelistada strateegilist reservi.

(279) Belgia viitas 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringule, milles uuriti stsenaariumi „energiapõhine turg + strateegiline reserv“ ja stsenaariumi „energiapõhine turg + reservvõimsuse mehhanism“. Uuringus jõuti järeldusele, et stsenaariumi „energiapõhine turg + strateegiline reserv“ korral ei oleks energiavarustuskindluse kriteerium täidetud.

4.2.2. *Meetme avatus kõikidele asjaomastele võimsusepakkujatele*

(280) T-2 enampakkumise kohta selgitas Belgia, et nagu ka teistes liikmesriikides, kus on olemas reservvõimsuse mehhanism, võimaldavad T-4 ja T-1 enampakkumine osaleda mehhanismis kõigil, nii pikema kui ka lühema täitmisajaga tehnoloogialahendustel ning annavad liikmesriigile suhtelise kindluse, et tarneaastal on energiavarustuskindluse tagamiseks võimalik hankida piisavas mahus võimsust. Mahtude jaotamine T-1 ja T-2 enampakkumise vahel võib konkurentsi nendel enampakkumistel ülemääraselt vähendada.

(281) Seoses ülesseatud võimsuse kasutamisega investeerimiskünnise arvutamiseks märkis Belgia, et mitmeaastaste lepingute sõlmimine võimsusturu üksustega, kes annavad suurema panuse energiavarustuskindlusesse, on kooskõlas reservvõimsuse mehhanismi üldise eesmärgiga.

(282) Belgia leiab, et kui ülesseatud võimsuse asemel võetaks investeerimiskünnise arvutamisel arvesse võimsusturu üksuse pakutavat ümberhinnatud võimsust, saavutaksid suure ümberhindamisteguriga võimsused mitmeaastaste lepingute investeerimiskünnise lihtsamini. See annaks neile teistega võrreldes eelise, kuigi osutatakse sama teenust.

(283) Seoses asjaoluga, et muudest toetusmeetmetest kasu saavad võimsusepakkujad ei vasta reservvõimsuse mehhanismis osalemise tingimustele, märkis Belgia, et koostootmisvõimsustele mõlemas mehhanismis osalemise võimaldamine tekitaks nende võimsuste ülemäärase hüvitamise riski, mis tekitaks reservvõimsuse mehhanismi enampakkumistel ka ebaõiglase konkurentsieelise.

4.3. **Ergutav mõju**

4.3.1. *Rahastamiskõlblikud investeerimiskulud*

(284) Seoses tähelepanekuga, et pikema kestusega lepingute puhul ei tohiks kulutused, mis võimaldavad võimsusel täita keskkonnanorme, olla rahastamiskõlblikud, selgitas Belgia, et selle ettepaneku eesmärk on tagada uute ja olemasolevate võimsuste võrdne kohtlemine seoses võimsuste liigitamisega pikema kestusega lepingutes.

4.4. **Meetme proportsionaalsus**

4.4.1. *Hangitav maht*

(285) Belgia sõnul põhines valik, mis puudutab reservvõimsuse mehhanismiga seotud mahu kalibreerimist (võrdlusstsenaarium) esimese enampakkumise jaoks, föderaalse majandusasjade teenistuse nõuandel. Selles nõuandes võetakse arvesse Prantsusmaa tuumaenergia väiksemat kättesaadavust, mis ei ole nii tõsine kui põhivõrguettevõtja pakutu (ja vähem tõsine kui mõõtmisstsenaarium, mida on viimastel aastatel Belgia strateegilise reservi suuruse kindlaksmääramiseks kasutatud).

(286) Belgia väitis, et tema riikliku elektrivarustuse erijooned on kõrge omavahelise ühendatuse määr ja suur impordist sõltuvus. Peale selle märkis ta, et Prantsusmaa tuumavõimsuse mittekättesaadavus on ainus arvesse võetud tundlik element, kuigi Belgia näeb naaberriikides mitut muud riski (nt kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kiirenemine, viivitused võrgutaristu või uue võimsuse kasutuselevõtul).

(287) Belgia märkis, et võrdlusstsenaariumi valikut reguleerib kuningliku dekreedi eelnõu artikkel 4, mis käsitleb enampakkumise võrdlusstsenaariumi kindlaksmääramise metoodikat. Iga enampakkumise puhul hõlmab võrdlusstsenaariumi koostamine kolme allpool kirjeldatud etappi ja stsenaariumi suhtes korraldatakse avalik konsultatsioon:

a) stsenaariumide / tundlike elementide valik viimase Euroopa ressursside piisavuse hinnangu ja/või riikliku ressursside piisavuse hinnangu põhjal.

— Esimese (2021. aasta) enampakkumise jaoks valiti stsenaarium 2019. aasta piisavuse prognoosist (viimane kättesaadav Euroopa uuring, mille üle konsulteeriti Euroopa tasandil);

b) kõige asjakohasematest kättesaadavatest allikatest pärit andmete ja eelduste ajakohastamine.

— Esimese (2021. aasta) enampakkumise jaoks kasutati viiepoolse energiafoorumi 2020. aasta üldisest piisavuse hinnangust ([86]) saadud ajakohastatud andmeid;

c) Belgia energiavarustuskindlust mõjutada võivate täiendavate tundlike elementide valimine.

— Esimese (2021. aasta) enampakkumise puhul eemaldati võimsus, mis vastab kahele Prantsusmaa tuumaelektrijaama reaktorile, lähtudes sellest, mida tehti viiepoolse energiafoorumi uuringus, et ühtlustada Prantsusmaa tuumapargi kohta tehtud varasemate/eeldatavate tähelepanekutega, mida ei ole küll eespool punktides a ja b nimetatud, kuid mida Prantsusmaa põhivõrguettevõtja kasutab Prantsusmaa riiklikus ressursside piisavuse hinnangus („Bilan Prévisionnel 2019“ ([87])).

(288) Belgia märkis, et viiepoolse energiafoorumi 2020. aasta üldises piisavuse hinnangus on esitatud „väike tuumaenergiaga seotud tundlikkus“, et jäljendada Prantsusmaa põhivõrguettevõtja poolt piisavuse hindamiseks kasutatud põhistsenaariumi. Selle tundlikkuse puhul leitakse, et täiendav mittekättesaadav tuumaenergia võimsus on 1 700 MW.

(289) Belgia väitis, et reservvõimsuse mehhanismi jaoks valitud tundlikkus vastab Prantsusmaa riikliku ressursside piisavuse hinnangu põhistsenaariumist pärit andmetele ja eeldustele. Seetõttu tuleks seda pidada kõige sobivamaks põhistsenaariumiks ka Belgia puhul, kuna kõnealune ajakohastamine on kooskõlas kõige asjakohasematest kättesaadavatest allikatest pärit andmete ja eeldustega. Seetõttu ei tohiks seda liigitada mitte „HiLo juhtumiks“, vaid usutavaks põhistsenaariumiks.

(290) Väite kohta, et parameetrid, mille alusel määratakse kindlaks enampakkumisel hangitav võimsuse maht, tuleks heaks kiita reguleeriva asutuse ettepaneku alusel, märkis Belgia, et ette on valmistatud reservvõimsuse mehhanismi seaduse muudatus, millega see kinnitatakse. Kuni see muudatus ametlikult heaks kiidetakse, on elektrienergia määrus juba täidetud, st reguleeriv asutus avaldas 2020. aasta märtsis ettepaneku mahuparameetrite kindlaksmääramise metoodika kohta ning 2021. aasta veebruariks koostab reguleeriv asutus ettepaneku esimese enampakkumise nõudluskõvera kohta.

(291) Reservvõimsuse mehhanismi muudetud seadus avaldati 19. märtsil 2021. Kuninglik dekreet mahuparameetrite kindlaksmääramise metoodika kohta avaldati 30. aprillil 2021. CREG esitas mahuparameetreid käsitleva ettepaneku 30. aprillil 2021. 30. aprillil 2021 anti välja ministri käskkiri juhistega tarneaasta 2025 T-4 enampakkumise korraldamiseks.

(292) Belgia väitis, et arutluskäik, mille kohaselt liikmesriik ei saa reguleeriva asutuse ettepanekust kõrvale kalduda, on väide, millel puudub elektrienergia määruses õiguslik alus ja mis on vastuolus liikmesriigi vastutusega energiavarustuskindluse eest.

4.4.2. *Rahastamismehhanism*

(293) Belgia selgitas, et praegu ei ole Belgias paigaldatud piisavalt nutiarvesteid, et võimaldada tippkoormuseaegsel tarbimisel põhinevat rahastamismehhanismi. Reservvõimsuse mehhanismi seadust on muudetud nii, et sellise mudeli saaks kasutusele võtta 2025. aastal. Belgia selgitas veel, et ta vaatab selle uuesti läbi 2023. aastal, mil avaldatakse aruanne nutiarvestite kasutuselevõtu kohta.

([86]) https://www.elia.be/en/news/press-releases/2020/05/20200520_third-regional-generation-adequacy-assessment-report.
([87]) https://assets.rte-france.com/prod/public/2020-06/bp2019_synthegse_12_1_0.pdf.

(294) Seoses väitega, et salvestusvahendid tuleks vabastada avaliku teenindamise kohustusest rahastada reservvõimsuse mehhanismi, selgitas Belgia, et tegemist on elektri salvestamisele kohaldatavate tariifide ja maksude laiema küsimusega. Sellega seoses kinnitas Belgia, et ta kohaldab puhta energia paketis (nt Euroopa Parlamendi direktiivis (EL) 2019/944) ette nähtud suuniseid ja eeskirju ning energia maksustamise direktiivis (nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ) sätestatud erandeid.

4.5. **Konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju vältimine**

4.5.1. *Meetme avatus kõikidele asjaomastele võimsusepakkujatele*

4.5.1.1. Agregeerimine

(295) Väite kohta, et agregeerimist takistavad mitmeaastaste lepingute puhul kehtivad valikukriteeriumid, täpsemalt öeldes reegel, et kogu portfelli jaoks määrab lepingu kestuse koondportfellis olev kõige lühema kestusega lepinguga hõlmatud vara, märkis Belgia, et kuningliku dekreedi eelnõu ja reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirju muudetakse, et võimaldada pikema kestusega lepingutega hõlmatud võimsuste puhul, mis soovitakse agregeerida, valida pikema kestusega leping.

(296) Seda kohandati kuninglikus dekreedis, millega kehtestatakse investeerimiskünnised, investeerimiskulude rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid ja järjestamismenetlus, ning reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjades.

(297) Päevagraafiku kohustusega võimsuste agregeerimise keelu kohta märkis Belgia, et praegu ei tundu olevat asjakohane seda ülesehituse elementi muuta, kuid ta palub anda reservvõimsuse mehhanismi hinnangutes selle keelu kohta korrapäraselt uut teavet, et vajaduse korral lubada muudatuste tegemist. Belgia sõnul on sellesse kategooriasse kuuluvate üksuste suhtes alati kohaldatud ja eeldatavasti kohaldatakse ka edaspidi spetsiaalseid koordineerimismenetlusi. Need menetlused hõlmavad MW täpsusega päevagraafiku kohustust, katkestuste kavandamise ranget koordineerimist ja kohustust anda võimsus kasutusse näiteks tasakaalustamiseks. See meetod tagab võrgu hästi koordineeritud toimimise reaalajas. Selliste üksuste eraldi vaatlemine võimaldab vooge nõuetekohaselt prognoosida ja konkreetsete piirangutega võimalikult tõhusalt toime tulla, samal ajal kui agregeeritud kogumis oleks see vaade n-ö hägune ja muudaks võrgu toimimise vähem selgeks ja vähem tõhusaks.

(298) Lisaks on reservvõimsuse mehhanismi struktuur kalibreeritud kas ühte või teise kategooriasse kuuluvate võimsuste jaoks ning kättesaadavuse seiret tehakse vastavalt nende olukorrale energiaturul. Sellest olemasolevast eristamisest kõrvalekaldumine võib tuua kaasa mitmes aspektis keerulisema ja potentsiaalselt vähem kindla struktuuri. Näiteks on raske ette näha, kuidas kehtiks sellise võimsusturu üksuse suhtes tagasimaksmise kohustus, kuna võimsusturu koondüksuse kaks osa võivad kuuluda erineva korra alla.

4.5.1.2. Investeerimiskünnised

(299) Seoses investeerimiskünnistega, millega määratakse kindlaks juurdepääs pikema kehtivusajaga lepingutele, märkis Belgia, et ta analüüsib eri elemente põhjalikumalt ja teavitab Euroopa Komisjoni, kuidas ta eelistab edasi tegutseda.

(300) 11. juunil 2021 avaldas Belgia kuningliku dekreedi, milles võetakse arvesse huvitatud isikute märkusi investeerimiskünniste kohta.

(301) Väite kohta, et investeeringud, mis loovad paindlikkust või suurendavad ümberhinnatud võimsust, suurendamata samal ajal ülesseatud võimsust, peaksid samuti olema rahastamiskõlblikud kulud, märkis Belgia, et kuna reservvõimsuse mehhanism on võimsusturg, mitte energiaturg, siis lähtub Belgia eeldusest, et rahastamiskõlblikud on ainult need investeeringud, mis võimsust säilitavad või suurendavad. Näiteks i) tarbimiskaja puhul võivad pikema kestusega lepingu saada investeeringud, mis võimaldavad suurendada ülesseatud võimsust (maksimaalse tarbimise (maksimaalne väljavool) ja minimaalse väljavoolu (tühistamatu marginaal) vahe), ning ii) soojusenergiaseadmete puhul ei ole investeeringud, mille eesmärk on suurendada töökindlust ja seega ümberhindamist, rahastamiskõlblikud samamoodi, nagu need ei ole rahastamiskõlblikud tarbimiskaja puhul.

(302) Belgia märkis, et kuigi need kulud ei täida pikema kestusega lepingu saamise kriteeriume, võib neid võimsuse pakkumishinnas arvesse võtta.

4.5.1.3. Ümberhindamistegurid

(303) Ümberhindamistegurite kohta märkis Belgia, et esmapilgul väiksemat ümberhindamistegurit selgitab asjaolu, et energiapiiranguga tehnoloogialahenduste ümberhindamised on väiksemad, kui nende osakaal süsteemis/riigis suureneb. Selliste tehnoloogialahenduste suure osakaalu tõttu ei piirdu nende panus nappuse hetkedega. Võrreldes teiste riikidega, kus reservvõimsuse mehhanism on rakendatud, on Belgias suurim energiapiiranguga ressursside osakaal ja reservvõimsuse mehhanismi võrdlusstsenaariumi kohaselt suureneb see veelgi (2025. aastal 30 % võrreldes vähem kui 10 %ga Prantsusmaal, Ühendkuningriigis ja Iirimaal). Seda suundumust, et mida suurem on energiapiiranguga ressursside osakaal, seda väiksem on ümberhindamistegur, kinnitavad ka teised riigid/piirkonnad, näiteks Iirimaa või Ühendkuningriik.

(304) Belgia selgitas veel, et kavandatud ümberhindamistegurite kohta oodatakse reguleeriva asutuse arvamust ning et põhivõrguettevõtja korraldas 2021. aasta jaanuari alguses kõigile huvitatud isikutele sellel teemal rakkerühma koosoleku.

(305) 30. aprillil 2021 avaldatud ministri otsuses, millega anti juhised tarneaastat 2025 puudutava T-4 enampakkumise kohta, esitati ajakohastatud ümberhindamistegurid ja nähti energiapiirangutega võimsuste jaoks ette suuremad ümberhindamistegurid, võttes arvesse nende maksimaalset tarneaega.

4.5.1.4. Tagasimaksmise kohustus

(306) Tagasimaksmise kohustuse kohta selgitas Belgia, et täitmishinna kujundamise üle on reservvõimsuse mehhanismi rakkerühmas arvukaid arutelusid peetud. Arutelude tulemusel leitud lahenduse eesmärk on saavutada tasakaal kahe kaalutluse vahel:

a) ühelt poolt on tagasimaksmise kohustus Belgia reservvõimsuse mehhanismi põhiomadus, mille aluseks on varustuskindluse võimalused, ning juhusliku kasumi vältimiseks peaks olema reaalne võimalus, et tippkoormuseaegsete hindade korral kohaldatakse täitmishinda;

b) teiselt poolt ei tohiks võimsusi reservvõimsuse mehhanismist välja jätta, kui need aktiveeritakse alles siis, kui turuhind on täitmishinna tasemest kõrgem.

4.5.1.5. Omamaise võimsuse vahepealne hinnapiir

(307) Vahepealse hinnapiiri kohta märkis Belgia, et ta uurib erandite tegemise mehhanismi kehtestamise võimalust.

(308) 30. aprillil 2021. aastal avaldatud kuninglikus dekreedis on sätestatud erandite tegemise menetlus ja mehhanism nende isikute jaoks, kes suudavad tõendada, et nende „puuduoleva raha“ summa on suurem, kui on võimalik tänu vahepealsele hinnapiirile tagasi saada.

4.5.2. *Ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu*

(309) Belgia sõnul järgitakse piiriüleste võimsusepakkujatega reservvõimsuse mehhanismi raames sõlmitud lepingutest saadud tulude jaotamisel ja kasutamisel täielikult elektrienergia määruses, eelkõige selle artikli 26 lõikes 9 sätestatud eeskirju.

(310) Belgia märkis, et otsuseid tulude jaotamise kohta põhivõrguettevõtjate vahel teevad riiklikud reguleerivad asutused. Seda, kuidas Belgia põhivõrguettevõtja ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu kasutab, reguleerib tariifimetoodika, mis näeb ette, et kogutulu katab reguleeritud tegevuse jätkumiseks vajalikud kulud.

(311) Belgia märkis, et kui tulusid jagatakse naaberriikide põhivõrguettevõtjatega, reguleerib nende tulude kasutamist elektrienergia määrus.

(312) Belgia kinnitas ka, et ta järgib ACERi otsust nr 36/2020, milles on muu hulgas sätestatud sisenemisvõimsuse jaotamisest saadava tulu jagamise metoodika.

4.5.3. *Välismaise võimsuse vahepealne hinnapiir*

(313) Belgia märkis, et kaudsele välismaisele võimsusele üheaastaste lepingute piirangu seadmine paistab olevat põhjendatud, kuna ei ole võimalik tagada, et mitmeaastase lepingu kehtivusajal on konkreetse piiri jaoks piisavalt piiriüleseid lepinguid.

(314) Belgia märgib, et kui kaudsete välismaiste võimsuste suhtes vahepealse hinnapiiri üldise kohaldamise tagajärjel ei soovi osalejad osaleda, võidakse kaaluda teatatud struktuuri muutmist (näiteks näha ette erandite tegemise mehhanismi).

(315) Põhjenduses 308 nimetatud erandite tegemise mehhanismi kohaldatakse ka kaudsete välismaiste võimsuste suhtes.

4.5.4. *Otsene piiriülene võimsus*

(316) Belgia märkis, et koostatud on reservvõimsuse mehhanismi seaduse muudatus, millega nähakse otsese välismaise võimsuse osalemise eeltingimusena ette, et Belgia ja selle liikmesriigi vahel sõlmitakse leping, kelle territooriumil see võimsus asub. Leping peaks ühelt poolt andma Belgiale kindluse, et võimsuse omanik täidab tehnilisi, korralduslikke ja finantstingimusi, ning teiselt poolt andma võimsuse asukohaliikmesriigile kindluse, et osalemine ei tekita probleeme tema energiavarustuskindluses ega ülekandevõime piiratuse juhtimises.

(317) Seda muudatust sisaldav reservvõimsuse mehhanismi seadus avaldati 19. märtsil 2021.

4.6. **Vastavus elektrienergia määrusele**

4.6.1. *Artikli 24 lõike 1 tõlgendamine*

(318) Belgia märkis, et kättesaadavates ressursside piisavuse uuringutes on arvesse võetud välismaiste võimsustega seotud tundlikkust. Belgia leiab, et selline arvessevõtmine on täielikus kooskõlas elektrienergia määrusega, sest suurt sõltuvust impordist tuleks käsitada kui „riikliku elektrienergia nõudluse ja -pakkumise eripära“, nagu on märgitud elektrienergia määruse artikli 24 lõikes 1. Seda toetab riikliku ressursside piisavuse hinnangu nõutav piirkondlik ulatus.

4.6.2. *Järkjärguline lõpetamine*

(319) Seoses reservvõimsuse mehhanismi järkjärgulise lõpetamise klausliga väitis Belgia, et võttes arvesse reservvõimsuse mehhanismi ülesehitust, võiksid ja peaksid lepingud liikuma nullmääraga tasu suunas.

(320) Nagu põhjenduses 218 märgitud, on Belgia võtnud kohustuse lisada elektriseadusesse sätte, mille kohaselt juhul, kui kolme järjestikuse aasta jooksul ei ole sõlmitud ühtegi uut võimsuslepingut vastavalt elektriseaduse artikli 7 *undecies* paragrahvile 11, siis alates järgmisest aastast reservvõimsuse mehhanismi raames uusi enampakkumisi ei korraldata.

4.7. **Muud märkused**

4.7.1. *Kestlikkus*

(321) Belgia selgituse kohaselt on reservvõimsuse mehhanism kavandatud nii, et see on tehnoloogianeutraalne ning selle raames ei reserveerita võimsust gaasiseadmetele. Lisaks on tehtud kavandamisel palju valikuid, et tagada võrdsed tingimused ja aktiivselt edendada uuenduslike tehnoloogialahenduste, näiteks nõudluse juhtimise ja muude paindlikkuse vormide osalemist. Näiteks nähakse struktuuris ette märkimisväärse võimsuse reserveerimine T-1 enampakkumisele, mis võimaldab lühema täitmisajaga tehnoloogialahendustel, näiteks nõudluse juhtimisel või akudel, paremini enampakkumisel osaleda. Hinnanguliselt on 100 % kättesaadav maht üle 1,5 GW, mis on pärast ümberhindamistegurite kohaldamist üle 3 või 4 GW. T-1 enampakkumisele reserveeritud osa on teiste Euroopa riikidega võrreldes märkimisväärselt suurem, näiteks Ühendkuningriik eraldas tarneaastal 2018/2019 T-1 enampakkumisele 2,5 GW võrreldes T-4 enampakkumisele eraldatud 48,6 GWga. Iirimaa reservvõimsuse mehhanismi raames on ette nähtud, et 2–5 % nõutavast võimsusest reserveeritakse T-1 enampakkumisele.

(322) Nagu on märgitud põhjenduses 109, on fossiilkütustel töötavad uued käitised, mis täidavad 15-aastaste lepingute saamise tingimused, seotud Euroopa Liidu ja/või Belgia seatud eesmärkidega vähendada kasvuhoonegaaside heidet, et saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus.

(323) Belgia märkis lisaks, et ta on töötanud nn energiapiiranguga tehnoloogialahenduste arendamiseks välja atraktiivse keskkonna (nt võimalusega osaleda tugiteenuste turgudel või hõlbustamisega energia ülekandmise mehhanismi abil). See on toonud kaasa nõudluse juhtimise suure osakaalu ja see kasvab veelgi, kuna ette on nähtud lisada 2025. aastaks süsteemi täiendav salvestamismaht ja tarbimiskaja.

(324) Belgia elektrivõrkude ühendatuse tase on praegu ligikaudu 24 % ja see peaks 2030. aastaks suurenema 33 %ni.

4.7.2. *Tuumaenergia kasutamise järkjärguline lõpetamine*

(325) Belgia märkis, et teatis põhineb endiselt tuumaenergia kasutamise järkjärgulisel täielikul lõpetamisel. Belgia selgitas veel, et kõigist kohandamisettepanekutest, mis pärast 2021. aasta novembri lõpuks tehtavat hindamist esitatakse, teavitatakse.

4.7.3. *Kestus*

(326) Belgia väitis, et seega on peamine põhjus, miks pikaajalised lepingud kasutusele võeti, eesmärk luua võrdsed võimalused olemasolevatele, renoveeritud ja uutele võimsustele. Soov tagada sellised võrdsed tingimused käib nii esimese enampakkumise kui ka järgnevate enampakkumiste kohta.

(327) Seoses lepingute kestuse (15 aastat) ja meetme ajutise laadiga (10 aastat) märkis Belgia, et tuleb teha vahet ühelt poolt lepingu kestusel ja teiselt poolt enampakkumiste heakskiidetud korraldusel.

5. **MEETME HINDAMINE**

5.1. **Riigiabi olemasolu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses**

(328) Algatamisotsuses asus komisjon esialgsele seisukohale, et meede kujutab endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Belgia ega ükski huvitatud isik ei seadnud seda seisukohta kahtluse alla.

(329) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 on riigiabi määratletud kui „igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi“.

(330) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaldamisalasse kuuluv riigiabi on siseturuga kokkusobimatu, kui see „kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, [...], kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust“.

(331) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõigetes 2 ja 3 on loetletud konkreetsed asjaolud, mille puhul abi on või seda võib siiski pidada siseturuga kokkusobivaks. Punktis 5.3 on esitatud komisjoni hinnang selle kohta, kas mõni neist asjaoludest on käesoleval juhul kohaldatav.

5.1.1. *Riigiga seostatavus ja rahastamine riigi ressurssidest*

(332) Selleks et meetmeid saaks pidada riigiabiks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, peavad need a) olema seostatavad riigiga ja b) hõlmama riigi ressursse. Viimati nimetatud tingimus tähendab, et abi peab andma vahetult riik või riigi poolt määratud või asutatud avalik-õiguslik või eraõiguslik isik ([88]). Nagu on selgitatud punktis 2.2, kehtestati reservvõimsuse mehhanism föderaalseadusega, mis võeti vastu 22. aprillil 2019 ja millega muudeti 29. aprilli 1999. aasta föderaalset elektriseadust Belgia elektrituru korralduse kohta (esmane õigusakt).

([88]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, Steinike & Weinlig *vs.* Saksamaa, 76/78, EKL 1977, lk 595, punkt 21; kohtuotsus, Euroopa Kohus, PreussenElektra, C-379/98, EKL 2001, lk I-2099, punkt 58; kohtuotsus, Euroopa Kohus, Achema, C-706/17, ECLI:EU:C:2019:407, punkt 47 jj.

Selle reservvõimsuse mehhanismi mitu rakendussätet on sätestatud teisestes õigusaktides: kuninglikes dekreetides, ministri käskkirjades ning reguleeriva asutuse heaks kiidetud turueeskirjades ja lepingutes. Kõigi nende teiseste õigusaktide õiguslik alus on eespool nimetatud föderaalne elektriseadus. Järelikult on meede seostatav Belgia riigiga.

(333) Algatamisotsuses asus komisjon esialgsele seisukohale, et reservvõimsuse mehhanismi rahastatakse riigi ressurssidest. Belgia ei vaidlustanud seda seisukohta.

(334) Punktis 2.12.2 kirjeldatud rahastamismehhanismiga loob Belgia riik süsteemi, kus põhivõrguettevõtja kulud, mis on seotud reservvõimsuse mehhanismiga, hüvitatakse täielikult võrgutariifidest, millel on maksutaolise lõivu tunnused. Riik kehtestab tõepoolest seadusega elektritarbimisele lisatasu võrgutariifide kaudu (vt põhjendused 208 ja 209). Ühelt poolt on elektriseaduses sätestatud, et põhivõrguettevõtja on kohustatud koguma neid tariife otse võrgu kasutajatelt (vt põhjendus 208). Teiselt poolt peavad võrgu kasutajad, kelle suhtes tariife kohaldatakse, seda maksma (vt põhjendus 210). Lisaks, nagu on rõhutatud põhjenduses 208, lähtuvad kohustuslikud võrgutariifid riigist selles mõttes, et riik ei piirdunud sellega, et teha eraõiguslike isikute rühmale kohustuslikuks makse, mille kehtestas ja mida haldas selline eraõiguslike isikute ühendus, mida käsitletakse kohtuasjades Pearle ([89]) ja Doux Élevage ([90]) . Seega on vastavalt Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas Saksamaa *vs.* Euroopa Komisjon võrgutariifid seadusega kehtestatud maks ([91]).

(335) Seega asub komisjon seisukohale, et reservvõimsuse mehhanismi rahastatakse riigi ressurssidest, kuna seda rahastatakse riigi kehtestatud maksutaolisest lõivust saadavast tulust, mida hallatakse ja jaotatakse vastavalt õigusaktide sätetele. Kui liikmesriigi õiguses nõutakse tasu edasikandmist teatavale isikute rühmale, on tasu kohustuslik ja seega on kogutud vahendid riigi ressursid ([92]).

5.1.2. *Teatavatele ettevõtjatele või teatavate kaupade tootmisele antud majanduslik eelis (valikuline eelis)*

(336) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on eelis mis tahes majanduslik kasu, mida ettevõtja tavalistes turutingimustes, st ilma riigi sekkumiseta ei saaks ([93]).

(337) Reservvõimsuse mehhanismi enampakkumisel edukaks osutunud pakkujad saavad reservvõimsuse mehhanismi raames tasu, mida nad ei saaks, kui nad jätkaksid tegutsemist elektriturul tavapärastel majandustingimustel, müües üksnes elektrit ja tugiteenuseid. Seetõttu annab meede majandusliku eelise ettevõtjatele, kes on reservvõimsuse mehhanismi enampakkumistel olnud edukad. See eelis on valikuline, st see soosib ainult teatavaid ettevõtjaid, nimelt reservvõimsuse mehhanismi enampakkumistel edukaid pakkujaid, kes on võrreldavas faktilises ja õiguslikus olukorras muude võimsusepakkujatega, kes kas ei saanud osaleda või ei osalenud reservvõimsuse mehhanismi enampakkumistel või kes osalesid enampakkumistel, kuid seda edutult.

(338) Lisaks sellele antakse meetmega valikuline eelis ainult teatavatele ettevõtjatele, kes suudavad aidata lahendada kindlakstehtud piisavuse probleemi, sest väiksemad kui 1 MW võimsused (vt põhjendus 69) ei saa reservvõimsuse mehhanismis otse osaleda (st ilma agregeerimiseta, vt põhjendus 72), kuigi ka need võimsused võivad aidata kindlakstehtud piisavuse probleemi vähendada. Reservvõimsuse mehhanismis osalemise miinimumkünnise olemasolu tõttu, isegi kui see muudetakse madalamaks (põhjendus 70), jäävad mõned võimsused tulevikus otsesest (st ilma agregeerimiseta) osalemisest jätkuvalt kõrvale. Lisaks jäetakse reservvõimsuse mehhanismist välja välismaised võimsused, mis asuvad muudes kui naaberliikmesriikides (vt põhjendus 199). Seega annab meede valikulise eelise ka sellest vaatenurgast.

([89]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, Pearle jt, C-345/02, ECLI:EU:C:2004:448.
([90]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, Doux Élevage ja Coopérative agricole UKL-ARREE, C-677/11, ECLI:EU:C:2013:348.
([91]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, Saksamaa Liitvabariik *vs.* Euroopa Komisjon, C-405/16 P, ECLI:EU:C:2019:268, punkt 68.
([92]) Vt kohtuotsus, Euroopa Kohus, Saksamaa Liitvabariik *vs.* Euroopa Komisjon, C-405/16 P, ECLI:EU:C:2019:268, punktid 68 ja 72; kohtuotsus, Euroopa Kohus, Achema jt, C-706/17, ECLI:EU:C:2019:407, punkt 57, ja kohtuotsus, Üldkohus, FVE Holýšov I jt *vs.* komisjon, T-217/17, ECLI:EU:T:2019:633, punkt 111.
([93]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 11. juuli 1996, SFEI jt, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, punkt 60; kohtuotsus, Euroopa Kohus, 29. aprill 1999, Hispaania *vs.* komisjon, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, punkt 41.

5.1.3. *Konkurentsi ja kaubanduse moonutamine liidus*

(339) Meede võib moonutada konkurentsi ja mõjutada siseturu piires kaubandust. Elektri tootmine ning elektri hulgi- ja jaemüügiturg on liidus konkurentsile avatud tegevused ([94]). Seega võib selle sektori ettevõtjale riigi ressurssidest antav mis tahes eelis mõjutada liidusisest kaubandust ja moonutada konkurentsi.

5.1.4. *Järeldus ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohase hindamise kohta*

(340) Seetõttu on meede ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi.

5.2. **Abi seaduslikkus**

(341) Teatades meetmest enne selle rakendamist, on Belgia ametiasutused täitnud oma ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikest 3 tuleneva kohustuse.

5.3. **Meetme kokkusobivus siseturuga**

(342) Komisjon hindas teatatud meedet ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c ja riigiabi suuniste alusel. Eelkõige hindas komisjon meedet riigiabi suuniste ([95]) jaotise 3.9 alusel, milles on sätestatud tootmise piisavuse tagamiseks antava abi eritingimused.

(343) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c on sätestatud, et komisjon võib tunnistada siseturuga kokkusobivaks „abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega“. Seega peab ELi toimimise lepingu selle sätte alusel antav siseturuga kokkusobiv abi aitama kaasa teatava majandustegevuse arengule. Lisaks ei tohiks abi moonutada konkurentsi viisil, mis on vastuolus ühiste huvidega.

5.3.1. *Majandustegevuse arengule kaasa aitamine*

(344) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt peab meede aitama kaasa teatava majandustegevuse arengule ([96]).

(345) Teatatud meetmega toetatakse majandustegevuse arengut elektrisektoris, ergutades otseselt piisavate investeeringute tegemist uude ja olemasolevasse tootmis-, salvestamis- ja tarbimiskaja võimsusesse, et tagada elektrienergia varustuskindlus. Võib eeldada, et kõrvalmõjuna ergutab meetmega toetatav elektrienergia varustuskindlus majandustegevust üldisemalt, sest elektrienergia varustuskindlus toob kasu mitmesugustele majandustegevustele, mille sisendiks on elektrienergia.

(346) Teatatud abikava aitab kaasa majandustegevuse arengule, nagu on nõutud ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c.

5.3.2. *Majandustegevuse hõlbustamine ja ergutav mõju*

(347) Abil on ergutav mõju, kui see motiveerib abisaajat oma käitumist muutma, et arendada teatavat abi saavat majandustegevust, ja kui käitumise muutust ilma abita ei toimuks ([97]). Täpsemad juhised selle kriteeriumi tõlgendamiseks on esitatud riigiabi suuniste punktis 227 koostoimes jaotisega 3.2.4.

([94]) Vt elektrienergia määrus ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125).

([95]) Riigiabi suuniste punkti 16 lisati teatises C(2020) 4355 (final) järgmine lause: „Siiski kehtivad käesolevad suunised selliste ettevõtjate suhtes, kes ei olnud raskustes 31. detsembril 2019, kuid kes sattusid raskustesse ajavahemikul 1. jaanuar 2020 kuni 30. juuni 2021“.

([96]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. september 2020, Austria *vs.* komisjon, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, punktid 20 ja 24.

([97]) Vt selle kohta riigiabi suuniste punktid 49 ja 144.

(348) Belgia esitas tootmise piisavuse hinnangu, mis näitas, et vastupidise stsenaariumi korral, st kui meedet ei võetaks, jõuaks tootmise piisavus 2025. aastal kriitilisele taseme, nagu on näidatud põhjenduses 49. Teisisõnu, ilma meetmeta ei oleks võimsusepakkujad teinud kättesaadavaks võimsust, mis on vajalik Belgia kehtestatud varustuskindluse normi täitmiseks, et tarnida energiat suure koormusega aegadel. Nagu on selgitatud põhjenduses 227, kinnitasid mõned huvitatud isikud vajadust reservvõimsuse mehhanismi järele ja rõhutasid selle vajaduse pakilisust.

(349) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu kohaselt on energiapõhise turu kaudu 2025. aastaks kättesaadav ainult väga väike osa täiendavast võimsusest (põhjendus 50).

(350) Seega on meetmel ergutav mõju uute võimsuste turule toomiseks. Meede ergutab uusi ja olemasolevaid turuosalisi aitama kaasa energiavarustuskindluse eesmärgi saavutamisele.

(351) Peale selle antakse abi kooskõlas riigiabi suuniste punktiga 52 võistupakkumise alusel. Jaotises 2.5 kirjeldatud enampakkumisprotsess on mittediskrimineeriv ja avatud igat liiki võimsusele.

(352) Lisaks sellele tekitab punktis 2.7.3 kirjeldatud tagasimaksmise kohustus rahalise stiimuli olla nappuse ajal kättesaadav. Samuti on Belgia kehtestanud kättesaadavuse kohustuse täitmise tagamiseks tarne-eelsel perioodil ja tarneperioodi ajal tehtava kättesaadavuse seire menetlused (vt punktid 2.8.1 ja 2.8.2) ning asjakohased katsed ja karistused (kirjeldatud punktides 2.8.3 ja 2.8.4).

(353) Komisjon nõustub huvitatud isikult saadud märkustega, milles osutatakse, et kooskõlas riigiabi suuniste punktiga 53 ei tohiks investeeringud, mis on vajalikud juba vastu võetud keskkonnanormide täitmise saavutamiseks, olla pikema kestusega lepingute puhul rahastamiskõlblikud (vt põhjendus 238).

(354) Seepärast väljendab komisjon heameelt kuningliku dekreedi muudatuse üle, millega kehtestatakse investeerimis-künnised, investeerimiskulude rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid ja järjestamismenetlus. Muudetud kuninglikus dekreedis on sätestatud, et reservvõimsuse mehhanismi raames on rahastamiskõlblikud üksnes kulud, mis tehakse liidu tulevaste standarditega kohandumiseks (vt põhjendus 142).

(355) Komisjon leiab, et meetmel on ergutav mõju, mis muudab abisaajate käitumist abiga toetatava teatava majandustegevuse arendamise suunas.

5.3.3. *Vastavus liidu õiguse muudele sätetele*

(356) Riigiabi, mis on vastuolus liidu õiguse sätete või üldpõhimõtetega, ei saa pidada siseturuga kokkusobivaks ([98]).

(357) Kui riigiabi meede (sh selle rahastamisviis, kui see on ette nähtud kõnealuse abi jaoks) hõlmab aspekte, mis on lahutamatult seotud abi eesmärgiga ja mis rikuvad muid liidu õiguse sätteid, võib selline rikkumine mõjutada kõnealuse riigiabi siseturuga kokkusobivuse hinnangut ([99]). Käesoleval juhul võib see küsimus tekkida seoses ELi toimimise lepingu artiklitega 30 ja 110 ning elektrienergia määruse teatavate sätetega. Seepärast peab komisjon kontrollima, kas reservvõimsuse mehhanismi aspektid võivad neid liidu õiguse sätteid rikkuda ja kui võivad, siis kas sellised aspektid on lahutamatult seotud reservvõimsuse mehhanismi raames antava abi eesmärgiga.

5.3.3.1. Vastavus aluslepingu artiklitele 30 ja 110

(358) Komisjon asus algatamisotsuses esialgsele seisukohale, et teatatud abimeetmete rahastamismehhanismiga ei seata piiranguid, mis rikuksid ELi toimimise lepingu artikli 30 või 110 nõudeid. Komisjon ei saanud ühtegi seda seisukohta vaidlustavat märkust.

([98]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. september 2020, Austria *vs.* komisjon, C-594/18, EU:C:2020:742, punkt 44.

([99]) Vt komisjoni otsus riigiabi juhtumis SA.40029 (2014/N) „Reintroduction of the winding-up scheme, compensation scheme, Model I and Model I – H1 2015“ (ELT C 136, 24.4.2015, lk 4), põhjendus 25. Vt komisjoni otsus riigiabi juhtumis SA.42215 (2015/N) „Prolongation of the Greek financial support measures (Article 2 law 3723/2008)“ (ELT C 277, 21.8.2015, lk 11), põhjendus 29.

(359) Kui riigiabimeede või selle tingimused (sh selle rahastamisviis, kui see on meetme lahutamatu osa) tooks vältimatult kaasa ELi õiguse rikkumise, ei saa nimetatud abi siseturuga kokkusobivaks kuulutada, nagu on märgitud riigiabi suuniste punktis 29. Energeetika valdkonnas peavad kõik maksud, mille eesmärk on rahastada riigiabi meedet, vastama eelkõige ELi toimimise lepingu artiklite 30 ja 110 nõuetele. Seepärast on komisjon kontrollinud, kas teatatud abimeetmete rahastamismehhanism on ELi toimimise lepingu artiklitega 30 ja 110 kooskõlas.

(360) Nagu on selgitatud põhjenduses 334, loob Belgia riik süsteemi, kus põhivõrguettevõtja kulud, mis on seotud reservvõimsuse mehhanismiga, hüvitatakse täielikult võrgutariifidest, millel on maksutaolise lõivu tunnused. Nagu on selgitatud põhjenduses 214, kohaldatakse tariifi MWh eest eurodes makstava summa alusel ühetaoliselt kõigi tarbijate suhtes. Seepärast leiab komisjon, et need tariifid on väga sarnased tarbitud elektrienergia pealt tasutava maksuga.

(361) Seoses ELi toimimise lepingu artiklitega 30 ja 110 tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et oma praeguses arenguetapis ei piira liidu õigus ühegi liikmesriigi vabadust kehtestada maksusüsteem, milles tehakse objektiivsete kriteeriumide alusel, nagu kasutatud tooraine laad või tootmisprotsessid, vahet teatavate toodete vahel, isegi kui need tooted on ELi toimimise lepingu artikli 110 esimese lõigu tähenduses samasugused. Selline vahettegemine on aga liidu õigusega kooskõlas üksnes siis, kui ka selle eesmärgid on kooskõlas liidu õiguse nõuetega ja kui üksikasjalike eeskirjadega välditakse teisest liikmesriigist pärit impordi mis tahes vormis otsest või kaudset diskrimineerimist või konkureerivate kodumaiste toodete mis tahes vormis kaitset ([100]).

(362) Nagu on selgitatud punktis 2.10, lubab Belgia kooskõlas elektrienergia määrusega välismaisel võimsusel, mis asub liikmesriigis, millel on vahetu võrguühendus Belgiaga, osaleda reservvõimsuse mehhanismis alates esimesest tarnest, st alates 2025. aastast.

(363) Võttes arvesse meetme avatust piiriülesele võimsusele, järeldab komisjon, et teatatud abimeetmete rahastamismehhanismiga ei seata piiranguid, mis rikuksid ELi toimimise lepingu artikli 30 või 110 nõudeid.

5.3.3.2. Vastavus elektrienergia määrusele

Vastavus elektrienergia määruse artiklile 20

(364) Elektrienergia määruse artikli 20 lõike 1 kohaselt jälgivad liikmesriigid ressursside piisavust oma territooriumil vastavalt artiklis 23 osutatud Euroopa ressursside piisavuse hindamisele. Selleks et täiendada Euroopa ressursside piisavuse hindamist, võivad liikmesriigid teha ka riiklikke ressursside piisavuse hindamisi vastavalt artiklile 24.

(365) Komisjon märgib, et ENTSO-E ei ole elektrienergia määruse artiklist 23 tulenevat Euroopa ressursside piisavuse hinnangu esitamise kohustust veel täitnud. Seega on ressursside piisavuse probleem Belgias kindlaks tehtud üksnes riikliku ressursside piisavuse hinnangu alusel. Elektrienergia määruse artikli 24 lõike 3 kohast riikliku ressursside piisavuse hinnangu ja Euroopa ressursside piisavuse hinnangu võrdlust, mille eesmärk on kindlaks teha kahe hinnangu võimalikud lahknevused, ei olnud võimalik teha. Nagu on sätestatud elektrienergia määruse artikli 24 lõikes 1, peaks ka riiklik ressursside piisavuse hinnang põhinema elektrienergia määruse artiklis 23 osutatud Euroopa ressursside piisavuse hinnangu jaoks kokkulepitud metoodikal.

(366) 25. juunil 2021 avaldas Elia uue ressursside piisavuse uuringu, mis põhineb Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodikal. 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus tehti kindlaks, et Belgias on alates 2025. aastast ressursside piisavuse probleem.

(367) Liikmesriigid peavad enne reservvõimsuse mehhanismi kehtestamist tuvastama kõik regulatiivsed moonutused või turutõrked, mis on ressursside piisavuse probleem põhjustanud või sellele kaasa aidanud. Liikmesriigid peavad võtma meetmeid tuvastatud moonutuste kõrvaldamiseks ja avaldama nende rakendamise ajakava (elektrienergia määruse artikli 20 lõige 2).

(368) Nagu on kirjeldatud punktis 2.3.4, koostas ja avaldas Belgia rakenduskava, milles on esitatud meetmed regulatiivsete moonutuste või turutõrgete kõrvaldamiseks Belgia elektriturul.

([100]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, Outokumpu, C-213/96, ELK 1998, lk I-1777, punkt 30.

(369) Rakenduskava alusel on Belgia ametiasutused võtnud kohustuse viia läbi mitu tururefor mi, eelkõige selleks, et tugevdada tasakaalustamisturge (vt põhjendus 62), hõlbustada tarbimiskaja (vt põhjendus 64) ja suurendada ühendusvõimsust (vt põhjendus 65).

(370) Belgia võttis ka kohustuse kava avaldada ja jälgida selle kohaldamist, avaldada seire tulemused iga-aastases aruandes ja esitada see aruanne Euroopa Komisjonile. Lisaks võttis Belgia kohustuse järgida rakenduskava isegi pärast seda, kui tuvastatud ressursside piisavuse probleem on lahendatud.

(371) Pärast avalikku konsultatsiooni võttis komisjon 30. aprillil 2020 vastavalt elektrienergia määruse artikli 20 lõikele 5 vastu arvamuse Belgia rakenduskava kohta ([101]). Komisjon leidis oma arvamuses, et Belgia peaks oma tasakaalustamisturgude toimimist veelgi parandama ja muutma selleks oma nappusest juhinduvat hinnakujunduse süsteemi, kaaludes nappusest juhinduv hinnakujunduse kohaldamist ka tasakaalustamisteenuse osutajate suhtes, nagu on märgitud põhjenduses 62, kuid tunnistas ka, et hiljuti on tehtud mitu parandust ja mitu on kavas teha. Nagu on märgitud põhjenduses 62, võttis Belgia oma tasakaalustamatuse hinnakujundusmehhanismis kasutusele nn alfa-komponendi, rakendas tasakaalustamatuse tasaarvestamise ning valmistub ühinema liidu automaatselt aktiveeritavate sageduse taastamise reservide ja käsitsi aktiveeritavate sageduse taastamise reservide tasakaalustamisplatvormidega. Tarbimiskaja kohta leidis komisjon oma arvamuses, et Belgia peaks jätkama vajalike funktsioonidega nutiarvestite kasutuselevõttu, et hõlbustada hinnapõhise tarbimiskaja kasutamist. Nagu on märgitud põhjenduses 64, kohustus Belgia võtma tulevikus kasutusele veelgi rohkem nutiarvesteid. Vastavalt elektrienergia määruse artikli 20 lõikele 5 on need meetmed piisavad, et kõrvaldada Belgia rakenduskavas tuvastatud regulatiivsed moonutused või turutõrked.

(372) Meede on elektrienergia määruse artikliga 20 kooskõlas.

Vastavus elektrienergia määruse artiklile 21

(373) Vastavalt elektrienergia määruse artikli 21 lõikele 1 võivad liikmesriigid muude ressursside piisavusega seotud probleemide lahendamiseks võtta viimase võimalusena, täites eelkõige artikli 21 lõigetes 2–8 sätestatud tingimused, kasutusele reservvõimsuse mehhanismi.

(374) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 21 lõikega 2 korraldas Belgia 2019. aasta oktoobrist detsembrini uuringu, et selgitada välja oma mehhanismi võimaliku mõju naaberliikmesriikidele, konsulteerides naaberliikmesriikidega.

(375) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 20 lõikega 3 hindavad liikmesriigid, kas ressursside piisavusega seotud probleeme saab lahendada strateegilise reservi vormis reservvõimsuse mehhanismiga.

(376) Nagu on märgitud põhjenduses 60, on Belgial praegu kuni 31. märtsini 2022 kehtiv strateegiline reserv. Strateegilise reservi eesmärk on rahuldada tippkoormust talveperioodidel, kui turg seda ei suuda, hoides osa olemasolevast tootmis- ja tarbimiskaja võimsusest väljaspool turgu varuvõimsusena, mis võetakse kasutusele alles siis, kui tasakaalustamisressursid on ammendatud.

(377) Nagu on selgitatud võimsuse tagamise mehhanismide sektoriuuringu lõpparuandes, ([102]) milles on tuvastatud pikaajalised piisavusega seotud probleemid, on probleemide lahendamiseks kõige sobivam reservvõimsuse mehhanism tõenäoliselt kogu turgu hõlmav mahupõhine süsteem. Nagu samas aruandes täpsemalt selgitatud, ei lahendaks strateegiline reserv uute jaamade puhul tuvastatud investeerimisprobleemi. Seevastu võivad kogu turgu hõlmavad reservvõimsuse mehhanismid olla pikemaajaliste piisavusega seotud probleemide lahendamiseks investeeringute soodustamisel tõhusamad.

(378) Võttes arvesse, et 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus tehti kindlaks struktuurne vajadus uue võimsuse järele (vt põhjendused 49 ja 50), leiab komisjon, et strateegilise reservi vormis reservvõimsuse mehhanism ei suudaks lahendada tuvastatud ressursside piisavuse probleemi, mis Belgias alates 2025. aastast tekib.

([101]) Komisjoni arvamus C(2020) 2654 final, https://ec.europa.eu/energy/topics/markets-and-consumers/capacity-mechanisms_et.
([102]) Võimsuse tagamise mehhanismide sektoriuuringu lõpparuanne, SWD(2016) 385 final.

(379) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 20 lõikega 3 ei kehtesta liikmesriigid reservvõimsuse mehhanismi enne, kui artikli 20 lõikes 3 osutatud rakenduskava kohta on saadud komisjonilt artikli 20 lõikes 5 osutatud arvamus.

(380) Nagu on kirjeldatud põhjenduses 371, võttis komisjon 30. aprillil 2020 vastu arvamuse Belgia rakenduskava kohta. Belgia on alustanud ettevalmistusi esimeseks enampakkumiseks T-4, kuid ei ole reservvõimsuse mehhanismi veel kehtestanud.

(381) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 21 lõikega 7, milles nõutakse reservvõimsuse mehhanismi tõhusat ja järkjärgulist lõpetamist juhul, kui kolme järjestikuse aasta jooksul ei sõlmita ühtegi uut lepingut, kehtestas Belgia klausli, mille kohaselt ei korraldata reservvõimsuse mehhanismi raames uusi enampakkumisi, kui kolme järjestikuse aasta jooksul ei ole sõlmitud ühtegi uut võimsuslepingut vastavalt elektriseaduse artikli 7 *undecies* paragrahvile 11 (vt põhjendus 218).

(382) Nagu on kirjeldatud põhjenduses 217, taotleb Belgia riigiabi heakskiitmist kümneks aastaks, st elektrienergia määruse artikli 21 lõikes 8 sätestatud maksimumperioodiks.

(383) Samuti on Belgia võtnud kohustuse jätkata elektrienergia määruse artikli 20 lõikes 3 osutatud rakenduskava kohaldamist pärast reservvõimsuse mehhanismi kehtestamist, nagu on nõutud määruse artikli 21 lõikes 8.

(384) Komisjon järeldab, et meede on elektrienergia määruse artikliga 21 kooskõlas.

Vastavus elektrienergia määruse artiklile 22

(385) Elektrienergia määruse artikli 22 lõikes 1 on sätestatud ülesehituse erijooned, millele iga reservvõimsuse mehhanism peab vastama. Selles artiklis on sätestatud, et reservvõimsuse mehhanism i) on ajutine, ii) ei tekita tarbetuid turumoonutusi ega piira piirkonnaülest kauplemist, iii) ei ole ulatuslikum, kui on vaja piisavuse probleemi lahendamiseks, iv) valib võimsusepakkujad läbipaistva, mittediskrimineeriva ja konkurentsipõhise protsessi abil, v) loob võimsusepakkujatele stiimuleid, et need oleksid eeldatava süsteemistressi korral kättesaadavad, vi) tagab, et tasu määratakse kindlaks konkurentsipõhise protsessi kaudu, vii) kehtestab enne valikuprotsessi alustamist võimsusepakkujate osalemiseks tehnilised tingimused, viii) on avatud kõigi ressursside osalemiseks, sealhulgas salvestamine ja nõudluse juhtimine, mis suudavad pakkuda nõutud tehnilist taset, ning ix) kohaldab asjakohaseid karistusi võimsusepakkujatele, kes ei ole süsteemistressi korral kättesaadavad.

(386) Komisjon väljendas algatamisotsuses kahtlust, kas meede on kooskõlas elektrienergia määruse artikli 22 lõike 1 punktiga c, milles on sätestatud, et reservvõimsuse mehhanism ei tohiks olla ulatuslikum, kui on vaja piisavuse probleemi lahendamiseks.

(387) Nagu on selgitatud põhjenduses 385, on teatatud reservvõimsuse mehhanism ajutine.

(388) Reservvõimsuse mehhanism on kavandatud nii, et selle mõju piirduks poliitikaeesmärkide saavutamiseks vajalikuga ja väldiks elektrituru põhjendamatuid moonutusi. Reservvõimsuse mehhanism on avatud kõigile olemasolevatele ja uutele energiatootjatele, tarbimiskaja ettevõtjatele ja energia salvestajatele. Samuti on reservvõimsuse mehhanism avatud piiriülesele võimsusele. Peale selle sisaldab reservvõimsuse mehhanism mitut meedet, mis on spetsiaalselt vastu võetud turuvõimu kuritarvitamise vältimiseks, näiteks varustuskindluse võimalused, hinnapiirmäärad ja võistupakkumise protsess (vt punktid 2.5 ja 2.7). Lisaks peaksid avatus uuele võimsusele ja pikaajaliste lepingute kättesaadavus tagama, et olemasolevat turgu valitsevat seisundit põhjendamatult ei tugevdada (vt põhjendused 66 ja 117).

(389) Mis puudutab tingimust, et reservvõimsuse mehhanism ei tohiks olla ulatuslikum, kui on vaja piisavuse probleemi lahendamiseks, siis Belgia on reguleeriva asutuse ettepanekul ja kooskõlas elektrienergia määruse artikli 25 lõikega 4 kiitnud heaks parameetrid, millega määratakse kindlaks reservvõimsuse mehhanismi raames hangitava võimsuse maht (vt põhjendused 88 ja 290).

(390) Nagu on märgitud põhjenduses 92, tuleb hangitava võimsuse mahu lõplikul kindlaksmääramisel järgida elektrienergia määruse asjakohaseid sätteid. Selleks et määrata kindlaks tarneperioodiks 2025–2026 korraldataval esimesel T-4 enampakkumisel hangitav maht, kasutas Belgia 2019. aasta piisavuse prognoosi stsenaariumi, mida ajakohastati viiepoolse energiafoorumi 2020. aasta uuringust saadud teabega. Belgia selgitas, et samu tundlikke elemente, mis on seotud Prantsusmaa tuumaenergia võimsuse mittekättesaadavusega, kasutati 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus EU-BASE stsenaariumi puhul (põhjendus 102).

(391) Peale selle, nagu on märgitud põhjenduses 103, on Belgia ametiasutused eraldanud T-4 enampakkumise nõudluskõvera puhul märkimisväärse mahu T-1 enampakkumisele, millega tagatakse, et nõudluskõvera uus kalibreerimine toimub tarneaastale lähemal, ja välditakse liiga suure võimsuse müümist T-4 enampakkumisel. See suur T-1 jaoks reserveeritud kogus võimaldab Belgia ametiasutustel toime tulla väikeste kõrvalekalletega, mis tulenevad uutest sisendandmetest ja metoodika täiustamisest.

(392) Komisjon märgib, et 2021. aasta T-4 enampakkumisel sõlmitakse lepingud ainult 54 % kohta keskmisest tipptarbimisest nappuse hetkedel (vt põhjendus 104).

(393) Komisjon märgib ka, et varustuskindluse normiga määratakse kindlaks, kui palju võimsust müüakse võimsusturul enampakkumisel, ning et varustuskindluse normi arvutamise metoodika kohaselt arvutatud uus varustuskindluse norm ei erine vanast varustuskindluse normist (põhjendus 22).

(394) Nagu on märgitud põhjendustes 28 ja 105, võttis Belgia kohustuse kehtestada vajaduse korral enne 2022. aasta septembrit uus varustuskindluse norm, et kasutada uut varustuskindluse normi hiljemalt 2023. aasta enampakkumisel hangitava mahu kindlaksmääramiseks. Ka võttis Belgia kohustuse kontrollida ja vajaduse korral kohandada T-4 enampakkumisel 2023. aastal ja T-1 enampakkumisel 2026. aastal hangitavaid mahtusid vastavalt 2023. aasta riikliku ressursside piisavuse hinnangu tulemustele. Komisjon kutsub Belgia ametiasutusi üles varustuskindluse normi ja riikliku ressursside piisavuse hinnangu ajakohastamisel ACERiga konsulteerima, et põhjendustes 18 ja 40 nimetatud asjakohaseid ACERi otsuseid paremini mõista.

(395) Eeltoodut ja eelkõige Belgia poolt ametliku uurimismenetluse käigus esitatud täiendavaid märkusi arvesse võttes leiab komisjon, et reservvõimsuse mehhanism ei ole ulatuslikum, kui on vaja piisavuse probleemi lahendamiseks.

(396) Belgia reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjade kohaselt hangitakse võimsust läbipaistva, mittediskrimineeriva ja konkurentsipõhise protsessi abil.

(397) Reservvõimsuse mehhanism loob võimsusepakkujatele stiimuleid, et need oleksid eeldatava süsteemistressi korral kättesaadavad (vt põhjendused 182–186).

(398) Lisaks määratakse tasu kindlaks võistupakkumise protsessi kaudu ning punktis 2.5 kirjeldatud enampakkumisprotsess on mittediskrimineeriv ja avatud igat liiki võimsusele.

(399) Belgia kehtestas enne valikuprotsessi alustamist võimsusepakkujate osalemise tehnilised tingimused. Need tingimused on sätestatud Belgia reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjades (vt põhjendus 12).

(400) Reservvõimsuse mehhanism on avatud kõigile võimsustele, mis võivad ressursside piisavust toetada. See on tehnoloogianeutraalne ja eelkõige avatud nii olemasolevale kui ka uuele võimsusele, energia salvestamisele ja tarbimiskajale. Samuti on reservvõimsuse mehhanism avatud piiriülesele võimsusele.

(401) Nagu on selgitatud põhjenduses 182, on reservvõimsuse mehhanismis ette nähtud karistused, kui võimsus ei ole süsteemistressi korral kättesaadav.

(402) Seetõttu järeldab komisjon, et elektrienergia määruse artikli 22 lõikes 1 sätestatud nõuded on täidetud.

(403) Elektrienergia määruse artikli 22 lõike 3 kohaselt peavad reservvõimsuse mehhanismid lisaks i) olema kavandatud tagama, et kättesaadavuse eest makstav hind võrdsustuks automaatselt nulliga, kui pakutud võimsuse tase vastab eeldatavalt nõudlusele, ii) tasustama osalevaid ressursse üksnes nende kättesaadavuse alusel ja iii) tagama, et võimsuskohustusi saab tunnustatud võimsusepakkujate vahel üle kanda.

(404) Teatatud meede on kogu turgu hõlmav tehnoloogianeutraalne võimsuse tagamise mehhanism, mille raames konkureerivad kõik tunnustatud võimsusepakkujad ühel võimsuse enampakkumisel, et leida kõige madalam jätkusuutlik hind, millega on vajalikku võimsust võimalik tarnida. Kuna enampakkumine on konkurentsipõhine, peaksid hinnad võrdsustuma nulliga, kui pakkumine on nõudluse rahuldamiseks piisav.

(405) Nagu on selgitatud põhjenduses 8, on varustuskindluse võimalustega võimsusepakkujatele makstav võimsustasu fikseeritud tasu selle eest, et nad säilitavad lepingulise võimsuse kättesaadavuse nappuseperioodidel. Seega tasustatakse sellega võimsuse kättesaadavust ja see ei hõlma tasu elektrikoguse eest, mida võimsusepakkujad turul pakuvad.

(406) Nagu põhjenduses 187 kirjeldatud, seab Belgia sisse järelturu, et anda võimsusepakkujatele vahend nende riskijuhtimise parandamiseks reservvõimsuse mehhanismi raames. Järelturul tehtavate tehingute puhul tagatakse kohustuste täielik ülekandmine.

(407) Seetõttu järeldab komisjon, et elektrienergia määruse artikli 22 lõikes 2 sätestatud nõuded on täidetud.

(408) Elektrienergia määruse artikli 22 lõikes 4 on sätestatud CO_2 heite piirnormidega seotud nõuded.

(409) Nagu on selgitatud põhjenduses 107, hõlmavad eelkvalifitseerimise nõuded heite piiramist; võimsusepakkujad, kes ületavad järgmisi heite piirnorme, ei saa võimsuse enampakkumisel osaleda:

a) võimsuste suhtes, mille tootmist alustati 4. juulil 2019 või hiljem, kohaldatakse heite piirnormi 550 g fossiilkütustest pärit CO_2 kWh elektri kohta;

b) võimsuste suhtes, mille tootmist alustati enne 4. juulit 2019, kohaldatakse heite piirnormi 550 g fossiilkütustest pärit CO_2 kWh elektri kohta ja keskmiselt 350 kg fossiilkütustest pärit CO_2 aastas ühe kW ülesseatud elektrivõimsuse kohta.

(410) Komisjon järeldab, et meede on elektrienergia määruse artikliga 22 kooskõlas.

Vastavus elektrienergia määruse artiklile 24

(411) Vastavalt elektrienergia määruse artikli 24 lõikele 1 peavad riiklikud ressursside piisavuse hinnangud olema piirkondliku ulatusega ja põhinema artikli 23 lõikes 3 osutatud metoodikal, eelkõige artikli 23 lõike 5 punktides b–m sätestatul.

(412) Sellega seoses märgib komisjon, et Belgia kõige hiljutisem ressursside piisavuse uuring, st 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring, on piirkondliku ulatusega ja põhineb artikli 23 lõikes 3 osutatud metoodikal.

(413) ACERi otsuse artikli 12 lõike 1 kohaselt rakendatakse Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika täielikult 2023. aasta lõpuks. Seetõttu nähakse ACERi otsusega ette Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika järkjärguline rakendamine tegevuskava alusel, milles kirjeldatakse ACERi otsuse artikli 11 lõikes 8 sätestatud rakendusetappi.

(414) Kuigi Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika kiideti heaks napilt enne seda, kui Belgia viis läbi 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu, lõimiti sellesse uuringusse Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika eri elemendid, mis on esitatud põhjenduses 42.

(415) Komisjon märgib siiski, et 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus mudeldatakse kliiringhinna ülemmäära automaatset tõstmist alles alates 2025. aastast. Belgia on aga näidanud, et isegi kui kliiringhinna ülemmäära hakataks alates 2022. aastast automaatselt tõstma, siis 2025. aastat käsitleva majandusliku elujõulisuse hindamise tulemused ei muutuks. Peale selle võttis Belgia kohustuse tagada, et uues piisavusuuringus, mis avaldatakse 2023. aasta juuniks, võetakse täielikult arvesse dünaamilise hinnatõusu metoodikat alates simulatsiooni perioodi algusest (vt põhjendus 48).

(416) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring põhineb asjakohastel kesksetel võrdlusstsenaariumidel kooskõlas elektrienergia määruse artikli 24 lõikega 1 (vt põhjendus 45).

(417) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 24 lõike 1 punktiga a võivad liikmesriigid lisada piisavuse hindamisse tundlikke elemente, mis on seotud „riikliku elektrienergia nõudluse ja -pakkumise [eripäraga]“.

(418) Komisjon väljendas algatamisotsuses kahtlust, kas reservvõimsuse mehhanism vastab elektrienergia määruse artikli 24 lõikele 1, sest 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus kasutati EU-HiLo stsenaariumi, mis põhineb oletustel välismaise elektritarnete kohta (st Prantsusmaa tuumajaamade täiendava võimsuse mittekättesaadavus).

(419) Mitu huvitatud isikut esitas kriitilisi märkusi selle kohta, kuidas komisjon on elektrienergia määruse artikli 24 lõiget 1 tõlgendanud, märkides, et see tõlgendus on liiga piirav. Huvitatud isikute sõnul kinnitab Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika, et riiklikel ressursside piisavuse hinnangutel peab olema piirkondlik ulatus ja need võivad hõlmata täiendavaid tundlikke elemente. Selles ei täpsustata ega piirata nende täiendavate tundlike elementide olemust. Nagu on mainitud nimetatud metoodika artikli 3 lõikes 6, võivad need tundlikud elemendid hõlmata paljusid eelduste muutusi kogu asjaomasel geograafilisel alal, sealhulgas sisendandmetega (nagu ülesseatud võimsused) seotud erinevate eelduste muutusi (vt põhjendused 256–258).

(420) Belgia väitis, et tema riikliku elektrivarustuse erijooned on kõrge omavahelise ühendatuse määr ja impordist sõltuvus (vt põhjendused 286 ja 318).

(421) Komisjon märgib, et 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring sisaldab tundlikkust seoses Prantsusmaa tuumaenergia võimsuse mittekättesaadavusega, mis on kooskõlas andmetega, mida Prantsusmaa põhivõrguettevõtja kasutas Prantsusmaa riiklikus ressursside piisavuse hinnangus (vt põhjendused 287–289).

(422) Komisjon märgib, et elektrienergia määruse artikli 24 lõikes 1 ja Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodikas on sätestatud nõue, et riiklikel ressursside piisavuse hinnangutel peab olema piirkondlik ulatus, ning et Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika artikli 3 lõikega 6 on antud võimalus täiendada keskseid võrdlusstsenaariume täiendavate stsenaariumide ja/või tundlike elementidega. Peale selle on riigiabi suuniste punkti 224 alapunktis a nõue, et liikmesriik esitaks hinnangu mitmel allikal, sealhulgas naabersüsteemidel põhineva tootmise mõju kohta.

(423) Seda arvesse võttes leiab komisjon, et välismaiste elektritarnetega seotud täiendavate tundlike elementide kasutamine riiklikes ressursside piisavuse hinnangutes ei ole elektrienergia määruse artikli 24 lõike 1 punktiga a vastuolus.

(424) Nagu on selgitatud põhjenduses 365, ei olnud võimalik teha artikli 24 lõike 3 kohaselt nõutavat võrdlust riikliku ressursside piisavuse hinnangu ja Euroopa ressursside piisavuse hinnangu vahel, kuna ENTSO-E ei esitanud Euroopa ressursside piisavuse hinnangut.

(425) Komisjon järeldab, et meede on elektrienergia määruse artikliga 24 kooskõlas.

Vastavus elektrienergia määruse artiklile 25

(426) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 25 lõikega 1 peavad liikmesriigid reservvõimsuse mehhanismide kohaldamisel järgima varustuskindluse normi.

(427) Nagu on märgitud põhjenduses 22, on Belgia kehtestanud varustuskindluse normi, mille kohaselt on võimsusvajaku ootus kolm tundi.

(428) Elektrienergia määruse artikli 25 lõikes 2 on sätestatud, et varustuskindluse normi määrab kindlaks liikmesriik või liikmesriigi määratud pädev asutus reguleeriva asutuse ettepaneku põhjal. Varustuskindluse norm peab lähtuma artikli 23 lõikes 6 sätestatud metoodikast.

(429) Varustuskindluse norm kehtestati kuningliku dekreediga, mis käsitleb saamata jäänud energia hinda ja uue turule siseneja kulude väärtuste kindlaksmääramist ja heakskiitmist reguleeriva asutuse ettepaneku põhjal (vt põhjendus 20). Põhjenduses 21 selgitatud põhjustel erineb kehtestatud varustuskindluse norm veidi reguleeriva asutuse kavandatud normist. Elektrienergia määruse artikkel 25 seda aga ei välista.

(430) Belgia arvutas varustuskindluse normi artikli 23 lõikes 6 sätestatud metoodika alusel.

(431) Elektrienergia määruse artikli 25 lõike 3 kohaselt arvutatakse varustuskindluse norm, kasutades vähemalt saamata jäänud energia hinda ja uue turule siseneja kulusid teatava ajavahemiku jooksul ning see esitatakse kui „eeldatavasti mittetarnitav energia“ ja „eeldatav võimsuse puudujääk“.

(432) Elektrienergia määruse artikli 2 punkti 9 kohaselt on saamata jäänud energia hind hinnanguline maksimaalne elektrihind väljendatuna eurodes MWh kohta, mida tarbijad on nõus maksma elektrikatkestuse ärahoidmise eest.

(433) Nagu on märgitud põhjenduses 25, korraldas CREG maksevalmidust käsitleva uuringu, kuid uuringu piiratust arvesse võttes sai selle tulemusi kasutada ühtse saamata jäänud energia hinna kindlaksmääramisel vaid piiratud ulatuses. Belgia võttis kohustuse saamata jäänud energia hinda uue maksevalmiduse uuringu alusel ajakohastada ja kehtestada vajaduse korral uus varustuskindluse norm enne 2022. aasta septembrit (vt põhjendus 28).

(434) Seepärast leiab komisjon, et varustuskindluse norm on kooskõlas elektrienergia määruse artikli 25 lõikega 3 kehtestatud saamata jäänud energia hinna prognoosi ja uue turule siseneja eeldatavate kulude põhjal (vt põhjendused 23 ja 24).

(435) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 25 lõikega 4 kiidab liikmesriik või liikmesriigi määratud pädev asutus reservvõimsuse mehhanismide kohaldamisel reguleeriva asutuse ettepanekul heaks parameetrid, mille alusel määratakse kindlaks reservvõimsuse mehhanismi raames hangitava võimsuse kogus.

(436) Nagu on selgitatud põhjendustes 86 ja 290, tegi CREG ettepaneku reservvõimsuse mehhanismi ostumahtude kindlaksmääramise parameetrite väljaselgitamise metoodika kohta.

(437) Komisjon järeldab, et meede on elektrienergia määruse artikliga 25 kooskõlas.

Vastavus elektrienergia määruse artiklile 26

(438) Kooskõlas elektrienergia määruse artikli 26 lõikega 1 saavad teises liikmesriigis asuvad võimsusepakkujad vahetult piiriüleselt osaleda muudes reservvõimsuse mehhanismides kui strateegilised reservid ning kui see on tehniliselt teostatav, siis ka strateegilistes reservides, vastavalt selles artiklis sätestatud tingimustele.

(439) Elektrienergia määruse artikli 26 lõikega 2 antakse aga liikmesriikidele luba nõuda, et välismaine võimsus asuks liikmesriigis, millel on otsene võrguühendus selle liikmesriigiga, kes reservvõimsuse mehhanismi kohaldab.

(440) Belgia lubab välismaisel võimsusel, mis asub Belgiaga otsest võrguühendust omavas liikmesriigis, osaleda reservvõimsuse mehhanismis alates esimesest tarneaastast, st alates 2025. aastast. Belgia sõnul võeti elektrienergia määruse artikli 26 lõikes 11 nimetatud metoodika, ühised eeskirjad ja tingimused vastu alles 2020. aasta detsembris ning nende rakendamiseks ja piiriüleseks osalemiseks vajalike ettevalmistuste tegemiseks tuleks ette näha mõistlik aeg. Kuna põhivõrguettevõtjad ei ole veel jõudnud vajalikke lepinguid sõlmida, ei ole olnud võimalik korraldada piiriülest osalemist alates esimesest T-4 enampakkumisest. Belgia ametiasutuste väitel on aga teatav kogus reserveeritud T-1 enampakkumisele, millega tagatakse, et piiriülene võimsus saab siiski osaleda ja panustada alates esimesest tarneaastast (vt põhjendus 189).

(441) Komisjon küsis algatamisotsuses selgitusi selle kohta, kuidas võimsuse ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu kasutatakse ja kuidas seda tulu põhivõrguettevõtjate vahel jagatakse.

(442) Belgia selgitas, et ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu kasutatakse ja jagatakse vastavalt elektrienergia määruses, eriti selle artikli 26 lõikes 9 sätestatud eeskirjadele.

(443) Lisaks kinnitas Belgia, et ta järgib ACERi otsust nr 36/2020, milles on sätestatud tehnilised kirjeldused piiriüleseks osalemiseks reservvõimsuse mehhanismides, sealhulgas sisendvõimsuse jaotamisest saadava tulu jagamise metoodika.

(444) Seega on meede elektrienergia määruse artikliga 26 kooskõlas.

5.3.3.3. Järeldus liidu õiguse muudele sätetele vastavuse kohta

(445) Meede on kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 30 ja 110 ning elektrienergia määrusega.

(446) Seega ei riku teatatud meede asjakohast liidu õigust.

5.3.4. *Abi on kavandatud nii, et selle mõju konkurentsile ja kaubandusele on piiratud*

5.3.4.1. Vajadus riigi sekkumiseks

(447) Riigiabi suuniste jaotise 3.2.2 kohaselt peab liikmesriik tõendama, et riigi sekkumine on vajalik, ja eelkõige seda, et abi on vajalik sellise turutõrke kõrvaldamiseks, mis jääks muidu lahendamata.

(448) Komisjon väljendas algatamisotsuses kahtlust, kas ressursside piisavuse probleem on piisavalt täpselt kindlaks tehtud ning kas Belgia ametiasutused on seda nõuetekohaselt analüüsinud ja kvantifitseerinud, eelkõige seoses riigiabi suuniste punktidega 221 ja 222. Neid kahtlusi toetasid mitu huvitatud isikut, kes seadsid kahtluse alla ka kavandatud reservvõimsuse mehhanismi vajalikkuse ja/või mõõtme (vt põhjendused 227–234).

(449) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu kohaselt tekib Belgial alates 2025. aastast, kui tuumaenergia kasutamine on järk-järgult lõpetatud, piisavuse probleem ja struktuurne vajadus uue võimsuse järele. Keskse stsenaariumi „EU-BASE“ kohaselt on see vajadus 2025. aastal 2 GW ja suureneb 2032. aastaks järk-järgult 3,9 GWni (vt põhjendus 49). 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuring avaldati 2021. aasta juunis ning see põhineb Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodikal (vt riigiabi suuniste punkt 221).

(450) Nüüd, kus ACER on Euroopa ressursside piisavuse hinnangu metoodika heaks kiitnud (vt põhjendus 40), ei ole komisjoni kahtlustel seoses EU-HiLo stsenaariumi rõhutamisega 2019. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus või nõuetekohase vastupidise stsenaariumi puudumisega ressursside piisavuse probleemi ulatuse hindamisel Belgia 2019. aasta piisavuse prognoosis enam alust, sest metoodilised erinevused on nüüd ühtlustatud ühes ühtses kindlamas metoodikas, mis kinnitab piisavuse probleemi olemasolu.

(451) Kuigi kaks huvitatud isikut väitsid, et varasemates Belgia ressursside piisavuse uuringutes ei võetud arvesse oodatavat ressursside nappuse funktsiooni (põhjendus 230), ei olnud tol ajal sellist nõuet. Vastavalt komisjoni arvamusele Belgia rakenduskava kohta kutsutakse Belgiat siiski üles kaaluma oma nappusest juhinduva hinnakujunduse süsteemi asjakohast muutmist hiljemalt 1. jaanuariks 2022. Sellega seoses võtab komisjon teadmiseks reguleeriva asutuse ja põhivõrguettevõtja käimasoleva töö, mis puudutab võimsuse tasakaalustamiseks nappusest juhinduva hinnakujunduse funktsiooni kasutuselevõtmist Belgias.

(452) Belgia elektrivõrkude ühendatuse tase on praegu ligikaudu 24 % ja see peaks 2030. aastaks suurenema 33 %ni. Nagu on märgitud põhjenduses 323, soodustab Belgia ka nn energiapiiranguga tehnoloogialahenduste arendamist, näiteks võimalusega osaleda tugiteenuste turgudel või hõlbustamisega energia ülekandmise mehhanismi abil. See on toonud kaasa nõudluse juhtimise suure osakaalu.

(453) Lisaks sellele, nagu on kirjeldatud punktis 2.3.4, on Belgia ametiasutused võtnud kohustuse viia läbi mitu tururefor mi, eelkõige selleks, et tugevdada tasakaalustamisturge (vt põhjendus 62), hõlbustada tarbimiskaja (vt põhjendus 64) ja suurendada ühendusvõimsust (vt põhjendus 65).

(454) Nendest reformidest hoolimata on 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus tehtud kindlaks Belgia ressursside piisavust ohustavad riskid, viitega põhjenduses 22 kirjeldatud varustuskindluse normile. 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringu kohaselt saab ainult väga väikest osa uuest võimsusest saavutada 2025. aastaks energiapõhise turu kaudu.

(455) Seetõttu leiab komisjon, et Belgia on kooskõlas riigiabi suuniste punktiga 223 tõendanud, miks ei suuda turg ilma sekkumiseta piisavat võimsust veel pakkuda.

(456) Riigiabi suuniste punktis 224 on sätestatud nõue, et komisjon võtaks arvesse mitmesuguseid hinnanguid, mis liikmesriigil tuleb esitada mitmel allikal põhineva tootmise mõju, tarbijate osalemise, süsteemidevahelise ühenduse ja muude elementide kohta, mis võivad põhjustada või süvendada tootmise piisavuse probleemi.

(457) 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus on arvesse võetud kõiki praeguseid ja kavandatud turusuundumusi ning uusimaid kavandatud poliitikaeesmärke, mis on rakenduskavasse lisatud või millele on rakenduskavas osutatud seoses kõigi nelja riigiabi suuniste punktis 224 nimetatud elemendiga.

(458) Nagu on selgitatud põhjenduses 454, tehakse 2021. aasta piisavuse ja paindlikkuse uuringus nendest reformidest hoolimata kindlaks riskid, mis ohustavad Belgia ressursside piisavust võrreldes sellega, mida oleks vaja kolmetunnise võimsusvajaku ootuse eesmärgi saavutamiseks.

(459) Komisjon leiab, et teatatud meede on vajalik kooskõlas riigiabi suuniste jaotisega 3.9.2.

5.3.5. *Meetme asjakohasus*

(460) Üldpõhimõtte kohaselt on riigiabi meede asjakohane, kui see on kavandatud viisil, mis võimaldab tuvastatud turutõrked nõuetekohaselt kõrvaldada. Riigiabi suuniste punktides 225 ja 226 on täpsustatud, et tootmise piisavuse tagamiseks antava abi kontekstis tähendab see, et abi peaks katma üksnes elektritootja osutatava teenuse kättesaadavust ning et meede peaks olema avatud ning andma piisavaid stiimuleid nii olemasolevatele kui ka tulevastele elektritootjatele ja ettevõtjatele, kes kasutavad asendatavaid tehnoloogialahendusi, nagu tarbimiskaja või energia salvestamise lahendused.

(461) Käesolevas jaos analüüsitakse kõigepealt, kas kogu turgu hõlmav reservvõimsuse mehhanism on tuvastatud piisavuse probleemi lahendamiseks kõige sobivam valik (käesoleva otsuse punkt 5.3.5.1). Seejärel analüüsitakse, kas reservvõimsuse mehhanismi konkreetne ülesehitus on kooskõlas eespool nimetatud riigiabi suuniste erinõuetega (käesoleva otsuse punkt 5.3.5.2).

5.3.5.1. Reservvõimsuse mehhanismi kui vahendi asjakohasus

(462) Nagu on öeldud põhjenduses 235, märkisid mõned huvitatud isikud, et strateegiline reserv aitaks kindlakstehtud piisavuse probleemi paremini lahendada kui kogu turgu hõlmav reservvõimsuse mehhanism. Belgia leidis seevastu, et strateegiline reserv ei kõrvaldaks aluseks olevaid turutõrkeid (vt põhjendused 278 ja 279).

(463) Nagu on märgitud põhjenduses 60, on Belgial praegu kuni 31. märtsini 2022 kehtiv strateegiline reserv. Strateegilise reservi eesmärk on rahuldada tippkoormust talveperioodidel, kui turg seda ei suuda, hoides osa olemasolevast tootmis- ja tarbimiskaja võimsusest väljaspool turgu varuvõimsusena, mis võetakse kasutusele alles siis, kui tasakaalustamisressursid on ammendatud.

(464) Nagu on selgitatud põhjendustes 377 ja 378, siis paistab, et selliste struktuurimuutuste kontekstis nagu tuumaenergia tootmise järkjärguline lõpetamine on kõige tõhusam lahendus varustuskindluse tagamiseks Belgias kogu turgu hõlmav reservvõimsuse mehhanism, mille puhul võimsusturg täiendab energiaturgu.

5.3.5.2. Reservvõimsuse mehhanismi konkreetse ülesehituse asjakohasus

Tasu makstakse üksnes võimsuse kättesaadavaks tegemise teenuse eest

(465) Riigiabi suuniste punkti 225 kohaselt tuleks meetme raames maksta tasu pelgalt võimsuse kättesaadavaks tegemise teenuse eest.

(466) Algatamisotsuses jõudis komisjon esialgsele seisukohale, et meede tagab tasu võimsuse kättesaadavuse teenuse eest. Belgia ega ükski huvitatud isik ei seadnud komisjoni seisukohta kahtluse alla.

(467) Reservvõimsuse mehhanismist tasustatakse võimsuse kättesaadavust ja see ei hõlma tasu elektrikoguse eest, mida võimsusepakkujad turul pakuvad.

(468) Seega on meede riigiabi suuniste punktiga 225 kooskõlas.

Meetme avatus kõikidele asjaomastele võimsusepakkujatele

(469) Riigiabi suuniste punktis 226 on sätestatud, et reservvõimsuse mehhanismid peaksid i) olema avatud erinevatele tehnoloogialahendustele, ii) võtma arvesse, millisel määral võiks ülekandevõimsus lahendada kindlakstehtud tootmise piisavuse probleemi, ning iii) andma piisavaid stiimuleid nii uuele kui ka olemasolevale võimsusele.

(470) Nagu on märgitud põhjenduses 66, on see mehhanism kava kohaselt avatud kõigile võimsustele, mis võivad toetada ressursside piisavust, see on tehnoloogianeutraalne ning on eelkõige avatud nii olemasolevale kui ka uuele võimsusele, energia salvestamisele ja tarbimiskajale. Lubatud on võimsuse, sealhulgas erinevate tehnoloogialahenduste abil saadud võimsuse agregeerimine. Samuti võivad kõik tehnoloogialahendused osaleda kõigil tarneperioodiga seotud enampakkumistel (nii T-4 kui ka T-1).

(471) Belgia võttis hulga meetmeid, et tagada kõikidele tehnoloogialahendustele võimalus osaleda enampakkumistel. Eelkõige võtab komisjon teadmiseks otsuse reserveerida osa hangitavast mahust T-1 enampakkumisele, et soodustada tarbimiskaja pakkujate osalemist. Lisaks on T-4 enampakkumisel ette nähtud „tõendamata võimsuse“ erikategooria (mis on avatud kõikidele tehnoloogialahendustele, mis ei nõua päevaseid programme ega individuaalset osalemist, kuna need on süsteemi jaoks olulised), et edendada ka selliste võimsuste osalemist, mille puhul võib olla raskem tagada nõutud standardset valmidusastet juba T-4 enampakkumisel (vt põhjendused 83 ja 98).

(472) Mis puutub taastuvatesse energiaallikatesse, siis on nii olemasolevatel kui ka uutel taastuvatest energiaallikatest toodetud võimsuse pakkujatel õigus reservvõimsuse mehhanismis osaleda, välja arvatud juhul, kui nad saavad tegevusabi sihtotstarbeliste riigiabi kavade kaudu (vt põhjendus 205).

(473) Pärast algatamisotsuse avaldamist väitis üks huvitatud isik, et osalemise tingimustele vastavad võimsuse omanikud (näiteks üle 1 MW võimsusega koostootmisjaamad) jäetakse osalejate hulgast välja, kui nad saavad roheliste sertifikaatide ja/või koostootmise sertifikaatide kaudu teataval ajavahemikul tegevusabi (vt põhjendus 237).

(474) Komisjon leiab, et koostootmise sertifikaadid ongi juba välja töötatud selleks, et katta koostootmisjaamade käitajatele tekkivad vajalikud kulud ja ergutada nende jätkuvat tegevust. Selleks et vältida abi kumuleerumist ja sellest tulenevat ülemäärast hüvitamist, ei tohiks tootjad saada toetust muudest toetusmeetmetest, näiteks taastuvenergia või koostootmise toetuskavadest, mis juba katavad piisavalt abisaajate tegevuskulusid, nagu on kirjeldatud põhjenduses 205.

(475) Nagu on märgitud põhjenduses 205, kui need käitajad ei saa enam taastuvenergia/koostootmise tegevusabi, saavad nad õiguse osaleda reservvõimsuse mehhanismis.

(476) Põhjenduses 205 kirjeldatud eeskirjad ei too kaasa nende võimsusepakkujate väljajätmist, kes sellist abi ei saa.

(477) Mis puutub piiriülesesse osalemisesse, siis lubatakse piiriülesel võimsusel, mis asub Belgiaga otsest võrguühendust omavas liikmesriigis, osaleda alates esimesest tarneperioodist (vt põhjendus 189).

(478) Lisaks võimaldatakse osaleda sellistel uutel või olemasolevatel võimsustel, mille kättesaadavuse tagamiseks on vaja teha märkimisväärseid kapitalikulutusi, pakkudes nende puhul mitmeaastaseid lepinguid, juhul kui tõendatakse, et nende uute käitiste arendamiseks ja ehitamiseks või olemasolevate renoveerimiseks on vaja eelnevalt kindlaks määratud tasemel investeerimiskulusid (vt põhjendus 138).

(479) Investeerimiskünnised põhinevad rahastamiskõlblikel investeerimiskuludel, nagu on kirjeldatud põhjenduses 137. Künnistes võetakse arvesse ülesseatud nimivõimsust (st maksimaalset võimsust, millega seade on kavandatud töötama) ja mitte ümberhinnatud ülesseatud võimsust (st eelnevalt kindlaks määratud kättesaadavuse määra ja panust ressursside piisavuse eesmärgi saavutamisse).

(480) Komisjon väljendas algatamisotsuses kahtlust seoses ülesseatud nimivõimsuse kasutamisega investeerimiskünniste arvutamiseks. Komisjoni sõnul on tõenäoline, et selline struktuurielement on diskrimineeriv suure ümberhindamisteguriga tehnoloogialahenduste, eelkõige päikese- ja tuuleenergiaga seotud muutlike taastuvenergia allikate suhtes. Ümberhinnatud ülesseatud võimsus on meede, mis kajastab tehnoloogia tegelikku panust üldisesse võimsusse ja annaks kõigile tehnoloogialahendustele võrdsed võimalused saada mitmeaastaseid lepinguid.

(481) Hoolimata esialgsetest kahtlustest ja võttes arvesse Belgia elektrituru praegust olukorda ning seda, et huvitatud isikud ei ole selle kohta märkusi esitanud, ei ole komisjonil praeguses etapis tõendeid, mis võimaldaksid järeldada, et mehhanismi ülesehitus toob käesoleval juhul praktikas kaasa teatavate tehnoloogialahenduste diskrimineerimise. Pealegi võttis Belgia kohustuse reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjad turu arengut silmas pidades jätkuvalt läbi vaadata, et need eeskirjad ei põhjustaks tehnoloogialahenduste võimalikku diskrimineerimist.

(482) Nagu on märgitud põhjenduses 236, tegi üks huvitatud isik ettepaneku korraldada T-2 enampakkumine, et vältida ülemääraseid hankeid T-4 enampakkumisel.

(483) Sellega seoses selgitas Belgia, et kaheks perioodiks (T-4 ja T-1) jaotatud enampakkumine juba võimaldabki osaleda kõigil, nii pikema kui ka lühema täitmisajaga tehnoloogialahendustel ning annab liikmesriigile suhtelise kindluse, et tarneaastal on energiavarustuskindluse tagamiseks võimalik hankida piisavas mahus võimsust. Võimsuse mahtude täiendav jaotamine ja T-2 enampakkumise lisamine tekitab ohu vähendada ülemääraselt konkurentsi nendel enampakkumistel (vt põhjendus 280).

(484) Komisjon leiab, et ametiasutuste valik hankida võimsust kahel enampakkumisel (T-4 ja T-1) on õiguspärane.

(485) Komisjon võtab teadmiseks ametiasutuste võetud kohustuse vaadata reservvõimsuse mehhanismi toimimise eeskirjad turu arengut silmas pidades jätkuvalt läbi, et need eeskirjad ei põhjustaks tehnoloogialahenduste võimalikku diskrimineerimist.

(486) Põhjenduses 107 kirjeldatud heite piirnorme kohaldatakse kõikide tehnoloogialahenduste suhtes ning see on Belgia jaoks viis järgida riigiabi suuniste punktis 220 ja punkti 233 alapunktis e sätestatut. Lisaks on fossiilkütuseid põletavad uued käitised, mis täidavad 15-aastaste lepingute saamise tingimused, seotud Euroopa Liidu ja/või Belgia seatud eesmärkidega vähendada kasvuhoonegaaside heidet, et saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus (vt põhjendus 109).

(487) Seetõttu leiab komisjon, et abi on asjakohane.

5.3.6. *Proportsionaalsus*

(488) Abisumma on proportsionaalne, kui see piirdub taotletava eesmärgi saavutamiseks vajaliku miinimumiga. Riigiabi suunistes on seda tootmise piisavuse meetmete nõuet täpsustatud punktides 228–231, mille eesmärk on tagada, et abisaajad ei teeni rohkem kui mõistlikku tulu ja juhuslik kasum välistatakse.

5.3.6.1. Võistupakkumine

(489) Komisjon väljendas algatamisotsuses muret suure ümberhindamisteguriga võimsuste võimaliku diskrimineerimise (kirjeldatud põhjendustes 480 ja 481) ning seega võistupakkumise pärast.

(490) Hoolimata esialgsetest kahtlustest, nagu on selgitatud põhjenduses 485, ei ole komisjonil praeguses etapis tõendeid, mis võimaldaksid järeldada, et mehhanismi ülesehitus põhjustab käesoleval juhul eri tehnoloogialahenduste diskrimineerimist ja kahjustab seetõttu võistupakkumist.

(491) Teatatud meede on kogu turgu hõlmav tehnoloogianeutraalne võimsuse tagamise mehhanism, mille raames konkureerivad kõik tunnustatud võimsusepakkujad ühel võimsuse enampakkumisel, et leida kõige madalam jätkusuutlik hind, millega on vajalikku võimsust võimalik tarnida. Kuna enampakkumine on konkurentsipõhine, peaksid hinnad võrdsustuma nulliga, kui pakkumine on nõudluse rahuldamiseks piisav. Protsessi suhtes kohaldatakse läbipaistvaid ja mittediskrimineerivaid kriteeriume, sealhulgas rahastamiskõlblikkuse kriteeriume. Kulud ei ole rahastamiskõlblikud peamiselt siis, kus võimsusepakkujad saavad kasu muudest toetusmeetmetest, mis tooks kaasa kumuleerimise ja võimaliku ülemäärase hüvitamise. Mis puudutab lepingute kestust, siis enamikul võimsusepakkujatel on õigus sõlmida ainult üheaastaseid võimsuslepinguid. Sellise uue ja renoveeritud võimsuse puhul, mille investeeringutega kaasnevad suured kapitalikulud, võib saada pikema kestusega võimsuslepinguid, mis võimaldab nendel investoritel kindlustada vajalik rahastamine (vt põhjendused 117 ja 326).

(492) Kogu turgu hõlmav võimsuseturu korraldus peegeldab tõhusa energiaturuga saavutatavat tõenäolist tulemust. Enampakkumised korraldatakse esimesel kahel korral (T-4 enampakkumised esimese kahe tarneaasta jaoks) pakkumishinnapõhisena ja seejärel piirkulupõhisena (vt põhjendused 112 ja 113). Selleks et vältida juhuslikku kasumit ja piirata turuvõimu kuritarvitamist, on reservvõimsuse mehhanismis kaks hinnapiiri: i) enampakkumishinna üldine ülemmäär ja ii) vahepealne hinnapiir (vt punkt 2.5.4.2). Hinnapiiride eesmärk on leevendada turuvõimu ja seega piirata abisumma mõistliku tasuga võimsuse kättesaadavuse teenuse eest.

(493) Sellest tulenevalt järeldab komisjon, et meede on kavandatud võistupakkumisena selgete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel ning et see vastab ka juhusliku kasumi ärahoidmise nõudele.

5.3.6.2. Hangitav maht

(494) Nagu on märgitud põhjenduses 223, väljendas komisjon algatamisotsuses kahtlust seoses sellega, kas ebarealistliku stsenaariumi kasutamine mahu arvutamiseks reservvõimsuse mehhanismis toob kaasa ebavajaliku võimsuse rahastamise.

(495) Üks huvitatud isik väitis, et rahastamismehhanism võib mõjutada reservvõimsuse mehhanismi võimsuse mahtu. Näiteks võib reservvõimsuse mehhanismi rahastamise tasude sidumist elektrienergia tarbimisega tippkoormuse ajal pidada asjaomaste isikute jaoks stiimuliks vähendada tippkoormuse ajal tarbimist, mis vähendab vajadust võimsuse enampakkumisele panemise järele (vt põhjendus 241).

(496) Nagu Belgia selgitas (vt põhjendus 293), ei ole Belgias praegu paigaldatud piisavalt nutiarvesteid, et võimaldada tippkoormuseaegsel tarbimisel põhinevat rahastamismehhanismi. Reservvõimsuse mehhanismi seadust on muudetud nii, et sellise mudeli saaks kasutusele võtta 2025. aastal. Belgia selgitas ka seda, et ta vaatab olemasoleva rahastamismehhanismi läbi 2023. aastal, mil avaldatakse aruanne nutiarvestite kasutuselevõtu kohta.

(497) Komisjon on saanud Belgialt ka kinnituse metoodika kohta, mida kasutatakse enampakkumise nõudluskõvera kindlaksmääramiseks, nagu on kirjeldatud punktis 2.5.2. Lisaks kinnitas Belgia, et ta hangib sellises koguses võimsust, mis on ajakohastatud andmete põhjal tuvastatud piisavuse probleemiga proportsionaalne, ning kohandab hangitavat kogust aja jooksul, et võtta arvesse ajakohastatud piisavuse hinnangut ja varustuskindluse normi, tagades samal ajal enampakkumiste konkurentsipõhisuse. Eelkõige võttis Belgia kohustuse mahtusid vajaduse korral kohandada, et võtta arvesse ajakohastatud piisavuse hinnangut ja varustuskindluse normi, nagu eespool kirjeldatud. Eespool öeldut ning põhjendustes 395 ja 400 esitatud põhjendusi arvesse võttes leiab komisjon, et reservvõimsuse mehhanism ei ole ulatuslikum, kui on vajalik piisavusega seotud probleemide lahendamiseks.

5.3.6.3. Järeldus proportsionaalsuse kohta

(498) Komisjon järeldab, et meede on proportsionaalne.

5.3.7. *Konkurentsi moonutamise ja tasakaalustatuse kriteerium*

(499) Selleks et meetme üldine tasakaal oleks positiivne, peab reservvõimsuse mehhanismi negatiivne mõju konkurentsile ja kaubandusele elektrienergia siseturul olema piisavalt piiratud. Euroopa Kohus on selgitanud, et selle hindamiseks, kas meede mõjutab ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis on vastuolus ühiste huvidega, peab komisjon kaaluma kavandatava abi positiivset mõju selle abiga toetatava tegevuse arengule ja negatiivset mõju, mida see abi võib avaldada siseturul ([103]).

5.3.7.1. Positiivne mõju

(500) Positiivse tasakaalu kohta märgib komisjon, et kaval on positiivne mõju olemasoleva võimsuse säilitamisele elektriturul või uue võimsuse loomisele ja seega elektrivarustuskindlusele. Energiavarustuskindluse tagamine on ELi toimimise lepingu artikli 194 kohaselt üks liidu energiapoliitika eesmärke.

([103]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. september 2020, Austria *vs.* komisjon, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, punkt 101.

(501) Lisaks märgib komisjon, et käitised, mille heide on suurem kui 550 g CO_2 kWh elektri kohta, ei saa reservvõimsuse mehhanismi raames lepingut sõlmida (vt põhjendus 107) ning et toetuskõlblikud käitised peavad võtma kohustuse saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus. Seega võib järeldada, et reservvõimsuse mehhanismi raames eelistatakse vähese CO_2 heitega elektritootjaid kooskõlas riigiabi suuniste punkti 233 alapunktiga e.

5.3.7.2. Negatiivne mõju

(502) Mis puudutab negatiivset tasakaalu, siis võib võimsusepakkujate toetamine moonutada konkurentsi ja kaubandust elektriturul, sealhulgas toetust saavate ettevõtjate ja nende samas sektoris tegutsevate konkurentide vahel.

(503) Riigiabi suuniste punktides 232 ja 233 on sätestatud nõue vältida põhjendamatut negatiivset mõju konkurentsile ja kaubandusele, milles rõhutatakse vajadust laialdase osalemise järele kavas ja vajadust vältida turgu kahjustavat mõju, näiteks turgu valitseva seisundi tugevdamist või investeerimisotsuste mõjutamist.

(504) Meede on avatud kõigile olemasolevatele ja uutele energiatootjatele, tarbimiskaja ettevõtjatele ja energia salvestajatele. Samuti on meede avatud piiriülesele võimsusele.

Avatus nõudluse ja pakkumise agregeerimisele

(505) Riigiabi suuniste punkti 232 alapunktis a on sätestatud, et tootmise piisavuse meede peaks olema avatud nii nõudluse kui ka pakkumise võimalikule agregeerimisele.

(506) Nagu on märgitud põhjenduses 242, väitsid mõned huvitatud isikud, et agregeerimist takistavad mitmeaastaste lepingute puhul kehtivad valikukriteeriumid ja täpsemalt öeldes reegel, et kogu portfelli jaoks määrab lepingu kestuse koondportfellis olev kõige lühema kestusega lepinguga hõlmatud vara.

(507) Komisjon möönab, et mitmeaastaste lepingute suhtes kehtivad rahastamiskõlblikkuse eeskirjad võivad agregeerimist takistada. Seepärast väljendab komisjon heameelt Belgia ettepaneku üle muuta kuninglikku dekreeti, millega kehtestatakse investeerimiskünnised, investeerimiskulude rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid ja järjestamismenetlus (vt põhjendus 141). Muudatuses on sätestatud, et koondpakkumuse haldaja võib valida koondpakkumuse suhtes kohaldatava võimsuskategooria.

(508) Seoses huvitatud isiku märkusega päevagraafiku kohustusega varade agregeerimise tõkete kohta (vt põhjendus 243) võtab komisjon Belgia (põhjendused 297 ja 298) ja huvitatud isiku (põhjendus 243) esitatud väited teadmiseks. Kuna päevagraafiku kohustusega võimsuse suhtes kehtivad spetsiaalsed koordineerimismenetlused, leiab komisjon, et Belgia lähenemisviis nendele võimsustele on põhjendatud, et võtta arvesse nende eripära elektriturul. Sellest hoolimata viib Belgia korrapäraselt läbi reservvõimsuse mehhanismi hindamise, et võimaldada vajaduse korral muudatusi, sealhulgas võimalust, et päevagraafiku kohustusega varad agregeeritakse.

Investeerimiskünnised

(509) Seoses mõne huvitatud isiku märkustega mitmeaastaste lepingute investeerimiskünniste taseme kohta ja väitega, et need võivad põhjustada teatavate tehnoloogialiikide diskrimineerimist, võtab komisjon teadmiseks Belgia võetud kohustuse neid künniseid ajakohastada, kui uued tõendid, sealhulgas huvitatud isikute märkused, peaksid näitama, et see on vajalik. Põhjenduses 138 on esitatud mitmeaastaste lepingute uued investeerimiskünnised, mille üle peeti avalik konsultatsioon. CREG ajakohastab investeerimiskünniseid vajaduse korral, kuid vähemalt iga kolme aasta järel. Seega ei ole komisjonil alust arvata, et mitmeaastaste lepingute uued künnised põhjustaksid eri tehnoloogialahenduste diskrimineerimist.

Ümberhindamistegurid

(510) Nagu on märgitud põhjendustes 247 ja 248, väitsid mõned huvitatud isikud, et praegused ümberhindamistegurid võivad olla tõsiselt karistavad selliste tehnoloogialahenduste suhtes nagu energia salvestamine, tarbimiskaja või taastuvad energiaallikad.

(511) Belgia selgitas (vt põhjendus 303), et energiapiiranguga tehnoloogialahenduste ümberhindamistegurid on väiksemad, kui nende osakaal süsteemis/riigis suureneb. Sellest tuleneb Belgia, Prantsusmaa ja Ühendkuningriigi ümberhindamistegurite erinevus, millele huvitatud isikud viitasid. Sellest hoolimata ajakohastas Belgia huvitatud isikute mure arvessevõtmiseks ümberhindamistegureid, lähtudes reguleeriva asutuse nõuannetest ja kõigi sellest teemast huvitatud isikute rakkerühma 2021. aasta jaanuari alguses toimunud erikoosolekust. Ajakohastatud ümberhindamistegurid on esitatud põhjenduses 79. Seega ei ole komisjonil alust arvata, et muudetud ümberhindamistegurid ei ole asjakohased.

Tagasimaksmise kohustus

(512) Seoses mõne huvitatud isiku märkusega, et tagasimaksmise kohustuse mehhanism diskrimineerib täisgraafikuga võimsuse käitajaid (põhjendused 250 ja 251), väitis Belgia, et reservvõimsuse mehhanism loob tasakaalu tagasimaksmise kohustuse lisamise ja sellise võimsuse diskrimineerimise vältimise vahel, mida saab aktiveerida ainult täitmishinnast kõrgema hinna korral.

(513) Komisjon märgib, et sarnaseid kogu turgu hõlmavaid reservvõimsuse mehhanisme omavate liikmesriikide tavad on tagasimaksmise kohustuse puhul erinevad. Komisjon märgib ka, et pärast avalikke konsultatsioone on Belgia reservvõimsuse mehhanismis kehtiva tagasimaksmise kohustuse süsteemi oluliselt muudetud ja parandatud.

(514) Seepärast leiab komisjon, et tagasimaksmise kohustuse mehhanism loob sobiva tasakaalu põhjenduses 512 osutatud kahe konkureeriva eesmärgi vahel.

Vahepealne hinnapiir

(515) Komisjon väljendas algatamisotsuses kahtlust selle suhtes, kas üheaastaste lepingute kategoorias vahepealse hinnapiiri kehtestamisega ilma individuaalse erandi tegemise võimaluseta võidakse teatavad võimsuse omanikud reservvõimsuse mehhanismist kõrvale jätta. Mõned huvitatud isikud nõustusid nende kahtlustega (vt põhjendus 252).

(516) Seetõttu tunneb komisjon heameelt Belgia võetud kohustuse üle kehtestada erandite tegemise mehhanism. Erandi tegemise mehhanismi arutati avalikul konsultatsioonil ja see kehtestati kuningliku dekreediga, milles on sätestatud investeerimiskünnised ja investeerimiskulude rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid. Erandi tegemise mehhanismi kohaldatakse võrdselt nii riigisiseste kui ka kaudsete piiriüleste võimsuste suhtes (vt põhjendused 129 ja 130).

(517) Nagu on märgitud põhjenduses 131, tehakse esimese enampakkumise puhul erand tagantjärele, st pärast enampakkumise lõpetamist. Võttes arvesse Belgia põhjenduses 131 esitatud argumente, leiab komisjon, et esimese enampakkumise suhtes vahepealsest hinnapiirist tagantjärele tehtav erand on põhjendatud.

Järeldus seoses meetme avatusega kõikidele tehnoloogialahendustele

(518) Kooskõlas riigiabi suuniste punkti 232 alapunktiga a võimaldab meede osaleda eri tehnoloogialahendusi kasutavatel tootjatel ja käitajatel, kes pakuvad samaväärse tehnilise tasemega meetmeid.

Piiriülene võimsus

(519) Riigiabi suuniste punkti 232 alapunkt b sisaldab kaitsemeetmeid, millega tagatakse, et meetmes saavad osaleda teiste liikmesriikide ettevõtjad.

(520) Komisjon väljendas algatamisotsuses muret selle üle, et kui kaudse piiriülese võimsuse rahastamiskõlblikkust piiratakse üheaastaste lepingutega, mille suhtes kohaldatakse vahepealset hinnapiiri, ei pruugi teiste liikmesriikide ettevõtjatel olla huvi osaleda reservvõimsuse mehhanismis.

(521) Komisjon on seda probleemi käsitlevate Belgia väidetega nõus. Eelkõige ei ole pikas perspektiivis alati võimalik tagada piisavat sisenemisvõimsust, kuna see oleneb mitmest põhjenduses 143 esitatud tegurist. Komisjon tunneb heameelt Belgia võetud kohustuse üle vaadata läbi välismaiste võimsuste võimalus pääseda juurde mitmeaastastele lepingutele (vt põhjendus 144).

(522) Nagu on märgitud põhjenduses 516, kohaldatakse Belgia poolt pärast algatamisotsust kehtestatud vahepealsest hinnapiirist erandi tegemise mehhanismi võrdselt nii riigisiseste kui ka kaudsete piiriüleste võimsuste suhtes.

(523) Seoses otsese piiriülese osalemisega reservvõimsuse mehhanismis väitsid kaks huvitatud isikut, et selline osalemine võib vähendada stiimuleid investeerida ülekandevõimsusesse ja kahjustada turgude liitmist (põhjendused 254 ja 255).

(524) Nagu Belgia selgitas (vt põhjendus 316), on huvitatud isikute tõstatatud probleemide arvessevõtmiseks reservvõimsuse mehhanismi seadust muudetud. Uute eeskirjade kohaselt on otsese piiriülese võimsuse reservvõimsuse mehhanismis osalemise eeltingimus lepingu sõlmimine Belgia ja selle liikmesriigi vahel, kelle territooriumil see võimsus asub.

Ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu

(525) Komisjon palus algatamisotsuses selgitust ka selle kohta, kuidas võimsuse ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu kasutatakse ja seda tulu põhivõrguettevõtjate vahel jagatakse.

(526) Belgia selgitas, et ülekandevõime piiratuse juhtimisest saadud tulu kasutatakse ja jagatakse vastavalt elektrienergia määruses, eriti selle artikli 26 lõikes 9 sätestatud eeskirjadele.

(527) Belgia kinnitas ka, et ta järgib ACERi otsust nr 36/2020, milles on muu hulgas sätestatud sisenemisvõimsuse jaotamisest saadava tulu jagamise metoodika (vt põhjendus 204).

Järeldus seoses meetme avatusega piiriülesele võimsusele

(528) Komisjon teeb järelduse, et meede ei vähenda stiimuleid investeerida võrkudevahelistesse ühendustesse ega takista turgude liitmist kooskõlas riigiabi suuniste punkti 233 alapunktidega a ja b.

(529) Mis puudutab turgu valitseva seisundi põhjendamatut tugevdamist (riigiabi suuniste punkti 233 alapunkt d), siis sisaldab reservvõimsuse mehhanism mitut meedet, mille konkreetne eesmärk on vältida turuvõimu kuritarvitamist, näiteks varustuskindluse võimalused, hinnapiirid ja võistupakkumine (vt põhjendused 94, 111 ja 147). Lisaks peaksid avatus uuele võimsusele ja pikaajaliste lepingute kättesaadavus tagama, et olemasolevat turgu valitsevat seisundit põhjendamatult ei tugevdada.

(530) Seoses vähese CO_2 heitega tootjate eelistamisega, kui nad pakuvad samaväärseid tehnilisi ja majanduslikke parameetreid (riigiabi suuniste punkti 233 alapunkt e), märgib komisjon, et meede on vähese CO_2 heitega tootjatele avatud. Abi kumuleerumise ja sellest tuleneva ülemäärast hüvitamise vältimiseks ei tohi elektritootjad siiski saada muid toetusmeetmeid, nagu on kirjeldatud põhjenduses 205.

(531) Meede on riigiabi suuniste jaotisega 3.9.6 kooskõlas.

5.3.7.3. Järeldus konkurentsi moonutamise ja tasakaalustatuse kriteeriumi kohta

(532) Komisjon teeb järelduse, et meetmel on märkimisväärne positiivne mõju, kuna see hõlbustab majandustegevust ja tagab samal ajal energiavarustuskindluse ega tekita põhjendamatuid konkurentsi- ja kaubandusmoonutusi. Sellest järeldub, et abi positiivne mõju kaalub üles selle negatiivse mõju konkurentsile ja kaubandusele. Seetõttu soodustab kavandatav abi teatava majandustegevuse arengut, ilma et sellel oleks kaubandustingimustele kahjustavat mõju ulatuses, mis oleks vastuolus ühiste huvidega, nagu on nõutud ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c.

5.3.8. *Abi läbipaistvus ja raskustes olevad äriühingud või äriühingud, kes ei ole täitnud varasemat abi tagasimaksmise korraldust*

(533) Belgia on võtnud kohustuse kohaldada riigiabi suuniste jaotises 3.2.7 sätestatud läbipaistvuse tingimusi, mis kehtivad reservvõimsuse mehhanismi raames antavale abile (vt põhjendus 219).

(534) Kooskõlas riigiabi suuniste punktiga 16 ei anta abi raskustes olevatele äriühingutele (vt põhjendus 221).

(535) Kooskõlas riigiabi suuniste punktiga 17 ei tohi reservvõimsuse mehhanismi raames anda abi ettevõtjale, kellele komisjoni eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks (vt põhjendus 220).

6. **JÄRELDUS**

Meede on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c ja riigiabi suuniste asjaomaste sätete alusel siseturuga kokkusobiv,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Reservvõimsuse mehhanismi vormis antav abi, mida Belgia Kuningriik kavatseb rakendada, on aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobiv. Abikava võib rakendada kuni kümme aastat alates esimese enampakkumise kuupäevast.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Belgia Kuningriigile.

Kui otsus sisaldab konfidentsiaalset teavet, mida ei tohiks avaldada, palume sellest komisjonile teatada viieteistkümne tööpäeva jooksul alates kirja kättesaamisest. Kui komisjon ei ole nimetatud tähtajaks põhjendatud taotlust saanud, käsitletakse seda kui nõusolekut otsuse täieliku teksti avaldamiseks. Konfidentsiaalset teavet täpsustav taotlus tuleb saata elektrooniliselt aadressil:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Greffe
B-1049 Brussels
Stateaidgreffe@ec.europa.eu

Brüssel, 27. august 2021

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER